

Institutul Național de Cercetări Economice

**TENDINȚE în
ECONOMIA
MOLDOVEI**

Nr. 47/2023 (trim. III, 2022)

ISSN 1857-3126

Chișinău

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 47/2023 (trim. III, 2022)

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu

Publicația este elaborată cu suportul financiar al proiectelor de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023):

1. Proiectul 20.80009.0807.16 Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020-2023.
2. Proiectul 20.80009.0807.21 Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației.
3. Proiectul 20.80009.0807.22 Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova.
4. Proiectul 20.80009.0807.29 Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova.
5. Proiectul 20.80009.1606.38 Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsivării sectorului IMM în Republica Moldova.

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nicio formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu. *Tendințe în Economia Moldovei*. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2023, nr. 47 (trim. III). 92 p. ISSN 1857-3126.

<https://doi.org/10.36004/nier.met.2023.47>

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	16
Capitolul I. PRODUCȚIA	20
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	29
Capitolul III. FINANȚE	37
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	48
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	58
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	60
ANEXE STATISTICE	68

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu
Președintele Parlamentului	Igor Grosu
Prim-ministru	Natalia Gavrilița
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea parlamentară "Partidul Acțiune și Solidaritate" - 63 deputați, Frațiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor - 31 deputați, Frațiunea parlamentară a Partidului Politic "ȘOR" - 6, Deputați neafiliați - 1 deputat.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stînga Nistrului
Populația cu reședință obișnuită	2604,0 mii locuitori (la începutul anului 2022)
Principalele religii	ortodoxă (96,8%), baptistă (1,0%), martorii lui Iehova (0,7%), catolică (0,1%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul III, 2022: 1 USD = 19,3 MDL; 1 EUR = 19,5 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice la Marea Neagră
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de Concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – septembrie 2022
 Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animaliere, ianuarie – septembrie 2022, %
 Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în ianuarie – septembrie 2022
 Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada ianuarie – septembrie 2022
 Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2022
 Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public, ianuarie – septembrie 2022
 Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor, ianuarie – septembrie 2022.
 Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada iunie 2021 – octombrie 2022
 Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T II 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009-2022,%
 Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie - septembrie 2022 și la diminuarea acestuia față de ianuarie - septembrie 2021, %
 Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie - septembrie 2022 și la diminuarea acestuia față de ianuarie - septembrie 2021, %.
 Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2009-2022,%
 Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2022,%
 Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2022, față de perioada similară a anului precedent, %
 Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
 Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
 Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
 Figura 2.1.4. Evoluția cursului nominal de schimb mediu trimestrial al MDL comparativ cu USD și EURO
 Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM
 Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă
 Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2021-2022
 Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național în 2022, mil. MDL
 Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %
 Figura 3.1.3. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului de stat în anii 2021-2022, mil. MDL
 Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în 2021-2022, %
 Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL
 Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL
 Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2021-2022
 Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar

- Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.3. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadența (>1)
- Figura 3.2.4. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL
- Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2022 pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD
- Figura 4.4. Structura geografică a transferurilor brute de mijloace bănești din strainatate în favoarea persoanelor fizice 2022, mil.USD
- Figura 4.5. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în perioada ianuarie-septembrie 2022, mil. USD
- Figura 4.6. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %
- Figura 4.7. Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %
- Figura 4.8. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %
- Figura 4.9. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-septembrie aa.2017-2022, %
- Figura 4.10. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-septembrie a. 2022, %
- Figura 4.11. Structura importurilor, pe secțiuni de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie a. 2022, %
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada TII 2016-2022
- Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T III din anii 2019-2022
- Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2019 – T III 2022, MDL

BOXE

Boxa 6.1. Unele schimbări în legislația privind indemnizațiile adresate familiilor cu copii

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul III al anului 2022 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

6 iulie

Executivul a aprobat în cadrul ședinței compensarea pentru producătorii agricoli micro, mici și mijlocii a accizei la motorina utilizată de la începutul anului curent, în valoare de până la 100% sau 2980 lei/tonă. Producătorii mari agricoli vor beneficia de compensații în cuantum de 30% sau 894 lei/tonă. Totodată, se va achita integral acciza la motorină pentru toate tipurile de exploatații din sectorul zootehnic. Plafonul maxim pentru un beneficiar este de 200 mii MDL anual. Modificările au fost efectuate în contextul scumpirii motorinei și vor permite producătorilor agricoli mici și mijlocii să efectueze lucrări mecanizate pe cca 800 ha. În vederea implementării deciziei, din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural vor fi alocate suplimentar 120 mil. MDL. Astfel, Fondul pentru rambursarea integrală a accizei pentru producătorii agricoli va constitui 320 mil. MDL.

7 iulie

Ministerul Economiei a semnat un Acord de împrumut și finanțare cu instituțiile financiare ale Băncii Mondiale - Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD). Acordul prevede implementarea Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii și are o valoare totală de 47,5 mil. EUR, din care 17,7 mil. EUR împrumutul acordat de BIRD și 29,8 mil. EUR împrumutul AID. Proiectul de competitivitate a IMM vizează reducerea poverii și a costurilor de reglementare pentru mediul de afaceri, inclusiv prin digitizarea serviciilor publice pentru mediul de afaceri; facilitarea accesului la finanțare; creșterea competitivității la export a întreprinderilor moldovenești. Acordul prevede implementarea programului pe o perioadă de 5 ani, până în anul 2027.

7 iulie

Legislativul a aprobat în prima lectură Proiectul de Ratificare a Acordului de Împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD). Potrivit Acordului, Guvernul Moldovei va contracta un împrumut în sumă de 300 mil. EUR din partea BERD pentru implementarea proiectului "Securitatea furnizării gazelor naturale". Creditul va fi debursat în două tranșe a câte 100 mil. și 200 mil. EUR, corespunzător. Banii vor fi utilizați pentru crearea stocurilor strategice de gaze naturale și în scopul diversificării surselor de aprovizionare.

7 iulie

Republica Moldova va primi de la Banca Mondială 159 mil. USD. În acest sens, Guvernul a aprobat ratificarea Acordurilor de finanțare. Finanțarea se va realiza în cadrul Programului de Operațiuni pentru Politici de Dezvoltare privind răspunsul la situații de urgență, reziliență și competitivitate (DPO). Din valoarea totală, 142,1 mil. EUR sunt împrumut de la BIRD (40,8 mil. EUR) și IDA (101,3 mil. EUR), și un grant în cadrul Facilității Globale de Finanțare Concesională (FGFC) în valoare de 9,24 mil. USD. Acest sprijin bugetar va ajuta Guvernul Republicii Moldova să atenueze efectele negative generate de războiul din Ucraina, precum și asigurarea rezilienței și competitivității Republicii

Moldova. Împrumutul BIRD va fi oferit pentru o perioadă de 19 ani, la rata dobânzii variabilă Euribor 6m + marja de 0,66%. Maturitatea împrumutului AID este de 30 ani. Rata dobânzii este fixă și va constitui 1,24% anual.

13 iulie

Instituția publică „Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii” (ODIMM) își schimbă denumirea în Instituția publică „Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului” (ODA). Cabinetul de miniștri a aprobat proiectul cu privire la organizarea și funcționarea instituției. ODA va avea o structură organizatorică nouă care va asigura segregarea funcțiilor cheie și un control sporit asupra modului de utilizare a banului public. ODA are misiunea de a acorda suport Ministerului Economiei, în implementarea politicilor statului privind susținerea dezvoltării antreprenoriatului, inclusiv a întreprinderilor mici și mijlocii. Noua instituție reformată va permite un spectru mai larg de programe pentru antreprenori și o asistență mai calitativă la pregătirea proiectelor, inclusiv prin cooptarea incubatoarelor regionale.

13 iulie

Executivul a aprobat Hotărârea cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării. De asemenea, au fost operate modificări și asupra unor hotărâri de Guvern anterioare. Actele normative prevăd consolidarea rețelei de universități pe plan național și internațional prin absorbția instituțiilor mai mici, fuziunea institutelor de cercetare cu universități - cu păstrarea separată a finanțării pentru domeniul cercetare, precum și îndreptarea cheltuielilor publice din învățământul superior și cercetare spre creșterea salariilor cadrelor universitare și a cercetătorilor. Astfel, potrivit documentului, Universitatea de Stat din Moldova va absorbi Academia de Administrare Publică și alte 13 institute de cercetare, și va fi creat un centru de instruire a funcționarilor publici; Universitatea Tehnică a Moldovei va fuziona cu Universitatea Agrară de Stat din Moldova și cu alte 3 institute de cercetare; Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău va absorbi Universitatea de Stat din Tiraspol, Institutul de Științe ale Educației și Institutul de Formare Continuă; Academia de Studii Economice din Moldova va fuziona cu Institutul Național de Cercetări Economice; Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și Institutul Patrimoniului Cultural au primit un statut aparte și urmează să fie transferate în subordinea Ministerului Culturii.

14 iulie

Proiectul de ratificare a Contractului de credit cu Agenția Franceză pentru Dezvoltare a fost ratificat de Parlament. Conform proiectului, Republica Moldova va beneficia de o asistență financiară de 15 mil. EUR din partea Agenției Franceze pentru Dezvoltare pentru finanțarea necesităților bugetului de stat, inclusiv pentru servicii de sănătate, educație sau transferuri sociale. Potrivit contractului, împrumutul va fi acordat la o rată fixă a dobânzii de 1,38% anual, cu maturitatea de 15 ani și o perioadă de grație de 5 ani. Banii vor fi debursați într-o singură tranșă până la 30 noiembrie 2022.

14 iulie

A fost ratificat Memorandumul de înțelegere dintre Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară de 150 mil. EUR. Asistența macrofinanciară din partea UE are două componente: 30 mil. EUR – grant și 120 mil. EUR – împrumut. Ajutorul financiar va fi acordat pentru a acoperi necesitățile bugetare ale Republicii Moldova și este complementar resurselor furnizate de instituțiile financiare internaționale și donatori pentru programul de reformă a țării. Domeniile cheie ale reformelor finanțate sunt: sectorul energetic, lupta împotriva corupției, statul de drept, guvernarea sectorului financiar și public, climatul de afaceri. Memorandumul a fost semnat la Bruxelles la 22

ianie 2022. Asistența financiară va fi disponibilă timp de doi ani și jumătate și va fi debursată în trei tranșe, în perioada 2022-2024.

15 iulie

Legislativul a ratificat contractul de finanțare, conform căruia Republica Moldova va beneficia de un împrumut de 150 mil. EUR din partea Băncii Europene de Investiții (BEI). Mijloacele financiare vor fi valorificate pentru implementarea proiectului "Moldova Drumuri IV", și anume pentru reabilitarea, modernizarea și extinderea a trei sectoare de drum. Totodată, urmează să fie elaborat studiul de fezabilitate și documentația de proiect pentru alte nouă sectoare de drum.

15 iulie

Proiectul de lege privind crearea Fondului de reducere a vulnerabilității energetice a fost votat în prima lectură. Fondul va avea drept obiective prevenirea și combaterea vulnerabilității energetice a populației și sporirea eficienței energetice. Potrivit proiectului, pentru consumatorii vulnerabili urmează a fi instituită compensația lunară pentru achitarea facturilor la energie termică în sistemul centralizat, la consumul de energie electrică și de gaze naturale. Va fi creat Sistemul informațional "Vulnerabilitatea energetică". Totodată, se propune acordarea de subvenții pentru eficientizarea consumului de resurse energetice. Sursele de finanțare a Fondului vor fi mijloacele bugetului de stat și fondurile europene sau alte surse externe. Mărimea Fondului se va aproba prin legea anuală a bugetului de stat.

15 iulie

Legislativul a ratificat Convenția între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Franceze pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii și fraudei fiscale cu privire la impozitul pe venit. Proiectul are ca scop dezvoltarea relațiilor economice dintre cele două țări, atât în domeniul eliminării dublei impuneri a persoanelor fizice și juridice, cât și în scopul atragerii investițiilor străine.

21 iulie

A fost semnat Amendamentul nr. 1 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru țara noastră. Amendamentul prevede o finanțare adițională în valoare de 75 mil. EUR (grant), majorând astfel bugetul programului de suport până la 135 mil. EUR. Prima tranșă, de 60 mil. EUR, a fost debursată în luna decembrie a anului 2021, iar restul sumei urmează să fie debursată într-o singură tranșă, după îndeplinirea anumitor condiționalități. Suportul bugetar va sprijini măsurile de atenuare a impactului socio-economic produs de creșterea prețurilor la gazele naturale, va spori capacitatea statului de a furniza servicii grupurilor vulnerabile și va susține eforturile în asigurarea securității energetice în Republica Moldova.

22 iulie

Guvernul a aprobat Programul de re tehnologizare și eficiență energetică, prin care întreprinderile mici și mijlocii vor beneficia de suport pentru re tehnologizarea afacerilor și implementarea măsurilor de eficiență energetică. Programul a fost elaborat de Ministerul Economiei și va ajuta IMM să-și sporească competitivitatea și productivitatea, prin înlocuirea echipamentelor învechite cu cele moderne. Totodată, Programul prevede optimizarea costurilor de producere ale întreprinderilor, prin implementarea măsurilor de eficiență energetică, inclusiv pentru echipamente de producere a energiei regenerabile. Suportul financiar va fi acordat de Ministerul Economiei, prin intermediul Organizației de Dezvoltare Antreprenorială, sub formă de finanțare nerambursabilă (grant) și va

constitui 50% din valoarea proiectului investițional, dar nu mai mult de 2 mil. MDL per beneficiar pentru acțiuni de re tehnologizare. Grantul pentru eficiență energetică va constitui 50% din costul investiției eligibile, dar nu mai mult de 1,5 mil. MDL.

22 iulie

În cadrul Programului Național “Satul European”, vor fi implementate 492 proiecte de dezvoltare locală, în valoare totală de peste 2 mld. MDL. Executivul a aprobat includerea proiectelor câștigătoare în lista proiectelor prioritare de dezvoltare locală, pentru finanțare din sursele Fondului Național privind dezvoltarea regională și locală (FNDRL), în perioada 2022-2023. La etapa următoare, în urma aprobării listei proiectelor, Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală urmează să inițieze procedura de semnare a contractelor de finanțare cu administrațiile publice locale. Menționăm că, pentru finanțarea proiectelor câștigătoare, se vor utiliza mijloacele financiare alocate în FNDRL, prevăzute în Legea anuală a bugetului de stat, mijloacele financiare alocate din surse externe, bugetele APL, dar și alte surse permise de lege.

27 iulie

Conceptul Portalului administrației publice locale – e-APL a fost aprobat de Executiv. Platforma digitală va contribui la sporirea calității serviciilor publice oferite cetățenilor. Astfel, autoritățile publice centrale vor furniza resurse digitale importante pentru gestionarea eficientă a activităților la nivel local, vor fi integrate serviciile guvernamentale existente, cum ar fi semnătura electronică și plățile electronice. Totodată, implementarea e-APL va contribui la diminuarea costurilor de accesare și procesare a datelor, raționalizarea procesului de prestare a serviciilor publice și va spori transparența activității autorităților publice locale. Costurile pentru menținerea portalului, în primul an de implementare, sunt estimate la 5,4 mil. MDL și vor fi acoperite din mijloacele Proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, implementat de Agenția de Guvernare Electronică, cu suportul Grupului Banca Mondială.

28 iulie

Legislativul a aprobat o serie de modificări la legislația muncii, cu scopul de a spori productivitatea și competitivitatea pe piața muncii. Printre măsurile propuse este extinderea de la trei la șase luni a perioadei de probă pentru toate categoriile de salariați, cu excepția muncitorilor necalificați, în scopul verificării complexe a aptitudinilor profesionale ale salariatului. Se propune simplificarea procedurii de schimbare a programului de lucru, a contractului de muncă, de transfer la o altă unitate cu acordul salariatului; reducerea de la o lună la 14 zile a termenului minim de aducere la cunoștință a salariaților despre modificarea programului de muncă în schimburi; introducerea obligativității de a preaviza angajatorii cu cel puțin 14 zile înainte de data preconizată de revenire din concediul de maternitate și concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului, iar în cazul în care funcția este ocupată – cu cel puțin două luni înainte de revenire; evaluarea semestrială a funcționarilor publici - aceștia vor putea deține funcții de conducere doar până la vârsta de 65 de ani precum și alte măsuri.

28 iulie

Proiectul de lege care stabilește instituirea normelor generale pentru organizarea și desfășurarea recensămintelor populației și locuințelor a fost aprobat în lectură finală. Documentul a fost elaborat de către BNS, cu suportul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație, și are drept scop eficientizarea organizării și desfășurării recensămintelor, reducând resursele administrative și bugetare necesare. Potrivit BNS, următorul recensământ se planifică a fi desfășurat în 2024, bugetul total al acestuia este estimat la 329,2 mil. MDL lei, inclusiv circa 36,8 mil. MDL pentru modulul agricol. Proiectul prevede ca următoarele recensăminte să fie realizate la intervale regulate de timp, de cel puțin o dată la 10 ani.

29 iulie

La Ankara, în cadrul celei de-a 10-a ședințe a Comisiei interguvernamentale moldo-turcă pentru cooperare comercial-economică a fost semnat un Protocol de cooperare pe diverse domenii strategice dintre Republica Moldova și Republica Turcia. Documentul, semnat de co-președinții Comisiei – Ministrul Economiei, S. Gaibu și Ministrul Sănătății al Turciei, F. Koca, este unul complex și acoperă 16 domenii prioritare pe agenda bilaterală. Astfel, părțile au agreeat extinderea cotelor acordate în cadrul Acordului de Liber Schimb pentru produsele agricole. A fost agreeată cooperarea pe dimensiunea standardizării, acreditării și evaluării conformității, încurajarea investițiilor și dezvoltarea inovațiilor științifice și tehnologice, cooperare pe domeniul agricol. Totodată, a fost semnat un Memorandum de înțelegere privind cooperarea în domeniul ZEL.

29 iulie

Parlamentul a aprobat în lectura a doua proiectul de modificare a Legii cu privire la comerțul interior, Legii concurenței și Codului contravențional. Se prevede că micii producători și întreprinderile mici și mijlocii vor fi protejați prin lege contra practicilor comerciale neloiale și vor avea facilități la plasarea producției în rețelele comerciale din țară. Modificările propuse vin să faciliteze negocierile dintre furnizori de produse agricole și alimentare și agenții economici – cumpărători, care oferă aceste produse consumatorului final. Consiliul Concurenței va fi învestit cu atribuții de stabilire, examinare, asigurare a aplicării interdicțiilor și sancționare a practicilor comerciale neloiale.

4 august

Comitetul executiv al BNM a decis cu vot unanim stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 21,5%. Se stabilesc ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 23,5% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 19,5%. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă se majorează începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în lei moldovenești 16 august 2022 – 15 septembrie 2022, de la 34,0% la 37,0% din baza de calcul; și începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în lei moldovenești 16 septembrie 2022 – 15 octombrie 2022, de la 37,0% la 40,% din baza de calcul. S-a decis majorarea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă, începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă 16 august 2022 – 15 septembrie 2022, de la 39,0% la 42,0% din baza de calcul; și începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă 16 septembrie 2022 – 15 octombrie 2022, de la 42,0% la 45,0% din baza de calcul.

10 august

Executivul a aprobat modificarea Hotărârii Guvernului cu privire la pilotarea Centrelor Unificate de Prestare a Serviciilor Publice ce prevede extinderea acestui concept pentru alte primării, care și-au manifestat intenția de a aduce inovația în localitate. Astfel, Programului-pilot CUPS va fi extins de la 17 la 80 de localități. Documentul mai prevede posibilitatea de a institui CUPS-uri prin intermediul bibliotecilor publice teritoriale și extinderea gamei de servicii care se prestează prin acest instrument de asigurare a descentralizării administrative. Finalitățile urmărite prin proiect sunt: sporirea accesului beneficiarilor la servicii publice; creșterea numărului de servicii publice electronice prestate; asigurarea extinsă a incluziunii sociale; apropierea Guvernului de cetățeni, precum și crearea premiselor pentru o colaborare interinstituțională între diferiți prestatori de servicii publice și alte autorități ale administrației publice centrale și locale. Implementarea Programului-pilot va fi acoperită din contul și în limitele mijloacelor Proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, implementat de Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică” cu suportul Grupului Banca Mondială și va constitui circa 11,5 mil. MDL.

17 august

Ministrul Finanțelor D. Budianschi și șeful Misiunii USAID Moldova S. Hocklander au semnat Amendamentele la Acordurile de Asistență din 2016, completând bugetul pentru programe de dezvoltare în Republica Moldova cu suma adițională de 63 mil. USD. Fondurile date sunt oferite pentru a sprijini Republica Moldova în parcursul său european și drept răspuns la multiplele crize cu care se confruntă țara. Majoritatea fondurilor, 46,3 mil. USD, sunt destinate pentru creșterea economică durabilă a Republicii Moldova și vor ajuta economia moldovenească să devină mai rezilientă. Restul, 16,7 mil. USD, vor merge la programele destinate consolidării democrației participative și guvernantei. Prin introducerea acestor Amendamente, suma totală a grantului oferit de SUA în cadrul Acordurilor de Asistență semnate în 2016 va atinge 153,2 mil. USD.

24 august

Cabinetul de miniștri a votat proiectul Hotărârii de Guvern pentru aprobarea proiectului de lege privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr. 205/2021. Veniturile bugetului de stat pentru anul curent se majorează de la 52,701 mlrd. MDL până la 57,971 mlrd. MDL (+10%), iar cheltuielile – de la 72,087 mlrd. MDL până la 75,216 mlrd. MDL (+4,3%). Respectiv, deficitul bugetului de stat s-a micșorat de la 19,386 mlrd. MDL până la 17,245 mlrd. MDL (-11%). Cele mai semnificative majorări sunt înregistrate la grupul „protecția socială” (+1,758 mlrd. MDL), necesare pentru acordarea unui suport financiar unic beneficiarilor de toate tipurile de pensii/alocații sociale de stat și majorarea alocațiilor ca ajutor pentru perioada rece a anului; la grupul „servicii de stat cu destinație generală” (cu 996,7 mil. MDL), ce vor fi utilizate pentru gestionarea crizei energetice, crizei refugiaților din Ucraina și includerea alocațiilor pentru acordarea plății unice pentru susținerea unor angajați din cadrul autorităților/instituțiilor bugetare. Vor fi majorări pentru Fondul rutier, proiecte de susținere a IMM ș.a.

1 septembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind înființarea punctului de trecere a frontierei de stat Leova – Bumbăta, încheiat la București, la 22 august 2022. Noul punct de trecere urmează a fi deschis traficului internațional rutier, pe segmentul moldo-român. Aceasta va permite accelerarea și facilitarea traversării frontierei de către persoane și mijloace de transport, fluidizarea traficului transfrontalier și reducerea timpului de așteptare la celelalte puncte de trecere a frontierei de stat, care acum sunt mai solicitate.

7 septembrie

Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2” a fost aprobat de Guvern. Programul a fost elaborat de către Ministerul Economiei împreună cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului și vizează consolidarea oportunităților economice de valorificare a remitențelor, precum și facilitarea incluziunii migranților în dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Noul program, în formula 1+2, vine ca o completare pentru Programul „PARE 1+1”. Beneficiarii Programului vor putea obține suportul financiar în două etape. În prima etapă, finanțarea nerambursabilă se va acorda în baza „Regulii 1+1”, adică fiecare leu investit din remitențe va fi suplinit cu un leu din cadrul programului, iar valoarea maximă a grantului nu va depăși 250 mii MDL. În a doua etapă, suportul financiar nerambursabil pentru afacerile în creștere se va acorda în baza „Regulii 1+2” în valoare maximă de 500 mii MDL și va fi destinat beneficiarilor care au implementat cu succes proiectul investițional din prima etapă. Implementarea Programului necesită un buget estimativ de 30 mil. MDL anual, bugetul total al Programului pentru perioada de implementare de trei ani constituind în medie 90 mil. MDL, cu posibilitatea de a fi extins cu sprijinul donatorilor locali și externi.

13 septembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis cu vot unanim menținerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 21,5%. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 23,5% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 19,5%.

21 septembrie

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat programul „Familia” – un pachet de măsuri guvernamentale, orientate spre suportul copiilor și a familiilor cu copii din Republica Moldova. Se prevede acordarea indemnizației lunare de 1000 MDL copiilor în vârstă de până la 2 ani; creșterea indemnizației unice acordate la nașterea copilului cu 864 MDL până la 10932 MDL; aplicarea măsurilor de prevenire a separării copiilor de părinți; activizarea revenirii la serviciu a mămicilor, asigurarea posibilității de a îmbina cu succes activitatea profesională și viața personală; partajarea concediului de îngrijire a copilului între soți, iar perioada în care tații pot solicita concediul paternal de 14 zile s-a extins de la 56 de zile la 12 luni; precum și alte măsuri. Prin aceste măsuri, Ministerul tinde să susțină familiile cu copii, creând condiții favorabile pentru îmbinarea vieții profesionale și a celei personale. Adițional, se urmărește să se asigure protecția copiilor aflați în situații de risc și a familiilor vulnerabile, prevenindu-se separarea copiilor de părinți, iar copiii orfani, - oportunitatea de a avea o familie.

23 septembrie

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” a fost aprobată de Executiv. Documentul reprezintă viziunea strategică pentru dezvoltarea Republicii Moldova în următorii 7 ani. Guvernul își propune să realizeze proiecte emblematice care vor schimba calitatea vieții și vor accelera dezvoltarea economiei. Printre acestea se numără autostrada Chișinău-Iași și alte cel puțin 5 poduri rutiere între Republica Moldova și România la Giurgiulești, Leova, Cantemir, Ungheni și Nisporeni; două spitale regionale în Bălți și Cahul; instituții medicale raionale moderne; școli și licee model în toate orașele-poli; sisteme de canalizare și stații de epurare noi sau reabilitate în fiecare localitate cu peste 15.000 de locuitori. Conform Strategiei, va fi asigurată implementarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea de locuri de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, creșterea întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv prin accesul la servicii financiare.

29 septembrie

Guvernul a aprobat unificarea salariului minim la nivel de țară. Acesta va constitui 3500 MDL pentru un program complet de lucru de 169 de ore și va fi aplicat atât în sectorul bugetar, cât și în cel real. Prin această unificare, va fi asigurată echitatea salarizării în cele două sectoare de activitate, principiu prevăzut atât de Constituția Republicii Moldova, cât și de obligațiile internaționale asumate de țara noastră. De notat este că salariul minim pe țară a fost stabilit pentru ultima dată în anul 2014, în cuantum de 1000 MDL.

30 septembrie

Parlamentul a ratificat acordul cu Guvernul Japoniei privind implementarea Programului de consolidare a sistemului medical. În baza tratatului, vor fi achiziționate echipamente de diagnostic și tratament pentru cinci spitale, iar valoarea totală a grantului oferit de partea niponă constituie 1 mlrd. JPY (cca 8 mil. EUR). Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și cel al Japoniei a fost semnat la Chișinău la data de 17 august 2022.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut în perioada primelor nouă luni ale anului 2022 a însumat o valoare de 197 771 mil. MDL (în prețuri curente de piață), marcând astfel o reducere semnificativă cu 4,1% față de aceeași perioadă a anului 2021 (în prețuri comparabile).

În primele nouă luni ale anului 2022, **producția industrială** a înregistrat o reducere cu 2,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021. Reducerea dată a fost generată de diminuarea cumulativă a producției în cele 3 sectoare ale industrie, și anume industria extractivă în perioada dată s-a diminuat cu 2,0% f.p.s.a.p., industria prelucrătoare s-a redus cu 1,6% f.p.s.a.p. și producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat s-a redus cu 6,5% f.p.s.a.p.

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate tipurile în perioada primelor nouă luni ale anului 2022 a însumat 28176,9 mil. MDL (în prețuri curente), înregistrând o diminuare semnificativă de 18,3% (în prețuri comparabile) față de primele nouă luni ale anului 2021. Această scădere a fost provocată de reducerea considerabilă a producției vegetale cu 23,5% și a reducerii producției animaliere cu 5,9%.

În perioada ianuarie – septembrie 2022, **investițiile în active imobilizate** au atins cifra de 19 536,3 mil. MD. (în prețuri curente), reprezentând astfel o diminuare cu 9,2% (în prețuri comparabile) comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021. Acest rezultat se datorează în mare parte reducerii semnificative cu 9,5% a investițiilor în active corporale care constituie 97,5% din totalul investițiilor în active imobilizate. În același timp, a fost înregistrată și o creștere cu 2,5% a investițiilor în imobilizările necorporale, astfel atingând o cotă de 2,5% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În primele nouă luni ale anului 2022, **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 14,8 mil. tone - cu 9,3% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. De asemenea, și parcursul mărfurilor care a atins cifra de 4511,0 mil. tone-km, în perioada respectivă a crescut cu 21,2% f.p.s.a.p.

În primele nouă luni ale anului 2022, **turiștii și excursioniștii** care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 367,5 mii, - o creștere cu 39,9% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Prețuri și rate de schimb

În primele nouă luni ale anului 2022 rata anuală a inflației a urmat un trend ascendent. Creșterea prețurilor a fost determinată în mare parte de factori de natură externă, amplificată de consecințele economice ale războiului din Ucraina și creșterea prețurilor la energie și materii prime. În consecință, au crescut semnificativ prețurile de consum din țară, inclusiv la combustibil, prețurile reglementate și prețurile la produsele alimentare ceea ce a dus la erodarea valorii banilor și scăderea esențială a puterii de cumpărare a populației.

Rata medie anuală a inflației în trimestrul III, 2022 f.p.s.a.p. a constituit – 37,3%, plasându-se cu mult peste limita superioară a coridorului de variație a țintei de 6,5%, stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu.

Evoluția ratelor de schimb ale monedei naționale. În primele nouă luni ale anului 2022, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,8 MDL/USD și 20,0 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,8% față de dolarul SUA și apreciindu-se cu 5,8% față de moneda unică europeană.

Politica monetară

În trimestrul III, 2022, pentru păstrarea controlului ferm asupra lichidității de pe piața monetară, BNM a majorat **rata dobânzii de politică monetară** în luna august, cu 3 p.p. - de la 18,5% la nivelul de 21,5%. Totodată, s-au majorat și ratele dobânzilor facilităților permanente, astfel rata dobânzii la facilitatea de creditare a fost majorată până la 23,5% și cea aferentă facilității de depozit până la 19,5%. Rata rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile au crescut de la 32% la 34% în luna iulie, la 37% în luna august și la 40% în luna septembrie.

Finanțele publice

Pe parcursul a nouă luni ale anului 2022, indicatorii sectorului financiar au înregistrat o dinamică moderată, fapt reflectat de majoritatea indicatorilor economico-financiar.

Veniturile bugetului public național au înregistrat majorări în trimestru III, 2022 - cu 21,3% mai mult decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public, au contribuit atât veniturile fiscale cât și cele nefiscale, dar și majorarea unor taxe și impozite.

Partea de cheltuieli din bugetului public național în trimestru III, 2022 s-a realizat în sumă de 67485,3 mil. MDL, fiind în creștere cu 19,4% comparativ cu perioada similară a anului 2021. Prin urmare, executarea bugetului public național în nouă luni ale anului 2022 a rezultat cu un deficit în mărime de 1916,8 mil. MDL - în descreștere cu 39,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cât privește **datoria publică**, la finele lunii septembrie 2022, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (32,1%), cu 0,5 p.p. f.p.s.a.p. sau cu 1,7 p.p. mai puțin față de finele anului 2021. Granturi primite au crescut de 7 ori sau cu 2028,0 mil. MDL, f.p.s.a.p.

Sectorul bancar

Sectorul bancar din Republica Moldova a înregistrat evoluții pozitive în primele nouă luni ale anului 2022, rămânând stabil, cu suficiente lichidități și bine capitalizat. Totuși, se înregistrează micșorări la volumul depozitelor persoanelor fizice și al depozitelor persoanelor juridice ca urmare a retragerilor efectuate în prima parte a anului 2022. Astfel, a fost înregistrată majorarea în valoarea absolută a creditelor expirate și a celor neperformante și, ca rezultat, o înrăutățire ușoară a indicatorilor calității portofoliului de credite comparativ cu finele anului precedent. De asemenea, **activele totale** la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în primele nouă luni ale anului 2022 cu 9%, până la 124995,3 mil. MDL față de sfârșitul anului 2021.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM, pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile. **Volumul creditelor neperformante** este în creștere continuă cu 6,5%, f.p.s.a.p., însă ponderea acestora este în descreștere cu 0,3 p.p. față de III trimestru 2021. În această perioadă se observă și creșterea **profitabilității bancare** de 1,7 ori f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele lunii septembrie 2022 a scăzut cu 13,2% f.p.s.a.p. (4481,54 mil. MDL).

Sectorul extern

Deficitul contului curent al balanței de plăți, în perioada ianuarie-septembrie 2022 a constituit 1617,57 mil. USD, astfel, înregistrând o creștere cu 24,61%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Raportat la PIB, contul curent a constituit 15,3%. **Contul de capital** în trimestrul III 2022, a înregistrat încasări în valoare de 11,17 mil. USD, comparativ cu perioada similară a anului precedent. **Contul financiar** al balanței de plăți, în trimestrul III 2022, a înregistrat o consolidare substanțială a activelor de rezervă.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, a constituit circa 5686,98 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 9,0%. **Volumul transferurilor bănești** din străinătate în trimestrul III din 2022, prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 510,59 mil. USD, fiind în creștere cu 16,2%.

Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022, a constituit 10013.3 mil. USD înregistratând o creștere de 39,5%, față de ianuarie-septembrie 2021. Un an agricol 2021 foarte productiv, creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și produsele alimentare, menținerea creșterii a cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare sunt factorii de bază care au influențat evoluția comerțului exterior în ianuarie-septembrie 2022.

Exporturile de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022 au înregistrat o creștere cu 55,8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Exporturile de mărfuri sunt în creștere continuă, însă mai lent decât în primele luni după declanșarea conflictului armat din Ucraina. Această încetinire a creșterii exporturilor este determinată de temperarea exporturilor producției agricole.

Importurile de mărfuri, în perioada ianuarie-septembrie 2022, au înregistrat o creștere cu 32,7%. Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale în creștere la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere), au contribuit la majorarea valorii importurilor.

Deficitul balanței comerciale, în ianuarie-septembrie 2022, a constituit 3458,4 mil. USD, fiind cu 16,4% mai mult comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă similară a anului precedent.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, a fost de 48,7%, fiind în creștere cu 7,2 p.p. comparativ cu perioada similară din anul 2021.

Mediul de afaceri

Numărul de întreprinderi înregistrate în trimestrul II al anului 2022 a marcat o ușoară descreștere de 9,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de Stat în trimestrul al II-lea al anului 2022, au fost înregistrate 1563 întreprinderi noi.

În al doilea trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat ușor față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de Stat în trimestrul II 2022 au fost radiate 1363 de întreprinderi, cu 0,7% mai puțin comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Sectorul social

Piața forței de muncă. În trimestrul III din anul 2022, forța de muncă, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 901,8 mii pers., în descreștere cu 0,7% f.p.s.a.p. Totodată, rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste a fost de 42,3%, ceea ce este cu 0,5 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.

Populația ocupată în trimestrul III din anul 2022 a fost de 879,5 mii pers., mai puțin cu 0,7% f.p.s.a.p. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 41,3%, fiind în ușoară descreștere în comparație cu trimestrul III din 2021 (41,8%).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în trimestrul III din anul 2022 a constituit 22,3 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 0,3 mii persoane sau cu 1,3%. Rata șomajului (LU1) la nivelul țării în T III din anul 2022 a fost de 2,5%, fiind la nivelul T III din anul 2021.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în trimestrul III din anul 2022 a fost de 1228,3 mii persoane, în creștere cu 1,3% f.p.s.a.p. În trimestrul III din anul 2022 grupul NEET a avut o pondere de 17,0% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 27,1% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,1% - la cei cu vârsta de 15-34 ani.

Remunerarea muncii. În trimestrul III din anul 2022, câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 10648,1 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 16,0% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 13,4% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În sectorul bugetar salariul mediu lunar în trimestrul III din anul 2022 a fost în mărime de 8579,4 MDL - în creștere cu 12,0% f.p.s.a.p., iar în sectorul real - 11369,7 MDL, mai mult cu 17,1% f.p.s.a.p.

Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate la următoarele categorii: informații și comunicații (26399,6 MDL - de 2,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); activități financiare și de asigurări (20623,4 MDL - de 1,9 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (16990,1 MDL - de 1,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2022 a constituit 675,9 mii pers. (din care 64,0% femei) sau cu 3,6 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2021. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 526,6 mii persoane (dintre care 68,6% femei) sau cu 4,5 mii mai puțin f.p.s.a.p. Mărimea medie a pensiei la 1 octombrie 2022 a fost de 3146,74 MDL (cu 19,6% mai mare la bărbați decât la femei), cu 876,85 MDL sau 27,9% mai mult f.p.s.a.p.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

Produsul intern brut în perioada primelor nouă luni ale anului 2022 a însumat o valoare de 197 771 mil. MDL (în prețuri curente de piață), marcând astfel o reducere semnificativă cu 4,1% față de aceeași perioadă a anului 2021 (în prețuri comparabile).

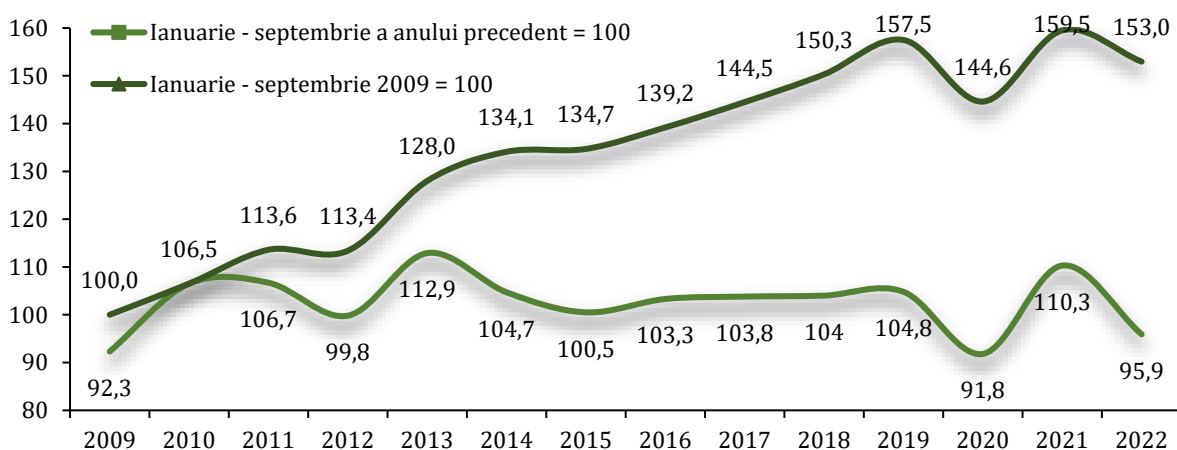

Figura 1.1. Evoluția PIB în ianuarie-septembrie 2009-2022,%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

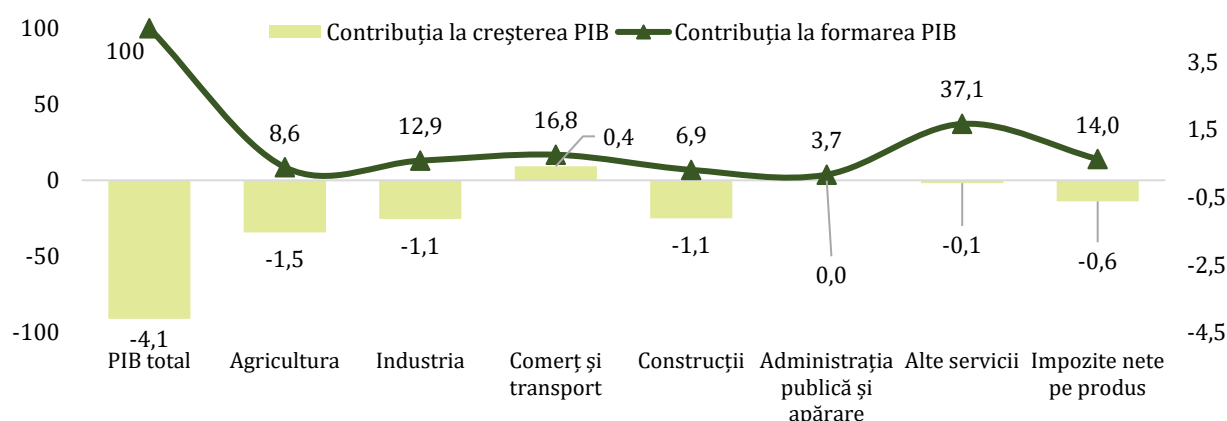
În cadrul categoriilor de resurse, în perioada respectivă, la diminuarea PIB-ului au contribuit o serie de activități, dintre care cele care au contribuit cel mai mult sunt:

- **Agricultura, silvicultura și pescuitul** cu o pondere de 8,6% la formarea PIB și o reducere a VAB pe activitățile respective cu 17,1% au contribuit cu 1,5% la scăderea PIB-ului;
- **Construcțiile**, având o pondere de 6,9% la formarea PIB și o diminuare a VAB pe activitatea respectivă cu 13,7%, au contribuit la descreșterea PIB-ului cu 1,1%;
- **Tranzacțiile imobiliare** cu o pondere de 6,5% la formarea PIB-ului și o reducere a VAB cu 10,6%, au contribuit la scăderea PIB cu 0,8%;
- **Industria prelucrătoare** având o pondere de 9,4% la formarea PIB și o diminuare a VAB pe activitatea respectivă cu 7,7% au contribuit cu 0,7% la scăderea acestuia;
- **Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat** cu o pondere de 2,7% la formarea PIB și o reducere a VAB-ului propriu cu 10,9%, a contribuit la diminuarea PIB-ului cu 0,2%.

Valoarea adăugată brută total pe economie în ianuarie-septembrie 2022 a fost în descreștere cu 4,1% f.p.s.a.p. Atingând o pondere de 86,0% în PIB, VAB a contribuit la diminuarea acestuia cu 3,5%. **Impozitele nete** pe produs în perioada respectivă s-au micșorat cu 4,4%, atingând o pondere de 14,0% la formarea PIB și contribuind cu 0,6% la descreșterea acestuia.

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie - septembrie 2022 și la diminuarea acestuia față de ianuarie - septembrie 2021, %

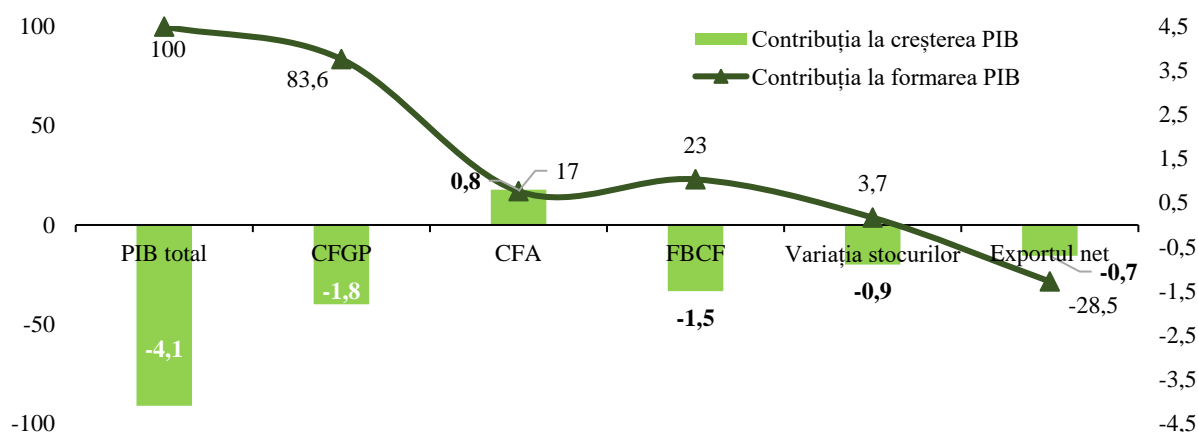
Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sub aspectul **categoriilor de utilizări**, în perioada ianuarie – septembrie 2022, descreșterea se datorează următoarelor categorii:

- **Consumul final al gospodăriilor populației**, care în perioada dată a înregistrat o diminuare a volumului propriu cu 2,2%, a atins o pondere de 83,6% din PIB și o contribuție în reducerea lui cu 1,8%;
- **Formarea brută de capital fix** în perioada respectivă s-a redus cu 6,2%, a atins o cotă de 23,0% din PIB, și a contribuit la diminuarea acestuia cu 1,5%;
- **Exportul net de bunuri și servicii** a generat o descreștere a PIB-ului cu 0,7%.

O contribuție pozitivă asupra creșterii PIB a fost înregistrată de:

- **Consumul final al administrației publice**, care în perioada respectivă s-a majorat cu 4,8% și a constituit 17,0% din PIB, astfel favorizând creșterea lui cu 0,8%;
- **Consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației** care în perioada respectivă a crescut cu 5,1%, a atins o pondere de 1,2% din PIB, contribuind la creșterea lui cu 0,1%.

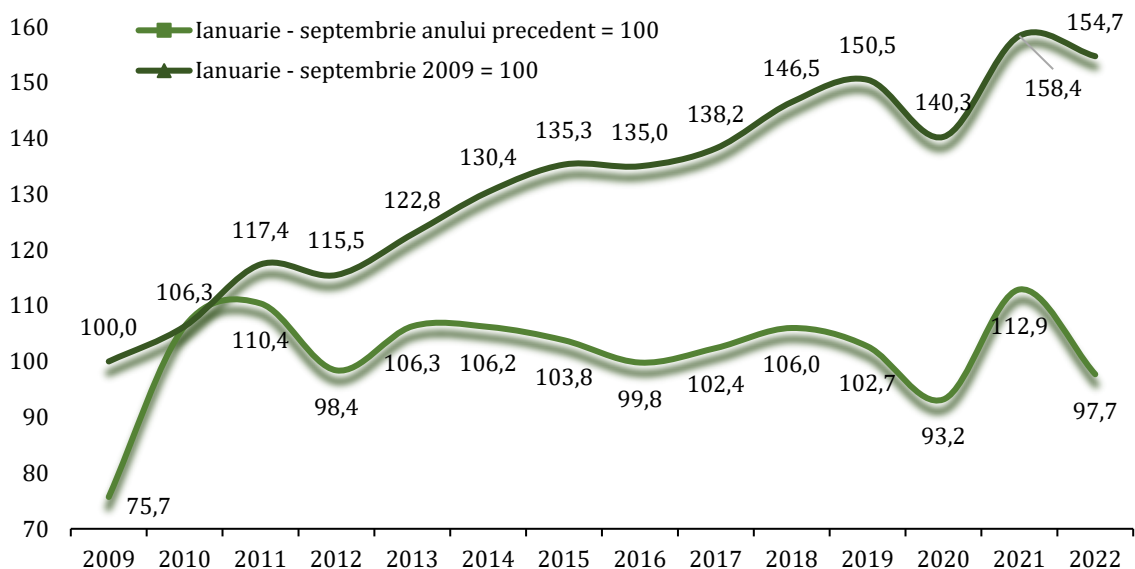

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie - septembrie 2022 și la diminuarea acestuia față de ianuarie - septembrie 2021, %.

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

În primele nouă luni ale anului 2022, producția industrială a înregistrat o reducere cu 2,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021. Reducerea dată a fost generată de diminuarea cumulativă a producției în cele 3 sectoare ale industrie și anume: industria extractivă în perioada dată s-a diminuat cu 2,0% f.p.s.a.p., industria prelucrătoare s-a redus cu 1,6% f.p.s.a.p. și producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat s-a redus cu 6,5% f.p.s.a.p.

Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-septembrie 2009-2022,%

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

În cadrul industriei prelucrătoare, în perioada respectivă, cele mai însemnate reduceri au fost înregistrate de către activitățile: "Fabricarea de mobilă" (-30,6%); "Industria metalurgică" (-23,5%); "Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații" (-16,6%) și "Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a." (-16,2%). Însă în același timp au fost înregistrate și creșteri ale producției industriale în următoarele activități industriale: "Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei, fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite" (+29,8%); "Industria alimentară" (+25,4%); "Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice" (+19,3%) și "Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice" (+17,5%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie - septembrie 2022

	Ianuarie-septembrie 2022 fata de ianuarie-septembrie 2021
INDUSTRIE - TOTAL	97,7
INDUSTRIA EXTRACTIVA	98,0
Alte activități extractive	98,1
INDUSTRIA PRELUCRATOARE	98,4
Industria alimentară	125,4

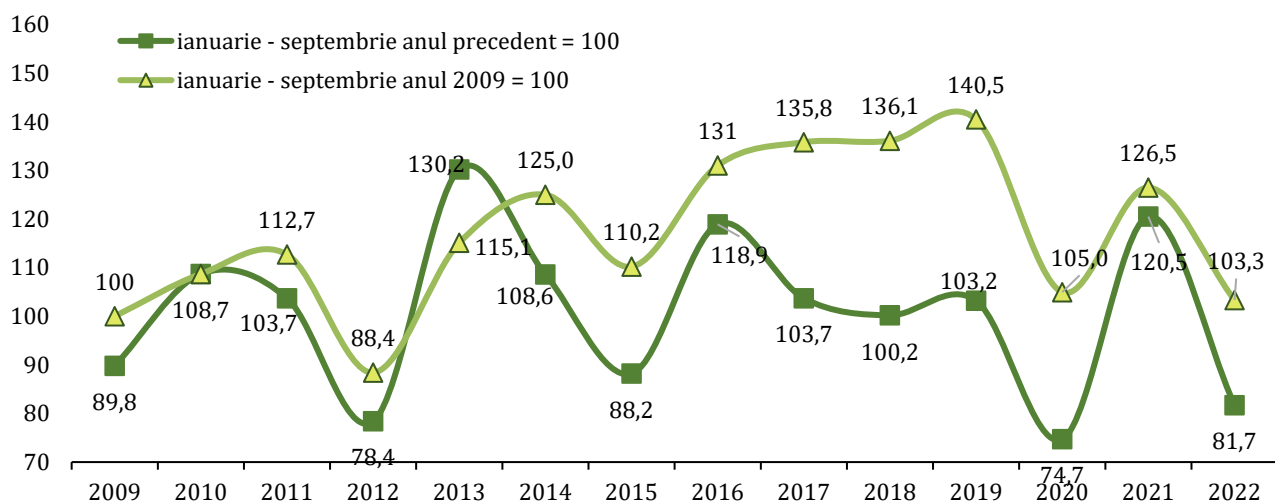
Fabricarea băuturilor	109,9
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	96,6
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	106,8
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	111,0
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	129,8
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	111,8
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	99,0
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	104,0
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	119,3
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	110,0
Producția altor produse din minerale nemetalifere	98,1
Industria metalurgică	76,5
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	83,4
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	117,5
Fabricarea echipamentelor electrice	40,0
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	83,8
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	63,0
Fabricarea altor mijloace de transport	-
Fabricarea de mobilă	69,4
Alte activități industriale n.c.a.	99,1
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	84,3
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	93,5
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	93,5

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Agricultura

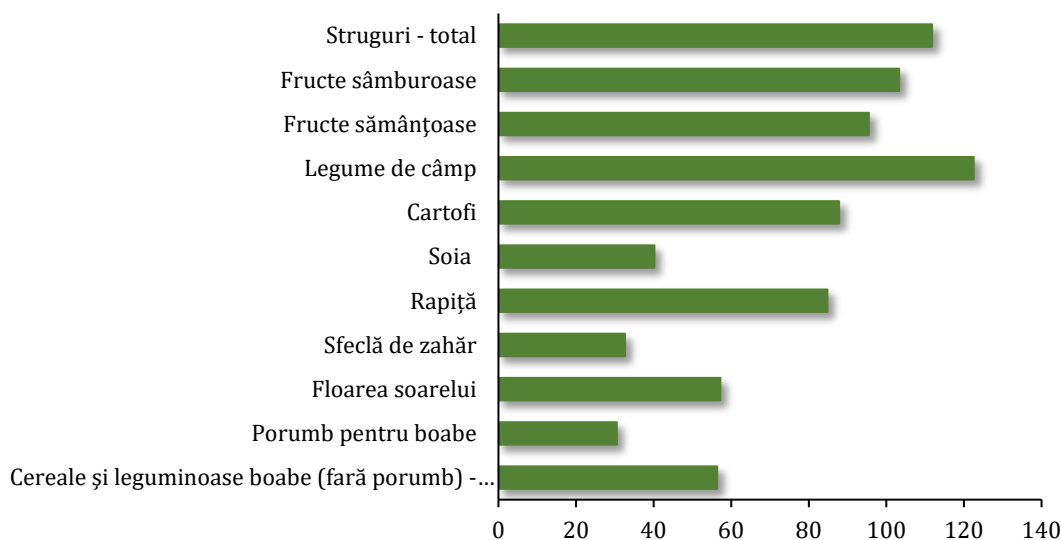
Conform estimărilor preliminare, producția agricolă globală în gospodăriile de toate tipurile pentru perioada primelor nouă luni ale anului 2022 a însumat 28176,9 mil. MDL (în prețuri curente), astfel înregistrând o diminuare semnificativă de 18,3% (în prețuri comparabile) față de primele nouă luni ale anului 2021. Această scădere a fost provocată de reducerea considerabilă a producției vegetale cu 23,5% și a reducerii producției animaliere cu 5,9%.

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în ianuarie-septembrie 2009-2022,%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Recolta globală a anului dat se caracterizează printr-o descreștere simțitoare a tuturor culturilor agricole comparativ cu anul 2021, excepție fiind doar în creșterea legumelor de câmp; strugurilor și a fructelor sâmburoase care în perioada dată au înregistrat o creștere a producției cu +22,5%, +11,8% și +3,3% respectiv, față de perioada similară a anului 2021.

Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2022, față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

În primele 9 luni ale anului 2022, în zootehnie, doar producția de ouă și-a păstrat nivelul de productivitate și a înregistrat o mică creștere de 0,2% f.p.s.a.p. pe când producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie), cât și producția de lapte au înregistrat o reducere a producției cu 5,3% și 12,1% respectiv, față de perioada similară a anului 2021.

Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producției animale, ianuarie – septembrie 2022, %

	Total	În % față de ian.-sep. 2021	Ponderea (în % față de total)
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) – total, mii tone	136,5	94,7	100
din care:			
întreprinderile agricole	72,6	97,6	53,2
gospodăriile populației	63,9	91,6	46,8
Lapte – total, mii tone	217,3	87,9	100
din care:			
întreprinderile agricole	24,6	111,8	11,3
gospodăriile populației	192,7	85,6	88,7
Ouă - total, mil. buc.	516,2	100,2	100
din care:			
întreprinderile agricole	207,1	102	40,1
gospodăriile populației	309,1	99	59,9

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

În perioada ianuarie – septembrie 2022, investițiile în active imobilizate au atins cifra de 19 536,3 mil.MDL. (în prețuri curente), reprezentând o diminuare cu 9,2% (în prețuri comparabile) comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021. Acest rezultat se datorează în mare parte reducerii semnificative cu 9,5% a investițiilor în active corporale care constituie 97,5% din totalul investițiilor în active imobilizate. Însă, în același timp, a fost înregistrată și o creștere cu 2,5% a investițiilor în imobilizările necorporale astfel atingând o cotă de 2,5% din totalul investițiilor în active imobilizate.

În cadrul investițiilor în imobilizările corporale, reduceri au înregistrat toate sectoarele printre care cele mai semnificative diminuări au fost atinse de investițiile în construcții inginerești (-24,6%) și investițiile în clădiri rezidențiale (-11,9%).

Tabelul 1.3. Structura investițiilor în active imobilizate în ianuarie – septembrie 2022

		În % față de ian.-sep. 2021	În % față de total
Investiții în active imobilizate – total	19 536,3	90,8	100,0
Imobilizări necorporale	494,7	102,5	2,5
Imobilizări corporale	19 041,6	90,5	97,5
<i>din care:</i>			
clădiri rezidențiale	2 857,7	88,1	14,6
clădiri nerezidențiale	2 840,4	96,1	14,5
construcții inginerești	4 016,8	75,4	20,6
mașini și utilaje	6 021,2	97,8	30,8
mijloace de transport	2 286,2	99,7	11,7
alte imobilizări corporale	1 019,3	95,3	5,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Conform surselor de finanțare, au fost înregistrate scăderi pe toate tipurile de finanțare, excepție fiind înregistrată doar în categoria "Credite și împrumuturi interne", care în perioada respectivă au înregistrat o creștere cu 20,1% f.p.s.a.p. Cele mai semnificative reduceri au fost înregistrate în categoriile „Alte surse de finanțare” (-52,1%) și „Credite și împrumuturi externe” (-34,9%). De asemenea, și sursele proprii ale investitorilor în perioada respectivă au înregistrat o scădere de 4,0% f.p.s.a.p., astfel atingând o cotă de 64,9% din totalul surselor de finanțare în perioada respectivă.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada ianuarie – septembrie 2022

	mil.MDL	În % față de 2021	În % față de total
Total	19536,3	90,8	100
Surse proprii	12686,1	96,0	64,9
Bugetul de stat	898,7	84,1	4,6
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	1093,9	82,7	5,6
Credite și împrumuturi interne	1815,9	120,1	9,3
Credite și împrumuturi externe	1554,5	65,1	8,0
Surse din străinătate	621,6	66,9	3,2
Fondul rutier	612,8	93,6	3,1
Fondul ecologic	104,9	91,4	0,5
Alte surse	148,0	47,9	0,8

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerț și alte servicii destinate pieței

În primele nouă luni ale anului 2022, cifra de afaceri a **comerțului cu amănuntul** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) a înregistrat o reducere cu 1,0% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent, însă cifra de afaceri a **serviciilor de piață prestate populației** a atins o creștere cu 13,3% f.p.s.a.p. În același timp, cifra de afaceri a **comerțului cu ridicata** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele), la fel ca și cifra de afaceri a **serviciilor de piață prestate întreprinderilor** au marcat creșteri simțitoare de 35,5% și 29,8%, respectiv, comparativ cu primele nouă luni ale anului 2021. **Comerțul cu ridicata și amănuntul al autovehiculelor și a motocicletelor, întreținerea și repararea acestora** a înregistrat o mărire a cifrei de afaceri cu 19,7% f.p.s.a.p.

Transportul

În primele nouă luni ale anului 2022, **volumul de mărfuri transportate** pe toate tipurile de transport a atins cifra de 14,8 mil. tone sau comparativ cu perioada similară a anului precedent - cu 9,3% mai mult. De asemenea, și parcursul mărfurilor care a atins cifra de 4511,0 mil. tone-km, în perioada respectivă a crescut cu 21,2% f.p.s.a.p.

În mare parte, rezultatul obținut se datorează transportării de mărfuri pe **cale rutieră**, care deținând o cotă în perioada respectivă de 79,8% din totalul mărfurilor transportate, s-a majorat cu 6,1% f.p.s.a.p. De asemenea, o creștere a fost înregistrată și în modul de transportare pe **cale**

feroviară, care în perioada respectivă a crescut cu 26,9% f.p.s.a.p. Restul căilor de transportare a mărfurilor în perioada dată au înregistrat diminuări.

Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2022

	ianuarie - septembrie 2022	în % față de ianuarie - septembrie 2021	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	14774,5	109,3	100,0
din care pe modul de transport:			
- feroviar	2883,6	126,9	19,5
- rutier	11786,5	106,1	79,8
- fluvial	103,6	76,2	0,7
- aerian	0,8	78,8	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă a transportat 173 697,8 mii pasageri, ce constituie o creștere cu 19,8% comparativ cu perioada similară din 2021. Rezultatul obținut s-a datorat transportării de pasageri prin intermediul transportului rutier și prin intermediul troleibuzelor care, cumulativ, au constituit 99,1% din totalul pasagerilor transportați, crescând cu 21,6% și 19,1%, respectiv, față de perioada similară a anului 2021. De asemenea, în perioada respectivă a crescut și numărul de pasageri transportați pe cale aeriană cu 40,1% f.s.p.a.p. Reduceri a numărului de pasageri transportați au fost înregistrare pe căile de transport de tip feroviar cu 11,5% și fluvial cu 23,5% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public, ianuarie – septembrie 2022

	Ianuarie - septembrie 2022	În % față de ianuarie - septembrie 2021	În % față de total
Pasageri transportați, mii pasageri	173697,8	119,8	100
din care, pe moduri de transport:			
- feroviar	420,9	88,5	0,2
- rutier (autobuze și microbuze)	53768,3	121,6	31,0
- fluvial	104,8	76,5	0,1
- aerian	890	140,1	0,5
- troleibuze	118413,8	119,1	68,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

În primele nouă luni ale anului 2022, turiștii și excursioniștii care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 367,5 mii, constituind o creștere cu 39,9% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rezultatul obținut se datorează creșterii tuturor tipurilor de turism care au contribuit în mod diferit. Astfel, la **turismul receptor** au participat circa 23,6 mii de turiști și excursioniști (cu 26,5% mai mult f.p.s.a.p.), la **turismul**

emițător au participat 260,0 mii de turiști și excursioniști (cu 40,6% mai mult f.p.s.a.p.) și la **turismul intern** au participat 84,0 mii de turiști și excursioniști (cu 38,6% mai mult f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor, ianuarie – septembrie 2022.

	Turiști și excursioniști în perioada ianuarie - septembrie 2021	% față de ianuarie - septembrie 2021
TOTAL	367,5	139,1
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	23,6	126,5
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	260,0	140,6
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	84,0	138,6

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Participanții la turismul receptor (primirea cetățenilor străini în țară) au ales ca scopul principal pentru a vizita țara odihna, recreerea și agrementul (91,1% din totalul turiștilor străini).

Persoanele rezidente care au plecat din țară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (99,7%), iar principalele direcții au inclus țările: Turcia (56,8%), Bulgaria (19,1%), România (7,2%), Grecia (4,6%) și Muntenegru (1,1%).

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

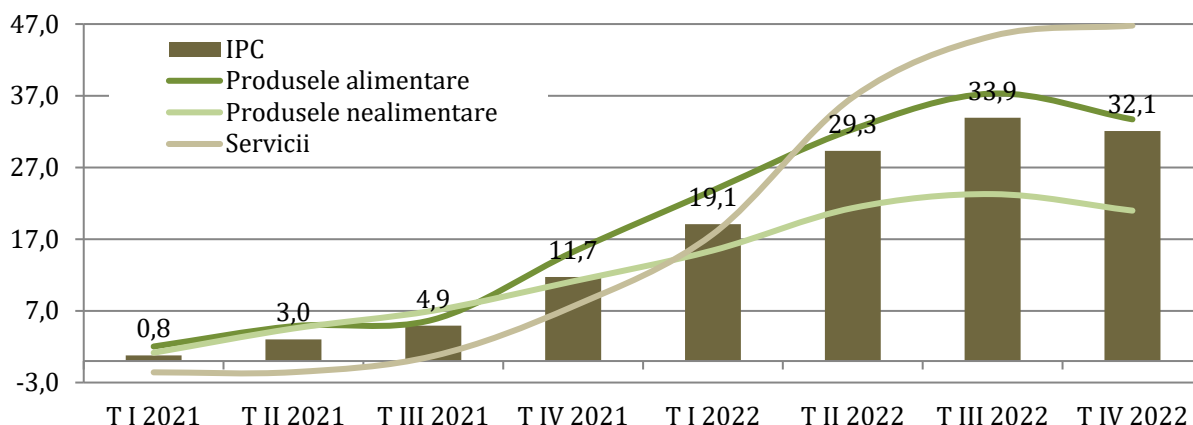
Prețuri

Primele nouă luni ale anului 2022 rata anuală a inflației a urmat un trend ascendent. Creșterea prețurilor a fost determinată în mare parte de factorii de natură externă, amplificați de consecințele economice ale războiului din Ucraina și creșterea prețurilor la energie și materii prime. În consecință, au crescut semnificativ prețurile de consum din țară, inclusiv la combustibil, prețurile reglementate și prețurile la produse alimentare ceea ce a dus la erodarea valorii banilor și scăderea esențială a puterii de cumpărare a populației.

Rata medie anuală a inflației în trimestrul III, 2022 f.p.s.a.p. a atins un nou un nivel record pentru ultimii douăzeci de ani și a constituit – 37,3%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației s-a majorat cu 29 p.p. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 37,3%, produse nealimentare – 23,3%, servicii – 45,3% f.p.s.a.p.

Rata inflației astfel și-a majorat simțitor și decalajul față de limita superioară a coridorului de variație a țintei de 6,5%, urmărită de BNM. Creșterea prețurilor pe piața internațională și cea regională au determinat majorarea prețurilor pe piața internă, astfel au crescut esențial prețurile la carburanți și energie, s-au scumpit produsele alimentare și au fost revizuite și majorate prețurile reglementate. Toate acestea au exercitat un impact nemijlocit asupra valorii banilor exacerbând diminuarea puterii de cumpărare a populației și diminuând perspectivele de creștere economică.

În trimestrul IV 2022, după atingerea unui vârf de 34,6% f.p.s.a.p. în luna octombrie 2022, dinamica inflației a urmat un trend ușor descendent.

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

Prețurile la produsele alimentare în trimestrul III 2022 au crescut cu 37,3% f.p.s.a.p., exercitând presiuni semnificative asupra IPC și depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 31,5 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, prețurile au crescut în iulie – cu 36,4%, în august – cu 38,4%, în septembrie – cu 37,1%).

Creșteri de preț au fost înregistrate la toate grupele de produse alimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la legume cu 79,1%, în special: la castraveți cu 148%, la cartofi cu 83,8%, la varză cu 80,7% etc. Cu 61,13 % au crescut prețurile la ouă și cu 25,4% s-a scumpit carnea și preparatele din carne. Laptele și produsele lactate au crescut în preț cu 25,7% f.p.s.a.p.

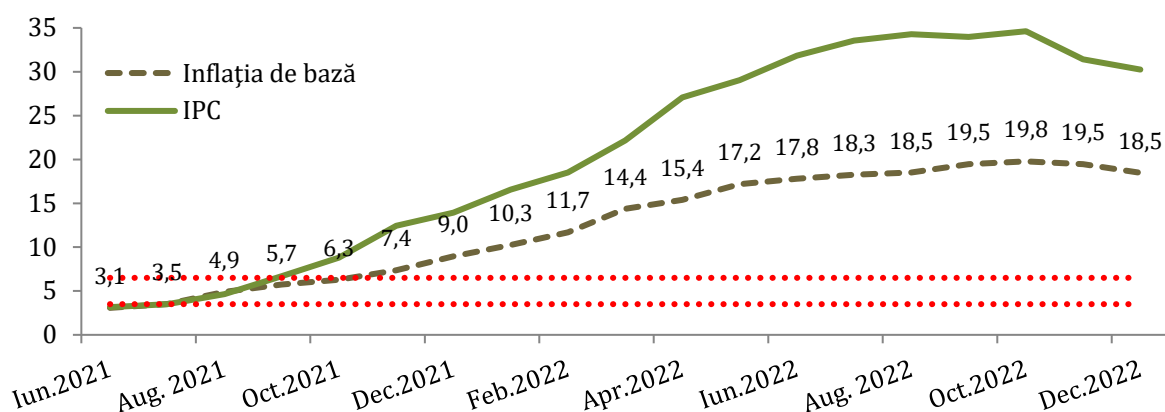
La creșterea prețurilor la produsele alimentare au contribuit în special factorii de natură externă și anume războiul din regiune. Prin incertitudinile induse, s-a dezlănțuit majorarea prețurilor internaționale atât la produsele agricole cât și la resursele energetice, afectând într-un final costurile de producere a produselor alimentare.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul III 2022 au crescut cu 23,3% f.p.s.a.p., depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 16,3 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, prețurile la această grupă de produse au crescut în iulie – cu 24,2%, în august – cu 23,3%, în septembrie – cu 22,4%).

Creșteri de preț au fost înregistrate la toate grupele de produse nealimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la combustibili și carburanți – 57,6%, covoare și alte materiale de acoperire a podelelor – 31%, materiale pentru întreținerea și repararea locuinței – 29,8%, mobilă – 24,9% etc. Influențele majore asupra prețurilor la produsele nealimentare au venit preponderent din scumpirea consistentă a combustibililor precum și din deficitul de materii prime creat în rezultatul persistenței blocajelor din lanțurile de producție și aprovizionare pe plan regional.

Prețurile la servicii în trimestrul III 2022 au crescut cu 45,3% f.p.s.a.p., depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 44,6 p.p. și exercitând un aport semnificativ la sporirea IPC. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, prețurile la servicii au crescut în iulie – cu 43,5%, în august – cu 45,3%, în septembrie – cu 47,3%.

În perioada de referință, comparativ cu trimestrul II al anului precedent, practic s-au dublat prețurile la serviciile comunal-locative, ritmul de creștere fiind de 98,5% f.p.s.a.p., au crescut de circa 3,5 ori prețurile la gazele naturale din rețea, apa caldă s-a scumpit cu 80,9%, încălzirea centrală cu 92%, energia electrică cu 59%. La creșterea bruscă a prețurilor în domeniul serviciilor a contribuit în special ajustarea prețurilor reglementate la noua conjunctură economică internă și externă, prețuri menținute anterior la nivelul joase din mai multe motive politice și economice. Astfel, au fost revizuite atât tarifele pentru energia electrică, cât și prețurile pentru apă și canalizare, gaze naturale și serviciile de transport.

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În perioada ianuarie-septembrie 2022 rata inflației de bază a urmat o traiectorie ascendentă, înregistrând un ritm de creștere mai temperat față de IPC. Totodată, ritmul de creștere a ratei inflației de bază s-a accelerat și a constituit în perioada de referință cca. 15,9% f.p.s.a.p., înregistrând o creștere cu 12,7 p.p. față de valoarea înregistrată anul precedent.

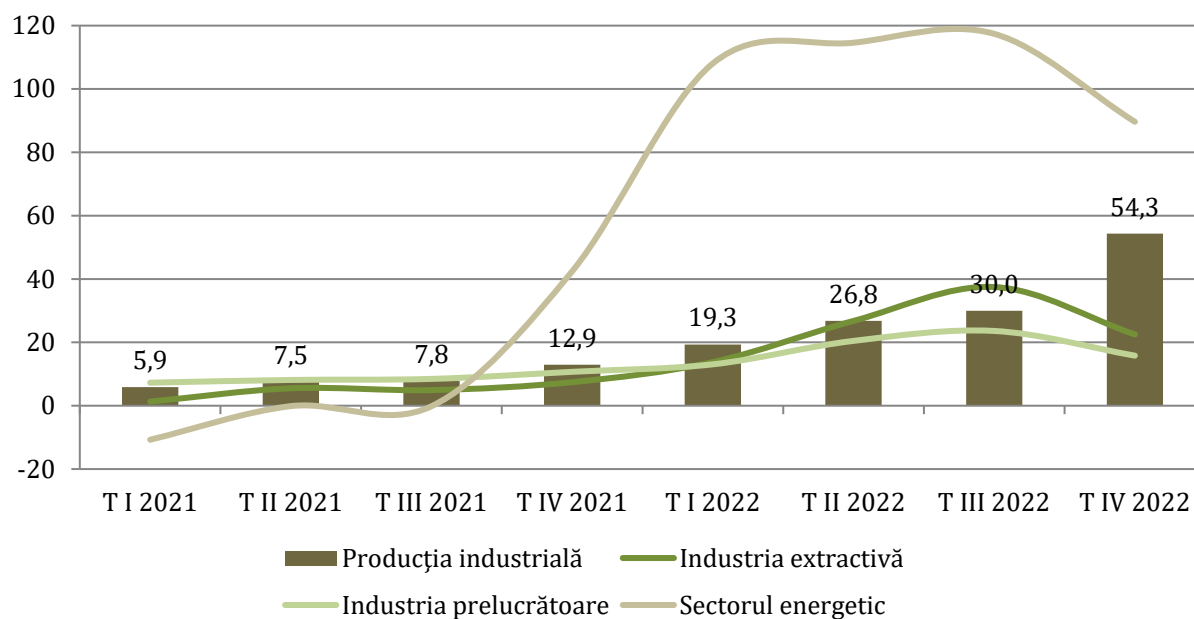
În trimestrul III, 2022 rata inflației de bază a constituit 18,7% f.p.s.a.p. fiind în creștere cu 14 p.p. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, inflația de bază a înregistrat următoarele majorări: în iulie – 18,3%, în august – 18,5%, în septembrie – 19,5%.

Creșterea indicelui inflației de bază, în condițiile menținerii unei cereri agregate modeste este alimentată de majorarea prețurilor la produsele sensibile la creșterea tarifelor la energie și gaze, la majorarea prețurilor la materii prime, la serviciile de transport și carburanți etc. Cele mai mari creșteri au fost înregistrate la prețurile mijloacelor de transport, bunurilor de uz casnic, mobilă, confecții textile, alimentație publică etc.

Ritmul de creștere prețurilor la producția industrială în primele nouă luni ale anului 2022 a constituit cca. 25% f.p.s.a.p., cu 18 p.p. depășind valoarea înregistrată în aceeași perioadă a anului precedent.

În lunile iulie-septembrie 2022 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale s-a majorat comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 22,2 p.p. și a atins nivelul de 30%. În ultimul trimestru al anului acest indicator fiind deja de 54,3% f.p.s.a.p.

Pe sectoare de activitate, cele mai consistente majorări de preț au fost înregistrate în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, care au crescut practic de 2,1 ori f.p.s.a.p. În *industria prelucrătoare* prețurile au crescut cu 23,6% f.p.s.a.p., înregistrându-se creșteri semnificative de prețuri în ramurile industriei alimentare: fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale, preparatelor pentru hrana animalelor, produselor lactate etc. Prețurile din *industria extractivă* au înregistrat o creștere de 37,5% față de perioada similară a anului precedent.

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

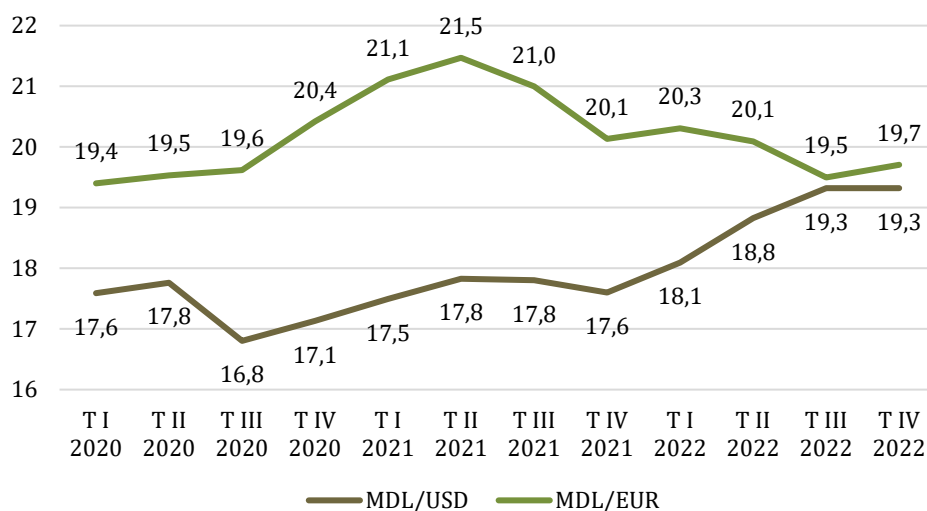
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

La sporirea prețurilor solicitate de către producători pentru produsele sau serviciile livrate în primul stadiu de comercializare o contribuție majoră a fost exercitată de majorarea prețurilor la gazele naturale și la combustibili, ceea ce practic a dublat costurile pentru producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apa caldă și aer condiționat.

Rate de schimb

Cursul de schimb al monedei naționale în primele nouă luni ale anului 2022 s-a depreciat față de dolarul SUA și s-a apreciat față de moneda unică europeană. La deprecierea leului a contribuit aprecierea accelerată a dolarului american față de moneda Euro pe piețele internaționale, economia europeană fiind mult mai expusă decât cea a Statelor Unite la efectele negative ale războiului din Ucraina, atât din motive geografice dar mai ales, din cauza dependenței de aprovizionare cu energie (gaz, petrol și cărbune) din Rusia. Deprecierea monedei Euro are impact direct asupra exportatorilor din Republica Moldova., Uniunea Europeană fiind unul din principalii parteneri comerciali.

În primele nouă luni ale anului 2022, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 18,8 MDL/USD și 20,0 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,8% față de dolarul SUA și apreciindu-se cu 5,8% față de moneda unică europeană. În trimestrul III 2022, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 19,3 MDL/USD și 19,5 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 8,5% față de dolarul SUA și apreciindu-se cu 7,1% față de moneda unică europeană.

Figura 2.1.4. Evoluția cursului nominal de schimb mediu trimestrial al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

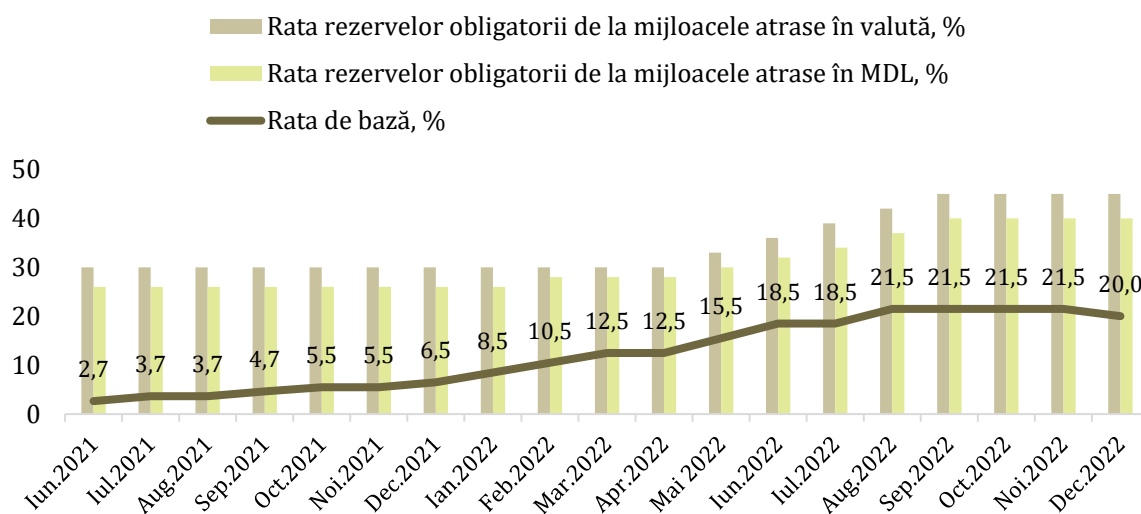
2.2. POLITICA MONETARĂ

Presiunile inflaționiste majore manifestate în primele nouă luni ale anului 2022 au determinat BNM să vină cu înăspriri semnificative a politicii monetare promovate, stabilitatea prețurilor fiind obiectivul său primordial. Totodată, luând în considerație caracterul nemonetar al inflației actuale, acestea nu s-au soldat cu efecte solide, inflația în Republica Moldova fiind practic cea mai înaltă printre alte țări din regiune.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul III 2022, pentru păstrarea controlului ferm asupra lichidității de pe piața monetară, BNM a majorat rata dobânzii de politică monetară cu 3 p.p. - la nivelul de 21,5% în luna august, de la 18,5%. Totodată, s-au majorat și ratele dobânzilor facilităților permanente, astfel rata dobânzii la facilitatea de creditare a fost majorată până la 23,5% și cea aferentă facilității de depozit până la 19,5%.

Deciziile BNM tind să întărească capacitatea economiei naționale de a face față unor eventuale evoluții economice adverse, urmărind realizarea obiectivului său fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor. La final de an, odată cu reducerea presiunilor inflaționiste BNM a scăzut ratele de politică monetară cu 1,5 p.p.

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rezervele obligatorii

Pentru diminuarea presiunilor inflaționiste, BNM în trimestrul III al anului 2022 a crescut succesiv în trei etape nivelul ratei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile, acesta majorând-se de la 32% la 34% în luna iulie, la 37% în luna august și la 40% în luna septembrie.

Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a fost majorată în această perioadă de asemenea în trei etape consecutive cu 9.p.p. și a crescut de la 36%, la 39% în luna iulie, la 42% în august și la 45% în septembrie.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul III al anului 2022 BNM a continuat cu o periodicitate de 14 zile să efectueze operațiuni de piață deschisă, acesta fiind un instrument principal al ajustărilor lichidităților sistemului bancar. Pe parcursul trimestrului III, 2022 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel inferior perioadei similare a anului precedent (în descreștere cu 1,75 mld. MDL) și a constituit 1,97 mld. MDL.

Solicitările de credite "overnight" și solicitările de depozite "overnight" de la BNM în trimestrul III al anului 2022 au crescut semnificativ față de aceeași perioadă a anului precedent. Soldul zilnic lunar al solicitărilor de credite "overnight" s-au majorat de cca. 3 ori f.p.s.a.p. și a constituit 41 mil.MDL. Soldul zilnic lunar al solicitărilor de depozite "overnight" a crescut de 2 ori f.p.s.a.p. și a constituit cca. 345,8 mil.MDL.

Intervențiile pe piața valutară

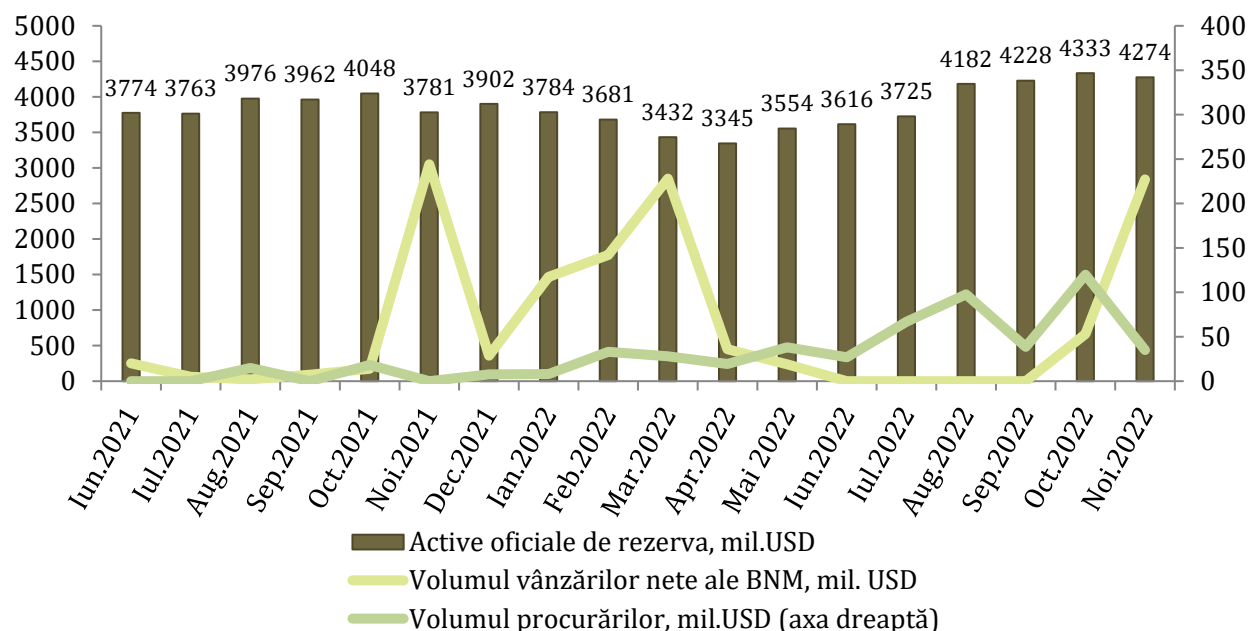
În trimestrul III, 2022 BNM a intervenit pe piața valutară în special în calitate de cumpărător de valută. Volumul procurărilor de valută în această perioadă au constituit cca. 203,3 mil.USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada iunie 2021 - octombrie 2022

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Iunie 2021	0	20
Iulie 2021	0	5
August 2021	14,8	2
Septembrie 2021	0	7,2
Octombrie 2021	18,2	14
Noiembrie 2021	0	244,1
Decembrie 2021	7,7	28,8
Ianuarie 2022	6	117,4
Februarie 2022	31	142
Martie 2022	28,4	228
Aprilie 2022	19,3	36
Mai 2022	38,1	19
Iunie 2022	26,9	0
Iulie 2022	67	0
August 2022	97,7	0
Septembrie 2022	38,6	0
Octombrie 2022	119,8	53

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Conform datelor BNM, nivelul rezervelor oficiale la finalul trimestrului III, 2022 erau la un nivel adecvat de asigurare a acoperirii a 5,5 luni de importuri de importuri viitoare de mărfuri și servicii.

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Soldul activelor oficiale de rezervă la sfârșitul trimestrului III, 2022 a crescut cu 265,7 mil.USD față de perioada similară a anului precedent și a constituit 4228 mil.USD, înregistrând o rată de descreștere de 6,7% față de perioada similară a anului precedent. Creșterea volumului de rezerve oficiale s-a datorat înregistrării de credite și a granturi în favoarea Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și pentru suport bugetar (649,8 mil dolari); intrărilor nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (349,2 mil dolari) și intervențiilor BNM pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

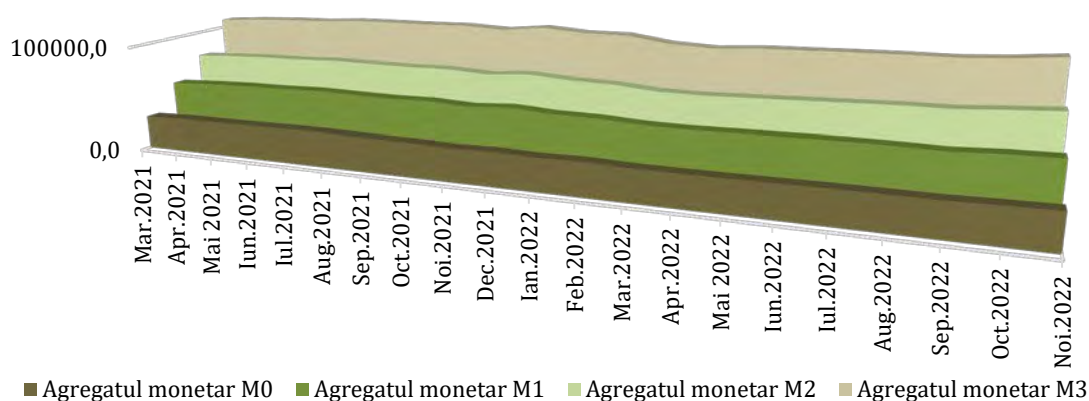
Indicatorii monetari

Înăsprirea condițiilor monetare în primele nouă luni ale anului 2022 s-a soldat cu comprimarea volumului de masă monetară în circulație. În trimestrul III, 2022 volumul masei monetare s-a comprimat cu 0,7% față de perioada similară a anului precedent.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.09.2022, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.09.2021 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a scăzut cu 2,7% și a constituit aproximativ 31,1 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a diminuat cu 3,1% și a atins un nivel de 57,6 mld. MDL;
- masa monetară M2 a înregistrat un spor nesemnificative de 0,2%, și a constituit cca 81,6 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat s-a comprimat cu 0,7% și s-a cifrat la 115,6 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului III al anului 2022, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de cca 25,4% f.p.s.a.p. și a constituit 71,7 mld. MDL.

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2021-2022

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În trimestrul III, 2022 urmărim o modificare și în structura masei monetare, pe seama diminuării ponderii volumului de masă monetară M0 și de depozite la vedere în monedă națională.

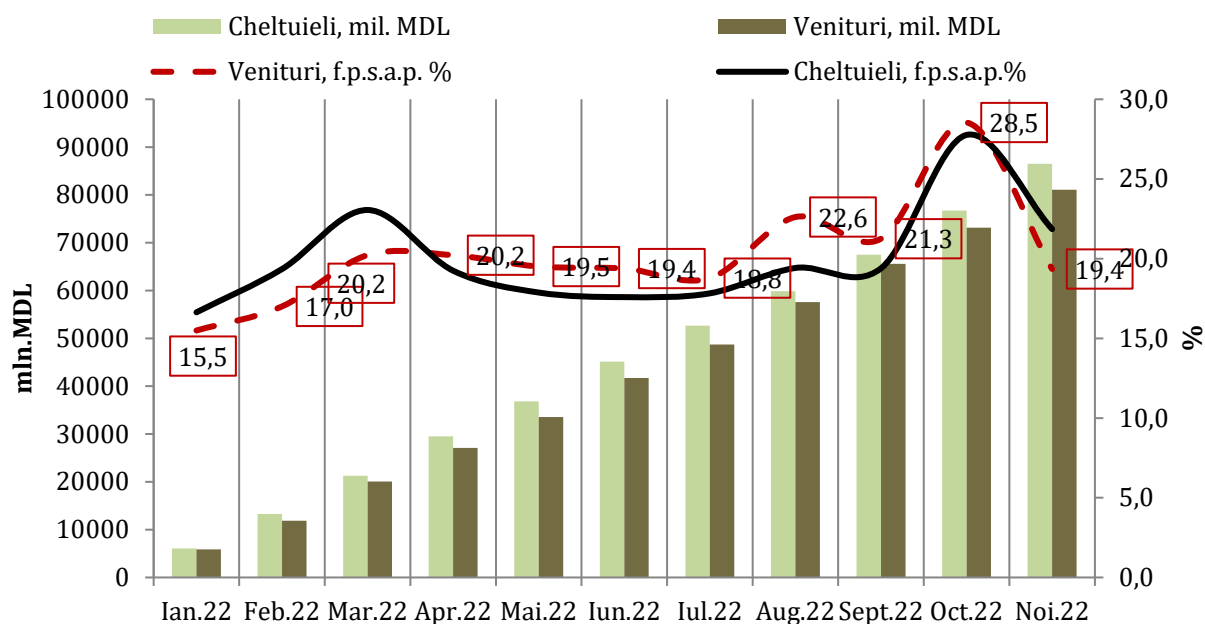
Astfel, la 30 septembrie 2022 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,9%; depozite la vedere – 22,9%; depozite la termen – 20,7% și depozite în valută – 29,5%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului III al anului 2021, ponderea agregatului monetar M0 s-a diminuat cu 0,6 p.p., depozitelor la vedere cu 0,7 p.p. și depozitelor în valută cu 0,6%. Creșterea ratelor de dobândă a condus însă la majorarea ponderii depozitelor la termen care și-au majorat ponderea în total masă monetară cu 1,9 p.p.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

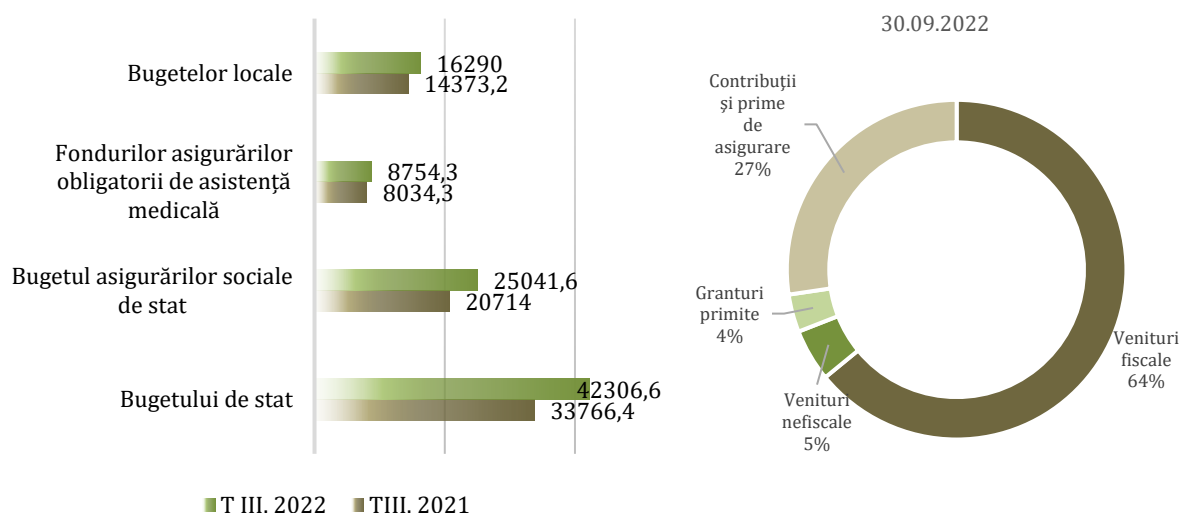
În primele nouă luni ale anului 2022, veniturile bugetului public național au crescut cu 21,3% față de perioadă anulului 2021. În nouă luni ale anului 2022, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 65568,5 mil. MDL, în creștere cu 11491,7 mil. MDL sau în termeni nominali cu 21,3% comparativ cu perioada similară a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public, în prima jumătate al anului 2022, au contribuit impozitele și taxele, constituind 42043,8 mil. MDL, în creștere cu 18,2%, precum și granturile primite, care au crescut de 7 ori sau cu 2028,0 mil.MDL, f.p.s.a.p. Prin urmare, contribuțiile și primele de asigurări au înregistrat creșteri cu 13,5%, (însușind 17947,1 mil. MDL) și la categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 37,5% în sumă de 3234,6 mil. MDL, față de perioada similară a anului 2021.

Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național în 2022, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

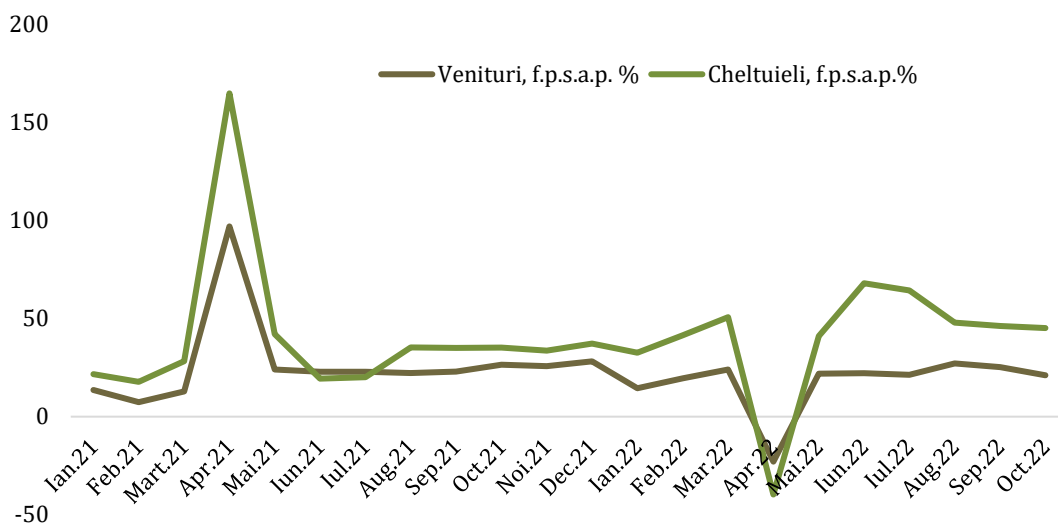
În primele nouă luni ale anului 2022 din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au avut o pondere de 45,8%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 27,1%, veniturile din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – 9,5% și veniturile din bugetele locale – 17,6%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 42306,6 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 37899,8 mil. MDL, granturi – 2160,9 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 5,7 mil. MDL și alte venituri – 2240,2 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2021, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 25,3%, ca rezultat al creșterii cu 18,6% a veniturilor generale și colectate, f.p.s.a.p.

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 25041,6 mil. MDL, care, comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 20,9% (4327,6 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 8754,3 mil. MDL, fiind în creștere cu 9% (720 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale la 30.09.2022, au constituit 16290 mil. MDL, în creștere cu 13,3% (1916,8 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 4144 mil. MDL., În plus, transferul de la bugetul de stat a constituit 11378,8 mil. MDL, fiind cu 12,2% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Figura 3.1.3. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului de stat în anii 2021-2022, mil. MDL

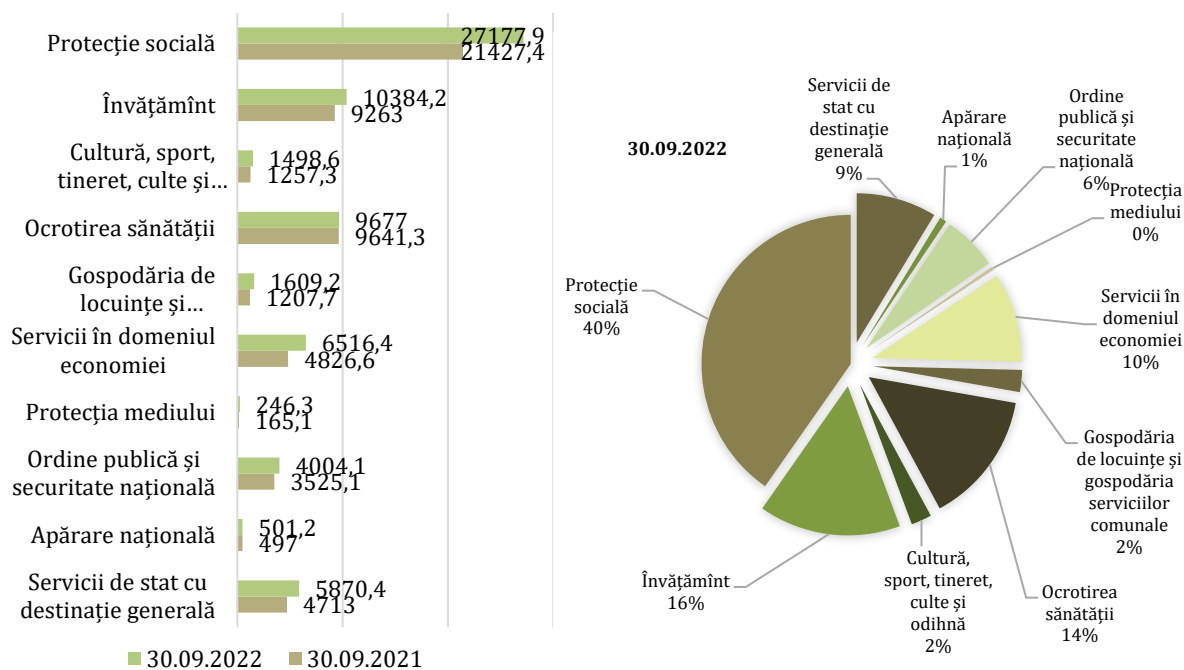
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În primele nouă luni ale anului 2022, cheltuielile realizate din BPN sunt susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale, înregistrând o creștere de 19,4% f.p.s.a.p.

Partea de cheltuieli a bugetului public național în nouă luni ale anului 2022 s-a realizat în sumă de 67485,3 mil. MDL, fiind în creștere cu 19,4% comparativ cu perioada similară a anului 2021. În al III-lea trimestru 2022, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 40,3% - 27177,9 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 15,4% - 10384,2 mil. MDL;
- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 14,3% - 9677 mil. MDL;
- ✓ servicii de stat cu destinație generală cu o pondere de 8,7% - 5870,4 mil. MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 9,7% - 6516,4 mil. MDL.

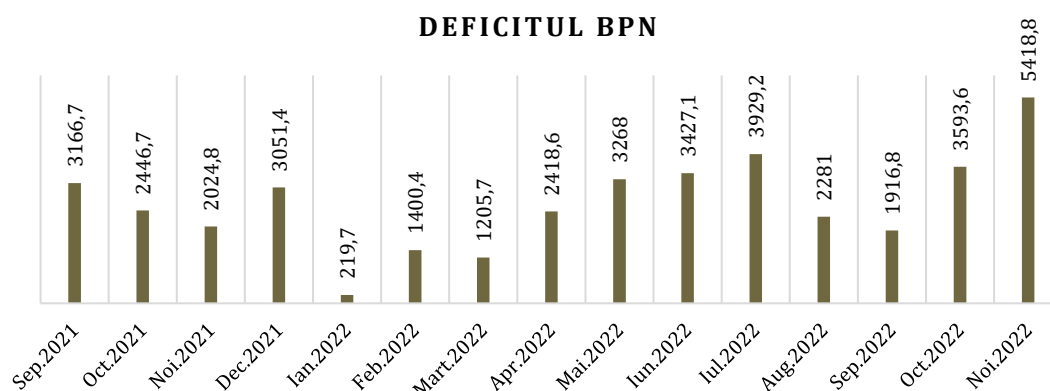
În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat la 30.09.2022 – circa 36854,9 mil. MDL, ceea ce reprezintă în jur de 54,6% (mai puțin cu 0,4 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în 2021-2022, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Deficitul bugetar a scăzut cu 39,4% în septembrie 2022 f.p.s.a.p. Executarea bugetului public național la 30 septembrie 2022 a fost înregistrat un deficit în mărime de 1916,8 mil. MDL, în scădere cu 39,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public național, comparativ cu situația din 31 decembrie 2021 a scăzut cu 1134,6 mil. MDL sau de 0,6 ori mai puțin.

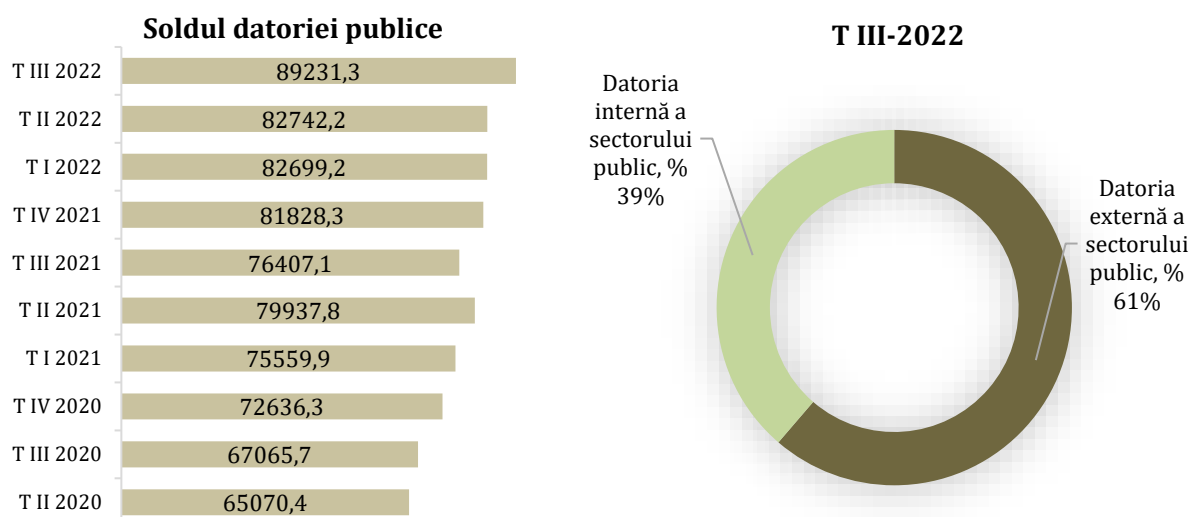

Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În primele nouă luni ale anului 2022, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (32,1%) cu 0,5 p.p. f.p.s.a.p sau cu 1,7 p.p mai puțin față de finele anului 2021.

La 30.09.2022, soldul datoriei sectorului public a constituit 89231,3 mil. MDL, fiind în creștere cu 43,3% față de data de 30.09.2021 și cu 31,5% față de sfârșitul anului 2021. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice internă până la 34518,4 mil. MDL și a datoriei externe până la 54712,9 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2022, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 30.09.2022, a constituit 32,1%, înregistrând o micșorare cu 1,7 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2021 și cu o majorare de 0,5 p.p. comparativ cu 30.09.2021. Totuși, majorarea soldului datoriei sectorului public de la finele trimestru al anului 2022 în comparație cu sfârșitul anului 2021 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 7747,7 mil. MDL și soldului datoriei directe a UAT cu 56,2 mil. MDL. Prin urmare, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 328,6 mil. MDL și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public a înregistrat o scădere de 72,2 mil. MDL.

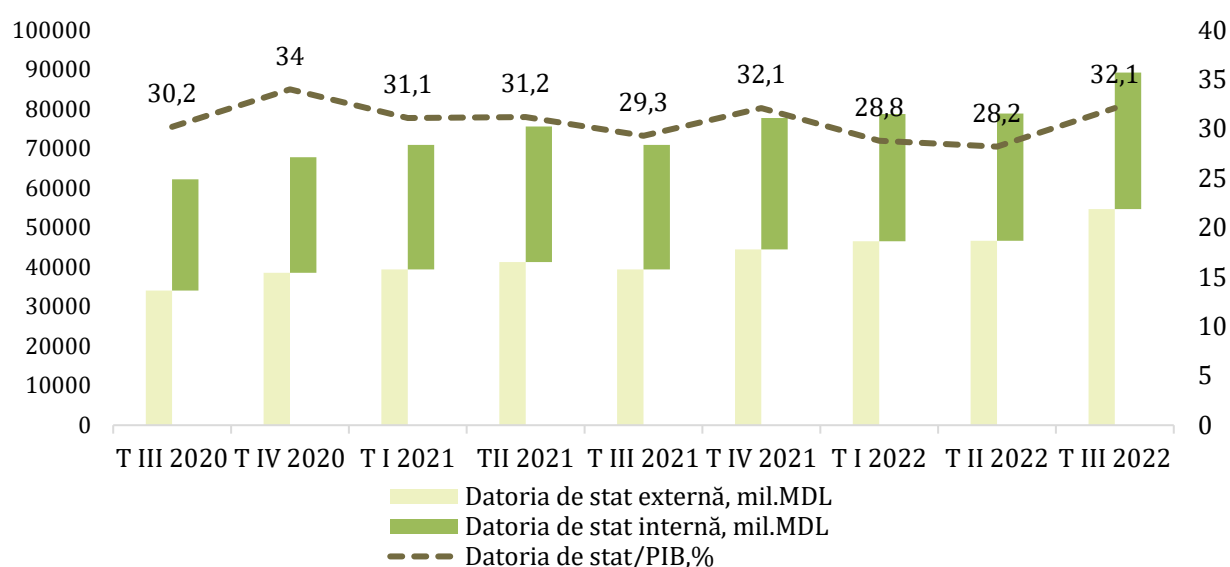

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Comparativ cu 30 septembrie 2021 față de 30 septembrie 2022, observăm următoarele modificări la principalele componente ale datoriei publice:

- ✓ Datoria de stat care forma circa 95,8% din datoria publică (85500,4 mil. MDL), a crescut cu 18,1% sau cu o majorare de 13105,7 mil. MDL;
- ✓ Datoria BNM ce constituia 1,5% din datoria publică (1310,9 mil. MDL) a fost în descreștere cu 477,7 mil. MDL;
- ✓ Datoria întreprinderilor din sectorul public, formată integral din angajamentele externe ale acestora 1,5% din datoria publică totală, în descreștere cu 0,2% (a constituit 3475,1 mil. MDL);
- ✓ Datoria externă a UAT cu o pondere mică de 1,2% (1663,9 mil. MDL) în datoria totală, respectiv a înregistrat o creștere cu 16% sau 229 mil. MDL față de luna septembrie 2021.

Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2021-2022

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

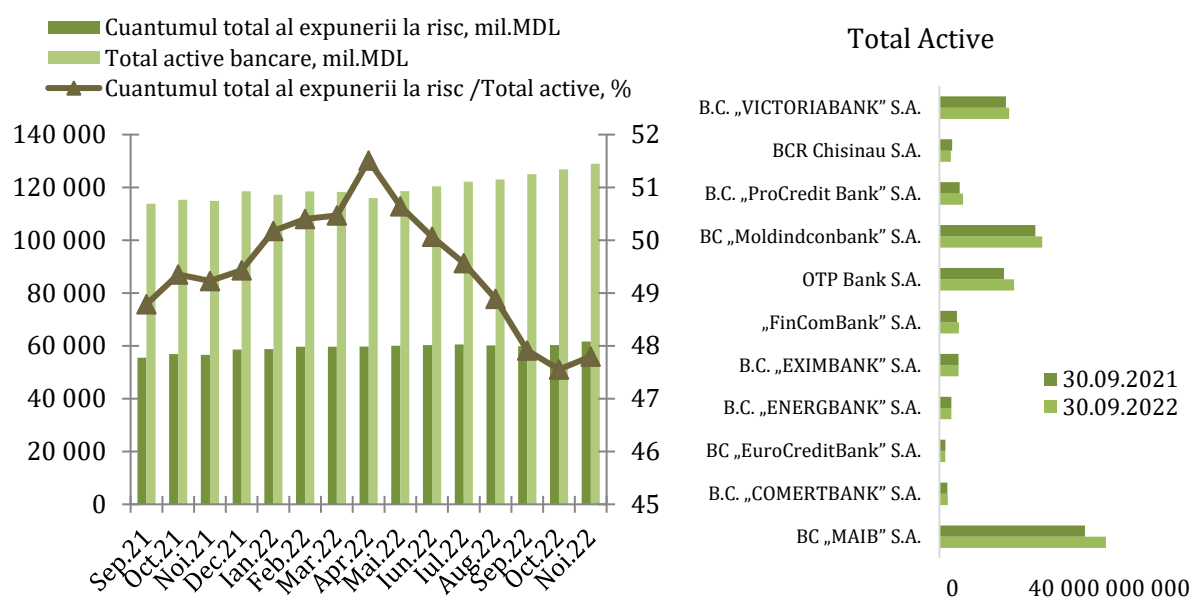
Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 30.09.2022, a constituit 30,7% din PIB, înregistrând o descreștere cu 1,4 p.p. în raport cu sfârșitul anului 2021. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 479,7 mil. dolari SUA și fluctuației negative a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de -298,7 mil. dolari SUA. Prin urmare, micșorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă negativă din contul VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

3.2. SECTORUL BANCAR

Activele și obligațiunile bancar au tendință de creștere în nouă luni ale anului 2022. În primele nouă luni ale anului 2022, activele sectorului bancar au totalizat 124995,3 mil., în creștere cu 9% f.p.s.a.p. Iar în luna noiembrie 2022, activele bancare au ajuns la suma de 128937,6 mil. MDL cu 9% față de sfârșitul anului 2021. Quantumul total al expunerii la risc a constituit 59890,55 mil. MDL, în creștere cu 8% f.p.s.a.p. iar ponderea acestuia în total active, în nouă luni ale anului 2022 a constituit 47,9%, în descreștere cu 0,9 p.p. Ponderea mijloacelor la BNM, care a constituit 30% în creștere cu 11 p.p., iar ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și în certificatele

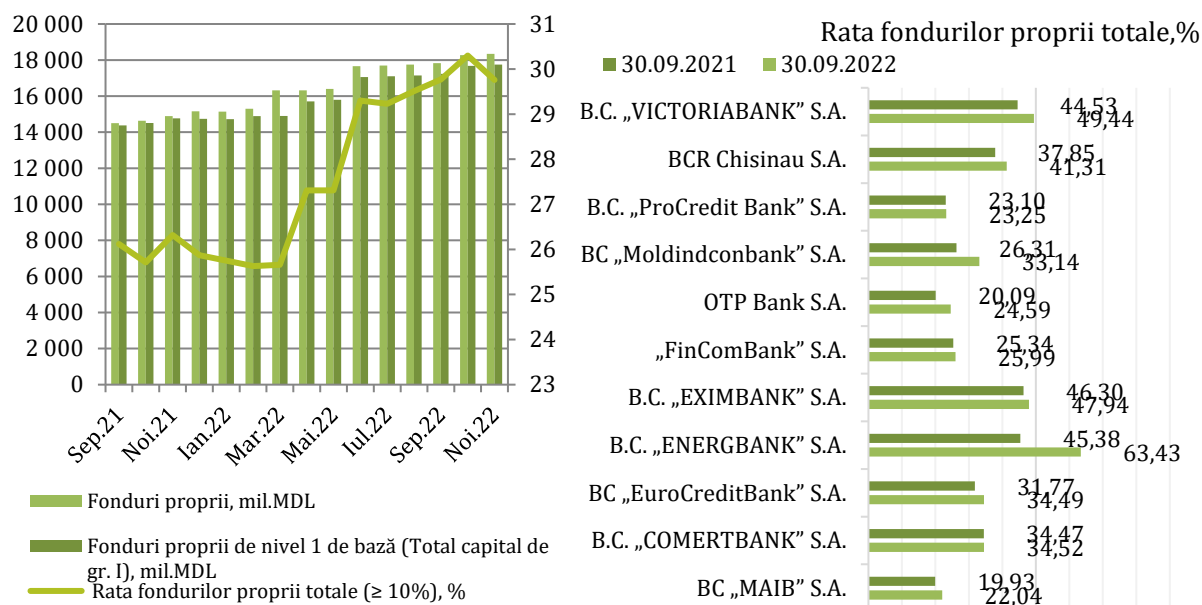
Băncii Naționale a constituit 11%, fiind în descreștere cu 5 p.p. Astfel, restul activelor, care constituie 13% sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale și ponderea acestora s-a micșorat cu 6,1 p.p. La 30 septembrie 2022 toate băncile din sistemul bancar, într-o măsură mai mare sau mai mică, au crescut valoarea activelor. Lider la acest capitol pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 40626,26 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 24970,1 mil. MDL, urmat de OTP Bank S.A. cu 18140,4 mil. MDL.

Per sector bancar, în nouă luni ale anului 2022, obligațiunile bancare au însumat 102591,1 mil. MDL, cu o creștere de 8 p.p. f.p.s.a.p. Astfel, top trei bănci la capitolul obligațiuni bancare, sunt: 1. BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 34364,9 mil. MDL, 2. BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 20033,9 mil. MDL, urmat de OTP Bank S.A. cu 15704,8 mil. MDL.

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt. La 30 septembrie 2022, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 29,77% (în creștere cu 3,7 p.p., față de septembrie 2021), ceea ce indică condiții de funcționare echitabilă pentru băncile autohtone. Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii septembrie 2022, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 23%, până la 17829,8 mil. MDL față de perioada similară anului 2021. Fondurile proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în septembrie 2022 cu 20% f.p.s.a.p. până la 17236,9 mil. MDL. În noiembrie 2022, fondurile proprii totale au constituit 18,3 mil. MDL și au înregistrat o creștere de 23,3% f.p.s.a.p. Creșterea fondurilor proprii, a fost determinată de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fondurile proprii a profiturilor realizate în anul 2022.

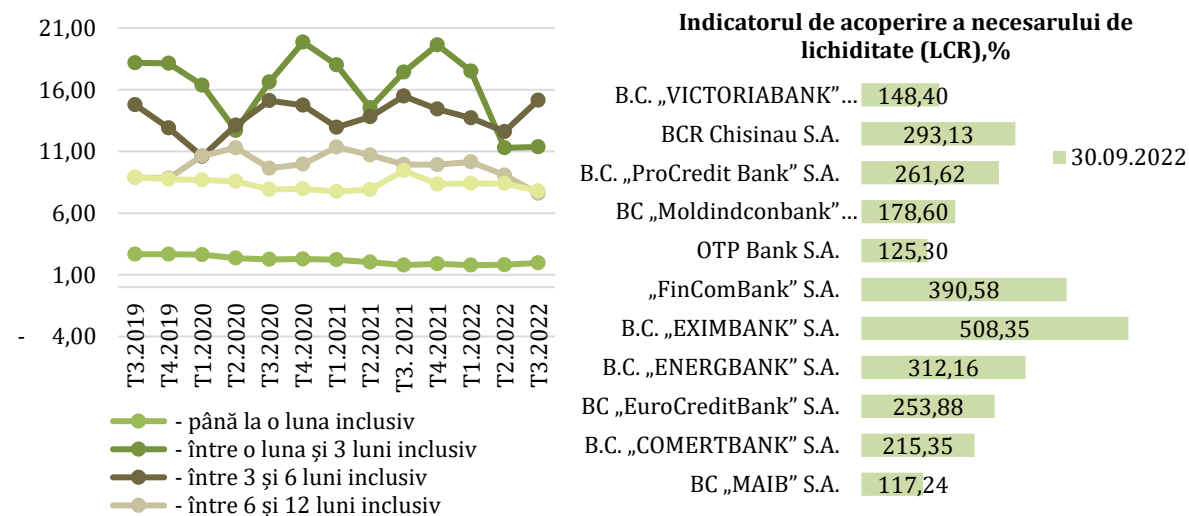

Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar se mențin la un nivel înalt și în nouă luni ale anului 2022. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,74% în septembrie 2022. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară. Principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență și care nu trebuie să fie mai mic de 1 pe fiecare bandă de scadență, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,34, pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 134,39, pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv. Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 174,4% (limita $\geq 80\%$ - începând cu 1 ianuarie 2022), variind de la 117,2% până la 508,3%, fiind în micșorare cu 183,9 p.p. comparativ cu finele anului precedent.

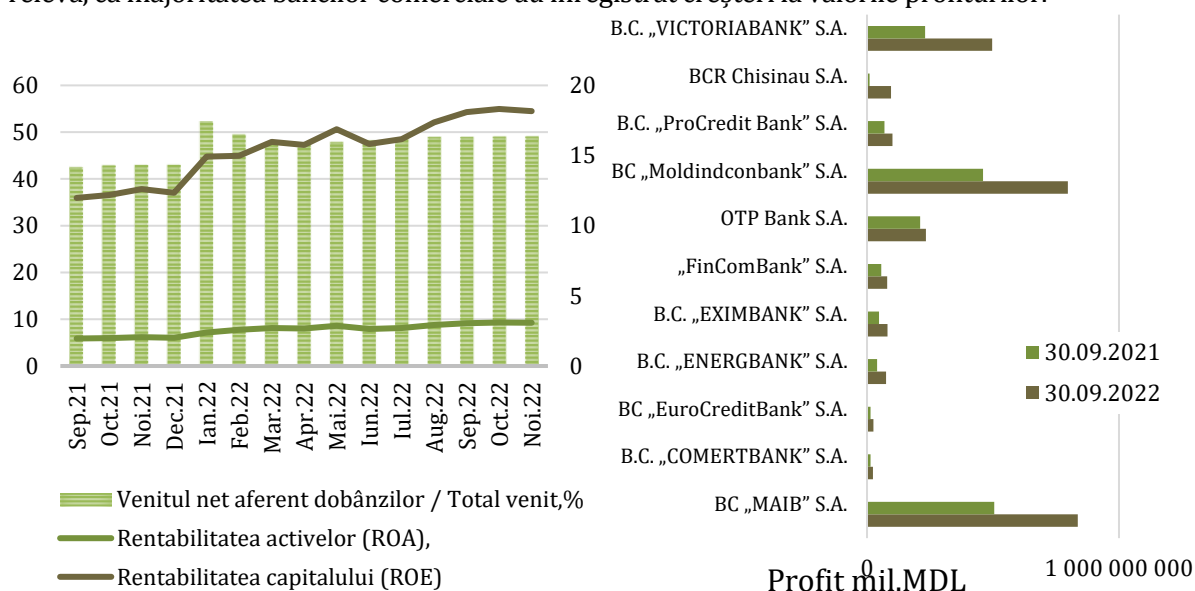

Figura 3.2.3. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadență (>1)

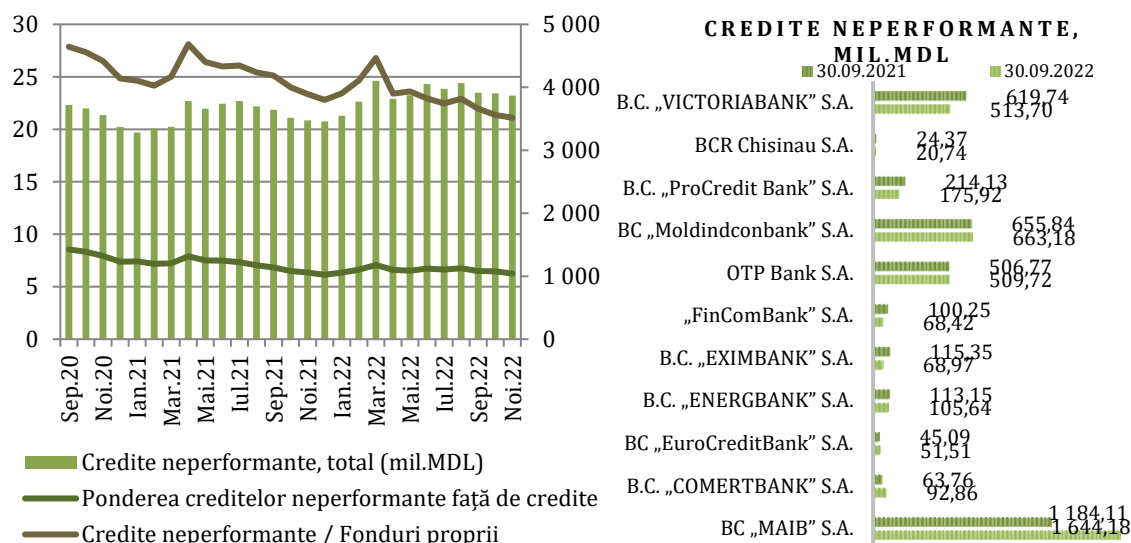
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Majorarea profitabilității bancare în nouă luni ale anului 2022 de 1,7 ori. Profitabilitatea băncilor comerciale a crescut cu 72% în septembrie 2022 față de perioada similară a anului 2021, (profitul bancar a constitui în luna septembrie 2022 – 2846,46 mil. MDL). Această majorare se datorează principalei componente a activității operaționale – veniturilor din dobânzi cu 2,8 mil. MDL (77%) (în principal de la activitatea de creditare), a veniturilor din diferențele de curs valutar cu 355 mil. MDL (41,5%), a veniturilor din onorarii și comisioane cu 366,7 mil. MDL (20,2%). Prin urmare, s-au majorat cheltuielile neafere dobânzilor (cheltuielile privind onorarii și comisioane, cheltuielile administrative, provizioane, deprecierea activelor financiare și nefinanciare etc.) cu 1,7 mil. MDL (44,7%) și cheltuielile cu dobânzi - cu 645,7 mil. MDL (71,2%). În consecință, la 30 septembrie 2022, valorile principalilor indicatori de profitabilitate, și anume rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 3,1%, respectiv 18,1%, fiind în creștere cu 1,1 p.p. și respectiv 5,8 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că majoritatea băncilor comerciale au înregistrat creșteri la valorile profiturilor.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora persistă la nivel înalt. În trimestru III al anului 2022, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 0,3 p.p. față de septembrie 2021, constituind 6,5%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 21,96%, în descreștere cu 3,2 p.p. față de septembrie 2021. Diminuarea respectivă este reflectată în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu, această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar.

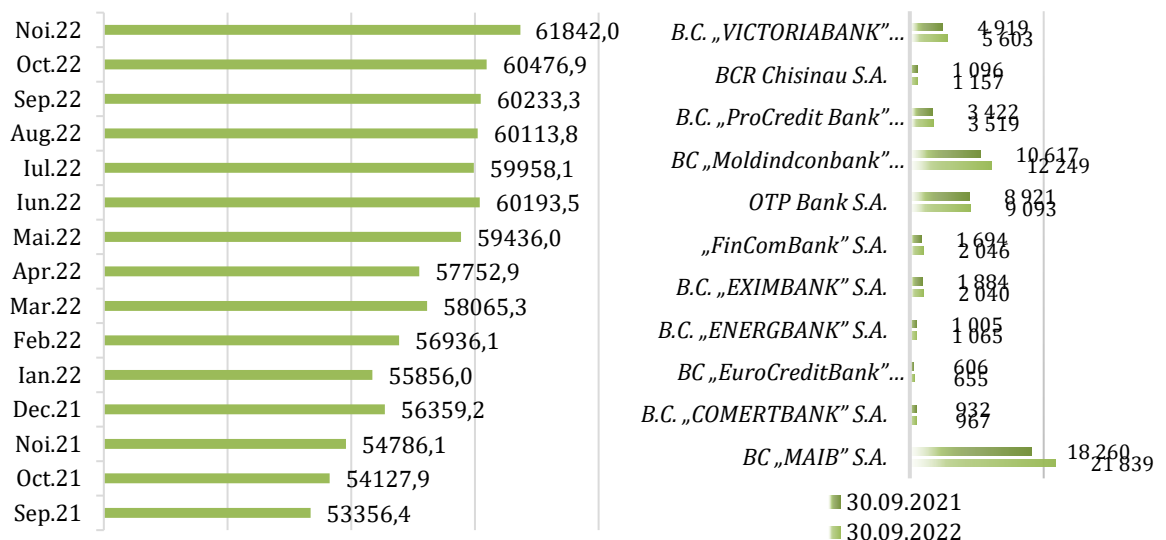

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Creșterea portofoliului de credite cu 12,9% în trimestru III al anului 2022 f.p.s.a.p. La data de 30 septembrie 2022, soldul total al creditelor a constituit 60,2 miliarde MDL, în creștere cu 12,9% f.p.s.a.p. sau cu cele mai mari ponderi o dețin portofoliului de credite acordate mediului de financiar nebancaar cu o pondere de 36,2% sau cu 2,5 miliarde MDL, urmat de creditele acordate industriei alimentare cu o pondere de 16% sau cu 4 miliarde MDL și credite acordate comerțului cu o pondere de 3,5%.

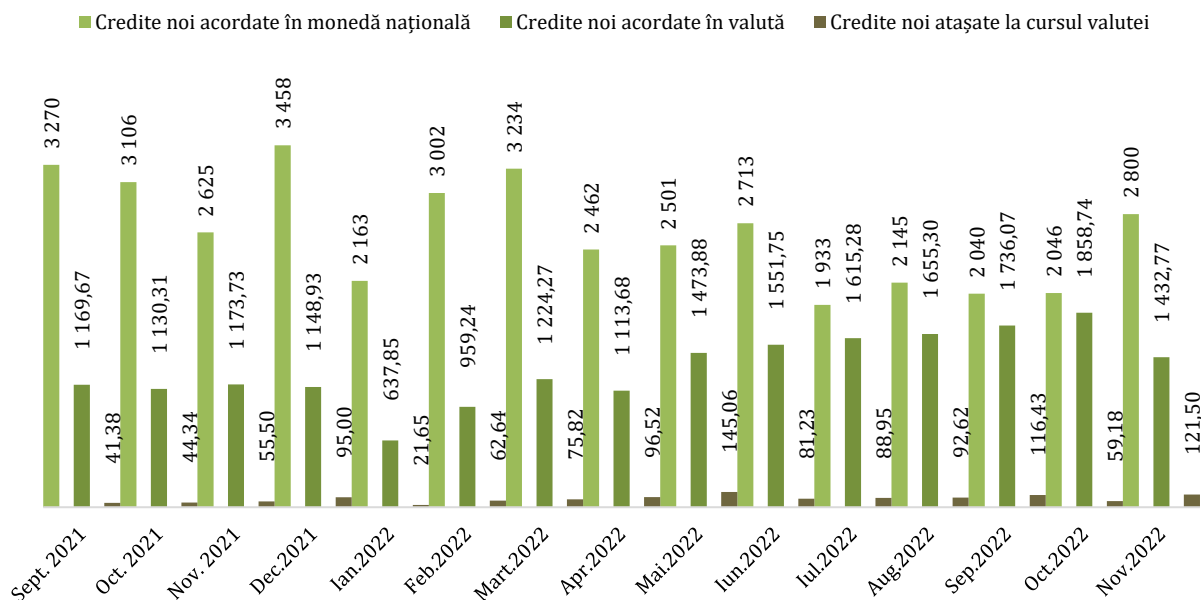
Pe parcursul a nouă luni ale anului 2022 s-au acordat în total 46429 de credite dintre care 3288 de credite de consum, 265 de credite acordate comerțului și 196 de credite pentru procurarea/construcția imobilului. În această perioadă, au fost acordate 132 de credite agriculturii în sumă de 4551 mil. MDL, 187 de credite acordate persoanelor fizice care practică activitate, 5 credite mediului financiar bancaar în sumă de 2457,3 mil.MDL și 2 credite acordate UAT în sumă de 699 mil. MDL.

Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

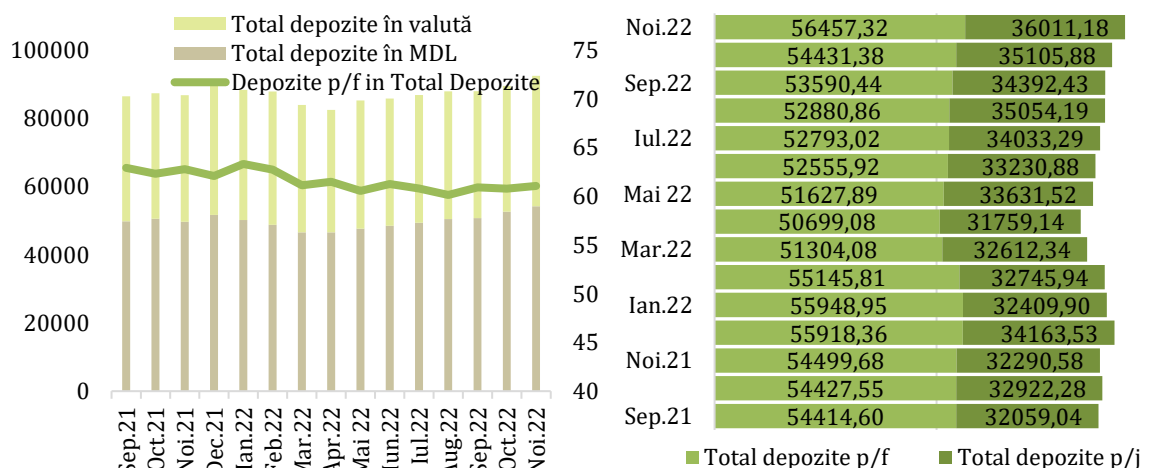
Volumul de credite noi acordate în descreștere cu 13,2% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele luni septembrie 2022 a însumat 3892,25 mil. MDL cu 13,2% mai puțin față de luna septembrie 2021 (4481,54 mil. MDL). Respectiv, s-au acordat 2039,75 mil. MDL în monedă națională și 1736,07 mil. MDL în valută străină, totodată s-au acordat 116,43 mil. MDL credite atașate la cursul valutar.

Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

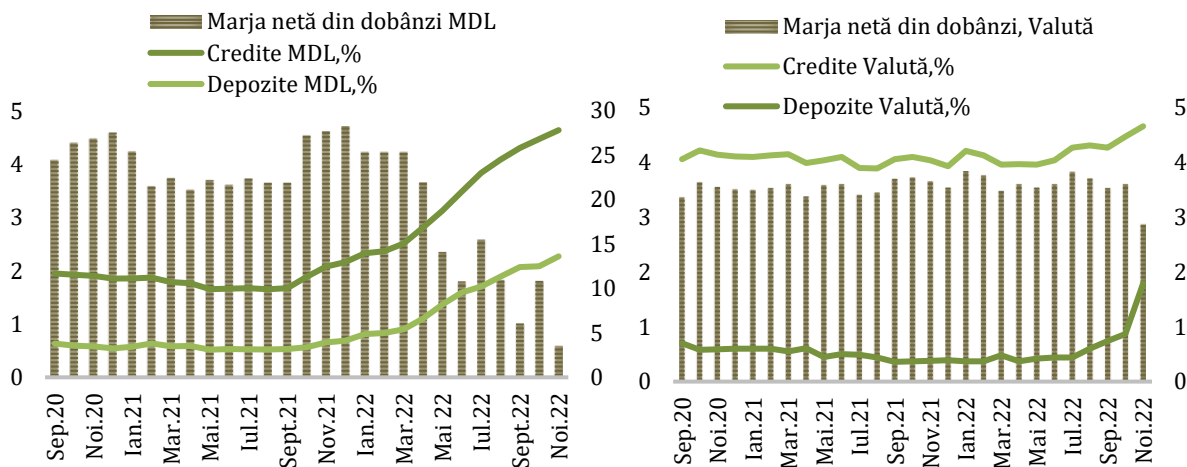
Descreșterea soldului depozitelor atrase cu 2,3% față de 31.12.2021. În nouă luni ale anului 2022, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină a însumat 88 miliarde MDL la 30 septembrie 2022, în creștere cu 1,7% față de 30.09.2021 și în scădere cu 2,3% față de finele anului 2021. Din totalul depozitelor, 57,6% au revenit depozitelor în MDL, însumând 50,7 miliarde MDL la 30 septembrie 2022. Depozitele în valută au constituit 42,3% din totalul depozitelor, alcătuind 42,31 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creșterea depozitelor persoanelor juridice 32,4%, iar depozitele persoanelor fizice au scăzut cu 3,2% în iunie 2022 f.p.s.a.p. Depozitele în valută națională și străină au crescut cu 1,5% și 2% și depozitele persoanelor fizice a scăzut cu 1,5% iar depozitele persoanelor juridice au crescut cu 7,2% în primele nouă luni ale anului 2022. Aceste descreșteri sunt generate în mare parte de evenimentele externe, îndeosebi de șocurile economice provocate de războiul din țara vecină care au un efect negativ asupra economiile țărilor lumii. La capitolul volumul depozitelor noi atrase a constituit 7838,81 mil. MDL la sfârșitul luni septembrie 2022, cu 72,5% mai mult f.p.s.a.p. și cu 61,4% mai mult față de luna decembrie 2021.

Figura 3.2.8. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională și străină a crescut constant în primele nouă luni ale anului 2022, ca urmare a majorării treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 30 septembrie 2022 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 12,4% cu 9,21 p.p. mai mult față de luna septembrie 2021 și în valută străină s-a înregistrat 0,74% cu 0,38 p.p. mai mult față de luna septembrie 2021.

Figura 3.2.9. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-au majorat, în septembrie 2022, înregistrând nivelul de 13,41%, în creștere cu 6,5 p.p. față de septembrie 2021, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelul de 4,27%, în creștere cu 0,21 p.p.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională au cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 30 septembrie 2022, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 1,01%, fiind în descreștere cu 2,64 p.p. față de septembrie 2021. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,53%, cu o scădere de 0,17 p.p. față de septembrie 2021.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În perioada ianuarie - septembrie 2022, conform datelor Băncii Naționale a Moldovei, deficitul contului curent al balanței de plăți, s-a majorat comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Deficitul contului curent al balanței de plăți, în perioada ianuarie-septembrie 2022 a constituit 1617,57 mil. USD, înregistrând o creștere cu 24,61%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Contul curent, raportat la PIB, a constituit 15,3%. Dinamica soldului contului curent, în primele nouă luni ale anului 2022, a fost determinată de majorarea deficitului comerțului exterior cu bunuri, dar și de diminuarea soldurilor pozitive ale veniturilor primare și celor secundare. În același timp, excedentul balanței serviciilor s-a majorat cu 74,4%, însă nu suficient pentru a acoperi pe deplin creșterea deficitului balanței bunurilor și reducerea excedentelor veniturilor primare.

Excedentul comerțului exterior cu servicii a constituit 631,73 mil. USD - au crescut atât *exporturile de servicii* (+36,7%), cât și importurile de servicii (+20,2%). Majorarea exportului de servicii a fost determinată de creșterea serviciilor de călătorii cu 74,4%. Aici se remarcă călătoriile personale, exportul cărora a crescut de 2,0 ori, până la 438,50 mil. USD, inclusiv cheltuielile și consumul refugiaților. Călătoriile de afaceri s-au majorat cu 11,4%, până la 109,27 mil. USD. Totodată, s-au majorat exportul serviciilor de transport cu 47,5%, constituind 351,86 mil. USD, serviciile de informatică cu 31,7%, care au constituit 326,49 mil. USD.

Importul serviciilor s-a majorat cu 20,2%, majorarea a fost determinată de importul serviciilor de transport care au crescut cu 38,4%, constituind o valoare de 397,12 mil. USD, precum și a serviciile de călătorii, majorându-se cu 18,3%, înregistrând o valoare de 320,91 mil. USD.

Soldul pozitiv al balanței *veniturilor primare* comparativ cu ianuarie - septembrie 2021, a scăzut de 4,6 ori sau până la 40,06 mil. USD, datorită majorării cu 30,3% a ieșirilor, în timp ce intrările s-au micșorat cu 0,2%. Remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți a scăzut cu 2,5%, până la valoarea de 621,22 mil. USD. Veniturile din investiții directe ce revin nerezidenților au crescut cu 41,1% în special, datorită majorării de 2,3 ori a profiturilor reinvestite, până la 371,10 mil. USD.

Veniturile secundare nete au constituit 1226,90 mil. USD, micșorându-se cu 1,4% comparativ cu primele nouă luni ale anului 2021. Această scădere s-a datorat, reducerii cu 2,1% a transferurilor personale primite din exterior, constituind 899,56 mil. USD, în timp ce ieșirile acestora s-au majorat de 2,2 ori și au constituit 305,98 mil. USD.

Contul de capital în trimestrul III 2022, a înregistrat încasări în valoare de 11,17 mil. USD, comparativ cu perioada similară a anului precedent când acesta a înregistrat plăți de 20,45 mil.

USD. Soldul contului de capital a fost determinată de o creștere de 4,7 ori a asistenței din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale, iar intrările de capital în sectorul privat au sporit cu 19,8%. Suma soldurilor contului curent și a contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, necesarul net de finanțare externă a constituit 607,03 mil. USD, ceea ce reprezintă 15,2% în raport cu PIB.

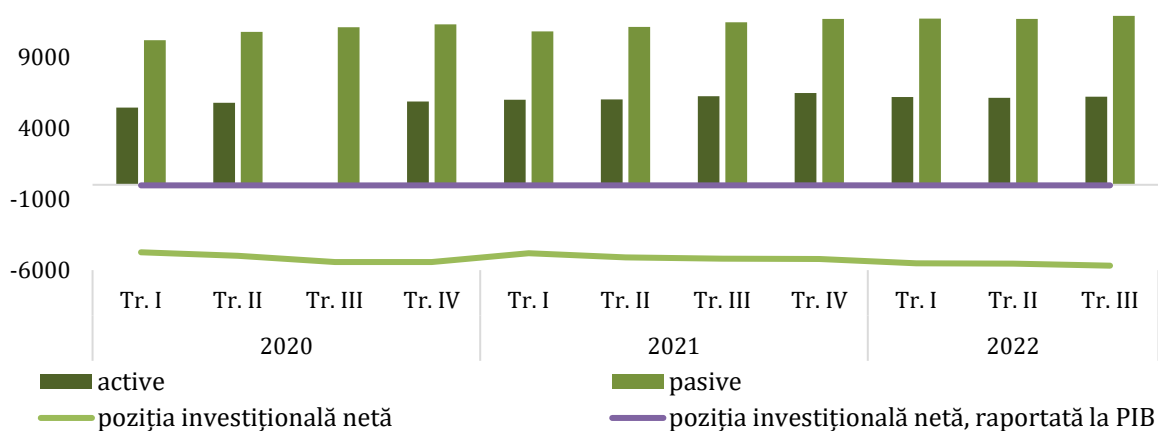
Contul financiar al balanței de plăți, în trimestrul III 2022, a înregistrat o consolidare substanțială a activelor de rezervă. Concomitent, intrările nete de capital sub formă de numerar, depozite și împrumuturi au reprezentat principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în trimestrul III 2022. La finanțarea deficitului contului curent au contribuit, de asemenea și investițiile directe, sub formă de datorii față de nerezidenți, în valoare netă de 78,46 mil. USD. Astfel, contul financiar al balanței de plăți a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 526,46 mil. USD, ca urmare a creșterii nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți generate de tranzacțiile efective în sumă de 670,45 mil. USD, în timp ce activele financiare externe ale rezidenților s-au majorat cu 143,99 mil. USD, în valoare netă.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 30 septembrie 2022, a constituit 5686,98 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 9,0%. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 39,7%.

Poziția activelor financiare externe a constituit 6190,50 mil. USD, micșorându-se cu 4,0% de la începutul anului, iar a pasivelor a constituit 11877,48 mil. USD, fiind în creștere cu 1,8%. Raportul dintre poziția activelor și pasivelor externe a constituit 52,1%, cu 3,2 p.p. mai puțin față de situația de la finele anului 2021.

Fluxul negativ înregistrat în balanța de plăți a constituit 340,10 mil. USD, fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA a constituit 295,99 mil. USD, modificarea prețurilor instrumentelor financiare a constituit 14,63 mil. USD. Toate acestea au influențat poziția activelor financiare în sensul scăderii. În timp ce alte schimbări a constituit 392,24 mil. USD, influențând poziția activelor în sensul creșterii.

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD

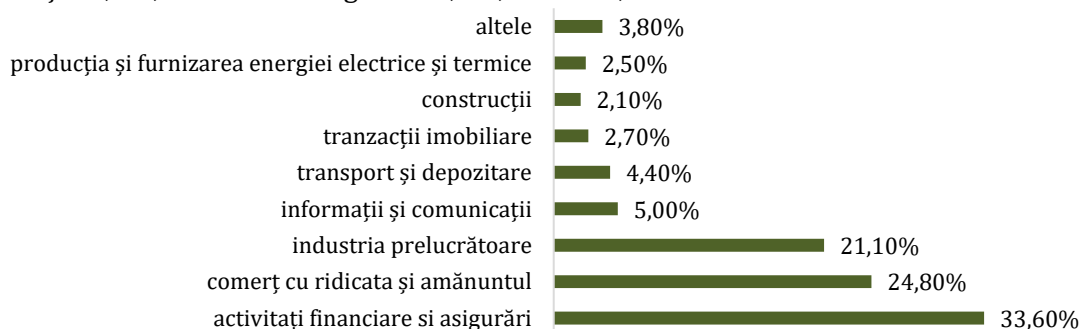
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

ISD au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 455,1 mil. USD, fiind de 1,8 ori mai mult față de ianuarie-septembrie 2021. Această s-a datorat creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 515,4 mil. USD, care au devenit o sursă importantă de finanțare a deficitului contului curent. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) au crescut cu 60,3 mil. USD. Intrările capitalului sub formă de ISD în 9 luni 2022 au crescut semnificativ, depășind de 2,1 ori nivelul înregistrat în 9 luni a anului 2021 și cu 10,1% nivelul din 9 luni 2019 (perioada pre-criză). Totuși, această creștere s-a datorat, în mare măsură, profitului reinvestit de 2,3 ori de către investitorii actuali.

Stocul total de pasive sub formă de ISD a constituit 4899,2 mil. USD, fiind în creștere cu 2,3% față de 30 septembrie 2021, din care participațiile la capital dețin o pondere de 60,8% iar împrumuturile de datorie 39,2%.

Activități economice care au beneficiat de ISD sunt: activitățile financiare și de asigurări - circa 33,6%, comerțul -24,8% și industria prelucrătoare -21,1%, din stocul total de pasive a investițiilor directe sub formă de capital propriu. Alte activități care au atras investitori străini au fost: informații și comunicații - 5,0%; transport și depozitare -4,4%, tranzacții imobiliare -2,7%, construcții -2,1%, industria energetică -2,5%, altele - 3,8%.

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2022 pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, cele din **țările UE** s-au majorat cu 4,8%, deținând ponderea majoritară de 86,7%, iar cele din alte țări au crescut cu 1,4%, deținând 13,5%. Concomitent, investițiile directe sub formă de participații și acțiuni provenite din **țările CSI** au scăzut mult, până la 5,27 mil. USD. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

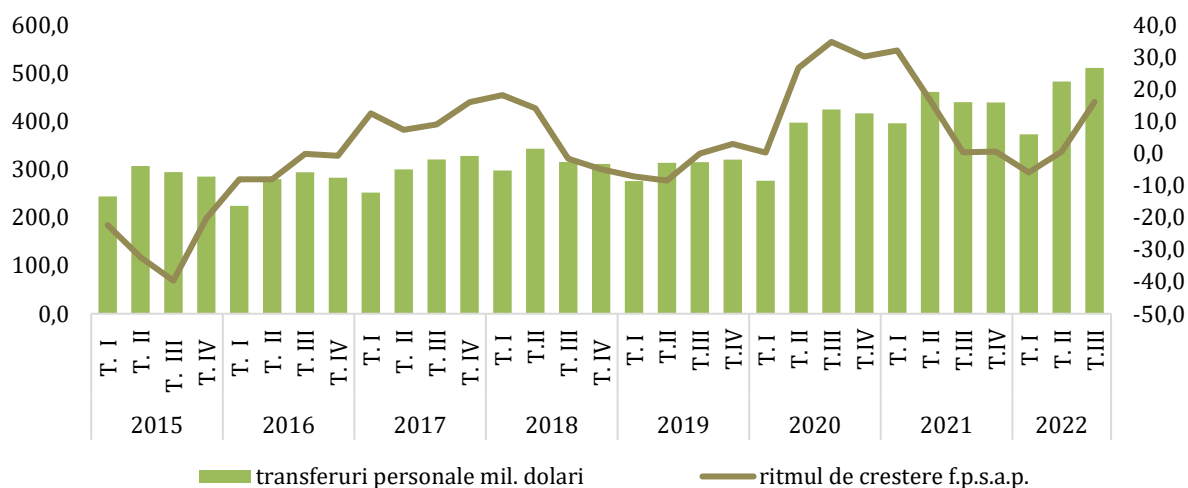
Transferurile de mijloace bănești

Volumul transferurilor bănești din străinătate în trimestrul III din 2022, prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 510,59 mil. USD, fiind în creștere cu 16,2%.

În trimestrul III din 2022, ***volumul transferurilor bănești din străinătate*** prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 510,59 mil. USD, fiind în creștere cu 16,2%

comparativ cu trimestrul III 2021, dintre care prin intermediul sistemelor de remitere de bani – 410,82 mil. USD, în bază brută.

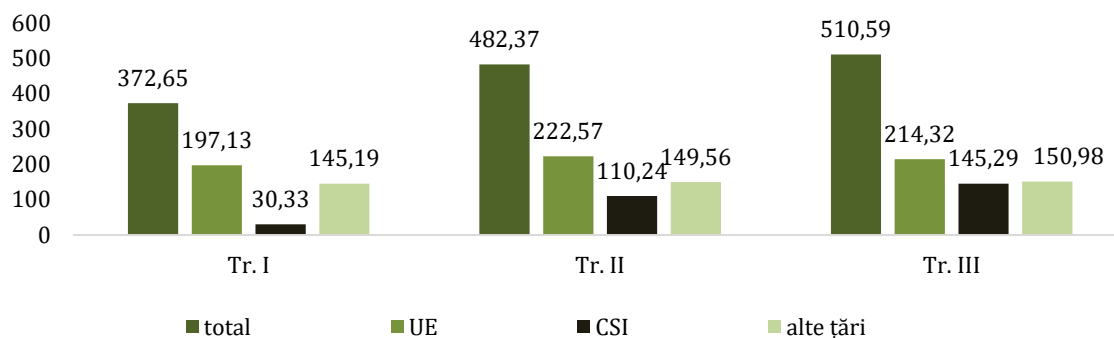
Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice în bază netă au constituit 491,77 mil. USD.

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În distribuție geografică a transferurilor în favoarea persoanelor fizice, cele din UE au fost în descreștere cu 2,8%, comparativ cu trimestrul III 2021, și au avut o pondere de 42,0%. Transferurile din CSI s-au majorat de 2,6 ori comparativ cu trimestrul III 2021, revenindu-le o pondere de 28,5%. Transferurile din alte țări au constituit 29,5% din totalul transferurilor în favoarea persoanelor fizice, micșorându-se cu 7,6% comparativ cu trimestrul III 2021.

Transferurile din Rusia, ce au constituit 27,8% din total, au marcat o creștere considerabilă fiind în vârful top-ului pe țări. Ca urmare a creșterii semnificative a volumului transferurilor, Rusia a detronat Israelul din poziția de lider în topul statelor de unde vin cei mai mulți bani, această țară având o cotă de 12,7%, după care urmează Germania cu 11,1%, Italia cu 9,5% și SUA cu 7,9%.

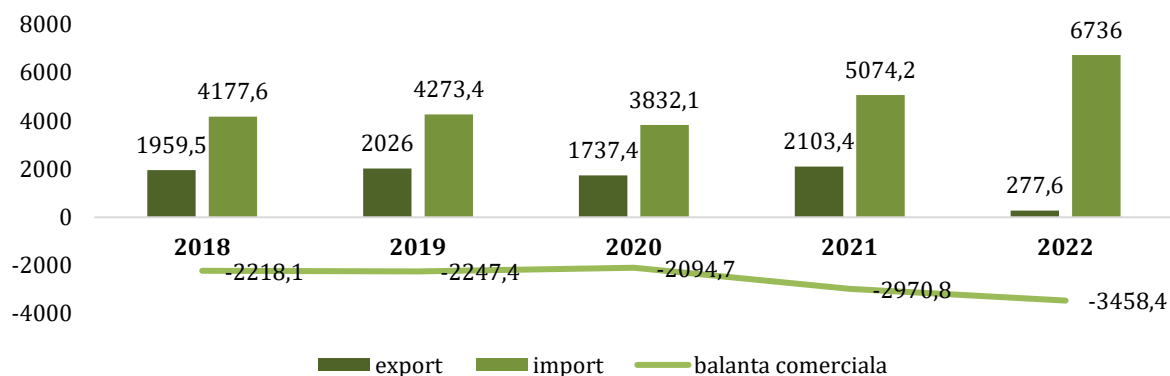

Figura 4.4. Structura geografică a transferurilor brute de mijloace bănești din strainatate în favoarea persoanelor fizice 2022, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Comerțul exterior cu bunuri

Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022, a înregistrat o creștere de 39,5%, față de ianuarie-septembrie 2021, astfel comerțul internațional a constituit 10013,3 mil. USD. În perioada ianuarie-septembrie 2022, au fost înregistrate creșteri atât la exporturi de bunuri cu 55,8%, cât și la importurile de bunuri cu 32,7%.

Figura 4.5. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în perioada ianuarie-septembrie 2022, mil. USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Decalajul dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea unui **deficit al balanței comerciale**, în ianuarie-septembrie 2022, în valoare de 3458,4 mil. USD, fiind cu 16,4% mai mult comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă similară a anului precedent.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, a fost de 48,7%, fiind în creștere cu 7,2 p.p. comparativ cu perioada similară din anul 2021.

Valoarea exporturilor de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022, a constituit 3277,6 mil. USD, cu 55,8% mai mult, comparativ cu perioada similară a anului precedent. *Exporturile de mărfuri autohtone* în această perioadă, au constituit o valoare de 2304,6 mil. USD, deținând o pondere de 70,3% din total exporturi. *Exporturile de mărfuri autohtone*, fiind în creștere cu 45,9% față de perioada similară din anul 2021, au contribuit la majorarea valorii totale a exporturilor cu 34,4%.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 973,0 mil. USD, fiind cu 85,9% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2021, deținând o pondere de 29,7% din total exporturi. Această creștere a influențat majorarea pe total exporturi, cu 21,4%. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* au deținut 11,8% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri - 17,9%.

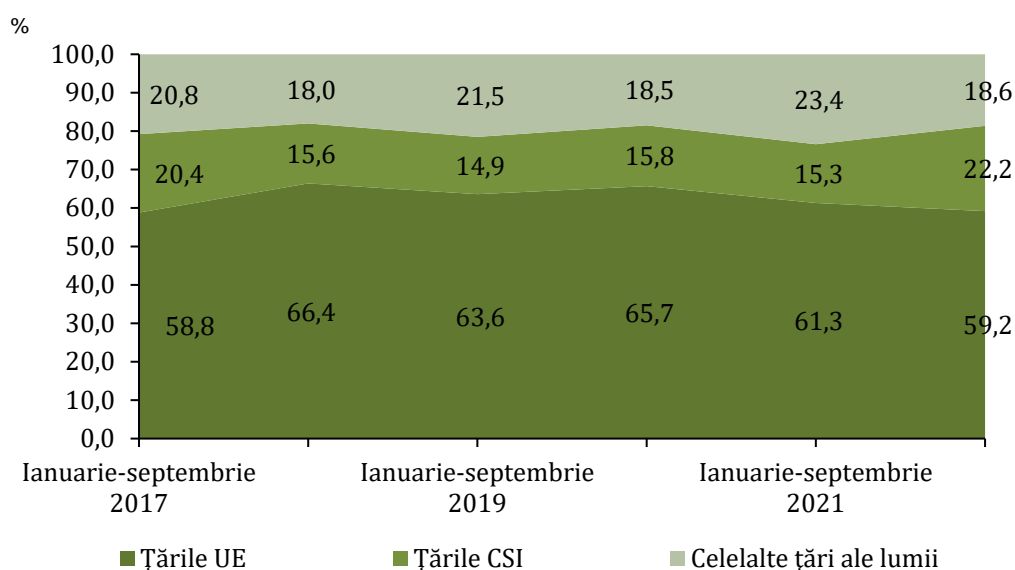
Exporturile de bunuri sunt în creștere continuă, însă mai lent decât în primele luni după declanșarea conflictului armat din Ucraina. Această încetinire a creșterii exporturilor este determinată de temperarea exporturilor producției agricole, influențată fiind de doi factori

majori: (1) producția agricolă redusă din acest an și (2) interdicția de exporturi a producției vegetale spre Rusia.

Evoluția exporturilor de bunuri, a fost determinată de cererea externă la produse agroalimentare, în special cereale, porumb, semințe și ulei de floarea-soarelui, majorarea prețurilor la produsele exportate precum și baza înaltă de calcul în ultimele 4 luni ale anului 2021. Totodată, războiul din Ucraina a direcționat o parte considerabilă de mărfuri prin Republica Moldova, ceea ce a dus la creșterea re-exporturilor moldovenești -în speciala produselor petroliere, care sunt importate de către Ucraina prin țara noastră.

În această perioadă ianuarie-septembrie 2022, au crescut exporturile de mărfuri spre toate grupele de țări. Circa 55% din creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările spre țările UE.

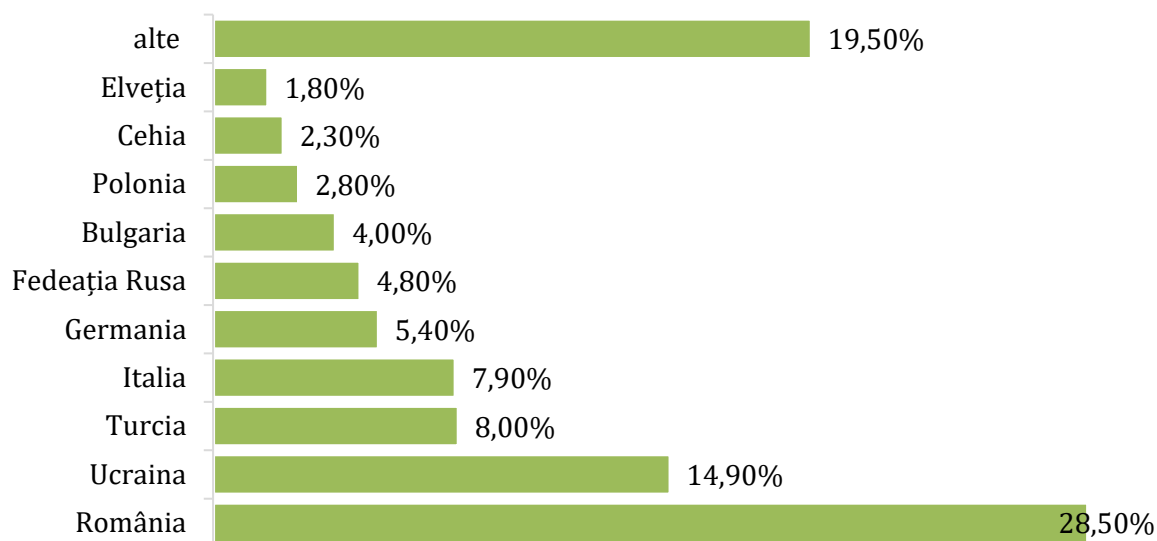
Exporturile de mărfuri către **țările UE** în perioada ianuarie-septembrie 2022 au constituit 1941,0 mil. USD, cu 50,6% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. Deținând o pondere de 59,2% în total exporturi, în descreștere cu 2,1 p.p față de perioada simialară a anului precedent. Exporturile de mărfuri spre **țările CSI**, au înregistrat o valoare de 727,4 mil. USD, de 2,3 ori mai mult față de perioada similară din anul 2021, deținând o pondere de 22,2% din total. Către grupul **alte țări** exporturile de mărfuri au constituit 18,6% din total și s-au majorat cu 23,8%, contribuția pozitivă la evoluția exportului total fiind de 5,6 p.p.

Figura 4.6. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În ianuarie-septembrie 2022, principalele țări de destinație a exporturilor de mărfuri, cu o pondere de 93,0% din total exporturi au fost: România circa 28,5% din total exporturi, Ucraina 14,9%, Turcia 8,0%, Italia 7,9%, Germania 5,4%, Federația Rusă 4,8%, Bulgaria 4,0%, Polonia 2,8%, Cehia 2,3%, Elveția 1,8%, Regatul Țarilor de Jos, Belarus, Iran și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (câte 1,6%), Ungaria (1,2%), Franța și Statele Unite ale Americii câte 0,9%, Grecia și Spania câte 0,8%, Liban, Austria și Portugalia câte 0,5%.

Figura 4.7. Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %

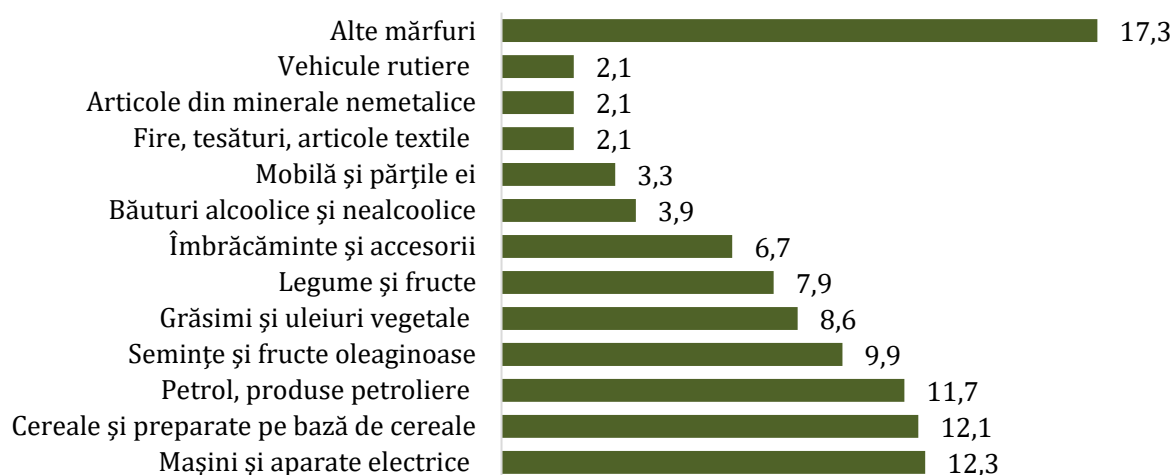
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Analiza evoluției exporturilor pe țări în ianuarie-septembrie 2022 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2021, înregistrează creșteri la livrarea de mărfuri. Ucraina a înregistrat o creștere de 7,7 ori, generată de creșterea livrărilor (reexporturilor) de produse petroliere și gaze lichefiate. România a înregistrat o creștere de 1,7 ori, Italia de 1,6 ori, Bulgaria de 3,3 ori, Turcia cu 28,6% și alte țări care au contribuit la creșterea pe total exporturi cu 59,5%.

În același timp, s-au micșorat exporturile de mărfuri în Federația Rusă cu 19,6%, Emiratele Arabe Unite cu 78,1%, Germania cu 5,0%, Indonezia cu 93,8%, Liban cu 23,5%, Malaysia cu 94,9%, Bangladesh cu 97,5%, China cu 33,9%, Israel cu 33,6%, Elveția cu 3,7%, Belgia cu 13,4%, Libia cu 97,7%, Georgia cu 10,2%, Portugalia cu 6,8%, atenuând astfel, majorarea pe total exporturi cu 4,2%.

România, rămâne a fi unul din principalii parteneri comerciali ai RM în derularea exporturilor, cu o pondere de 28,5% în total exporturi. Exporturile de mărfuri către această țară au constituit 933,4 mil. USD, fiind în creștere de 1,7 ori comparativ cu ianuarie-septembrie 2021. Ponderea cea mai înaltă 24,1% a constituit exportul de fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate, acestea înregistrând o creștere de 9,1% față de perioada similară 2021 în expresie valorică. Exportul de porumb a format 13,3% din valoarea totală a exporturilor spre România.

În structura exporturilor, în perioada ianuarie-septembrie 2022, ponderi semnificative le-au revenit următoarelor grupe de mărfuri: mașini și aparate electrice și părți ale acestora -12,3%; cereale și preparate pe bază de cereale -12,1%; petrol, produse petroliere și produse înrudite 11,7%; semințe și fructe oleaginoase - 9,9%; grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate -8,6%; legume și fructe -7,9%; îmbrăcăminte și accesorii -6,7%; băuturi alcoolice și nealcoolice -3,9%; mobilă și părțile ei -3,3%; fire, țesături, articole textile și produse conexe -2,1%; articole din minerale nemetalice -2,1%; vehicule rutiere -2,1%.

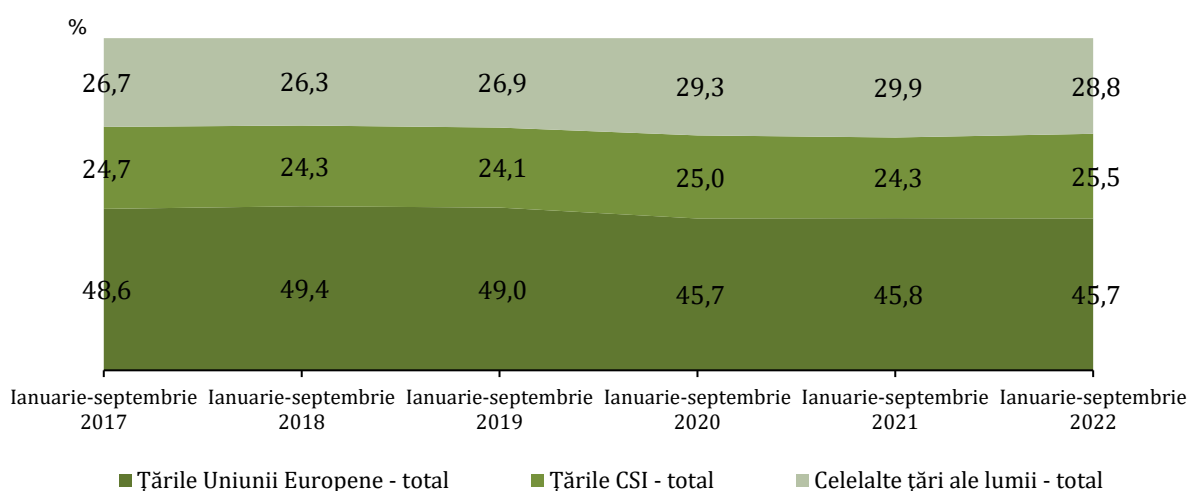

Figura 4.8. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în perioada ianuarie-septembrie 2022, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În ianuarie-septembrie 2022 comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021, s-au majorat exporturile de petrol, produse petroliere și produse înrudite de 27,5 ori. Această creștere, se datorează, majorării livrărilor (reexporturilor) în Ucraina, de 36,8 ori. Au fost înregistrate majorări a exporturilor și a altor produse, toate acestea influențând creșterea pe total exporturi cu 56,4%. S-au redus exporturile de produse medicinale și farmaceutice cu 42,6%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 26,7%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 8,8%, mobilă și părțile ei cu 5,7%, carne și preparate din carne cu 45,4%, animale vii cu 37,4%, tutun brut și prelucrat cu 18,7%, atenuând majorarea pe total exporturi cu 3,2%.

Importurile de mărfuri în ianuarie-septembrie 2022 au constituit 6736,0 mil. USD, fiind cu 32,7% mai mult comparativ cu perioada similară din anul 2021.

Figura 4.9. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada ianuarie-septembrie aa.2017-2022, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

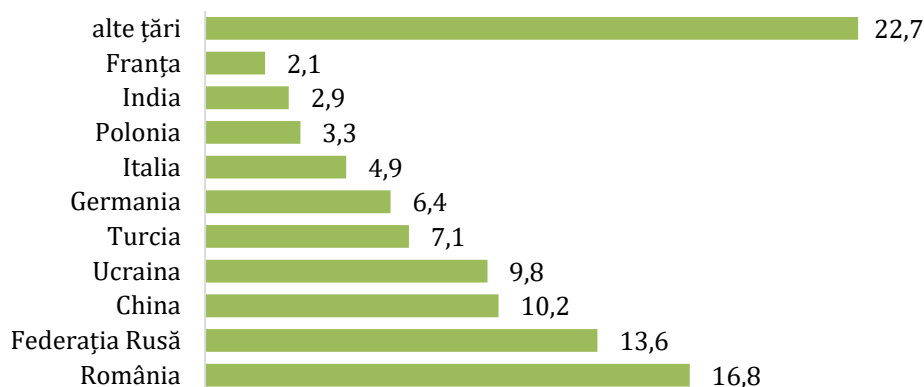
Importurile de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022, au crescut semnificativ din toate grupele de țări. Importurile de mărfuri provenite din **țările UE**, au constituit 3081,5 mil. USD, fiind cu 32,6% mai mult, față de aceeași perioadă din anul 2021, deținând o pondere de 45,7% în total importuri, în scădere cu 0,1 p.p. comparativ cu ianuarie-septembrie 2021.

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI**, au înregistrat o valoare de 1715,1 mil. USD, în creștere cu 39,0%, ca urmare a creșterii prețurilor la resursele energetice, în special, la gazul natural. Importurile de mărfuri din țările CSI au deținut o pondere de 25,5% din total importuri, contribuind în sens pozitiv la evoluția importurilor cu 9,5 p.p.

Celelalte țări ale lumii au deținut o pondere de 28,8% în total importuri, înregistrând o creștere de 27,8% contribuind pozitiv la evoluția importurilor cu 8,3 p.p.

Circa 60% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de 3 țări: România, Federația Rusă și Ucraina.

Principalii 6 parteneri a importurilor de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie 2022 au fost România cu o pondere de 16,8%, Federația Rusă -13,6%, China -10,2%, Ucraina -9,8%, Turcia -7,1%, Germania -6,4%.

Figura 4.10. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-septembrie a. 2022, %

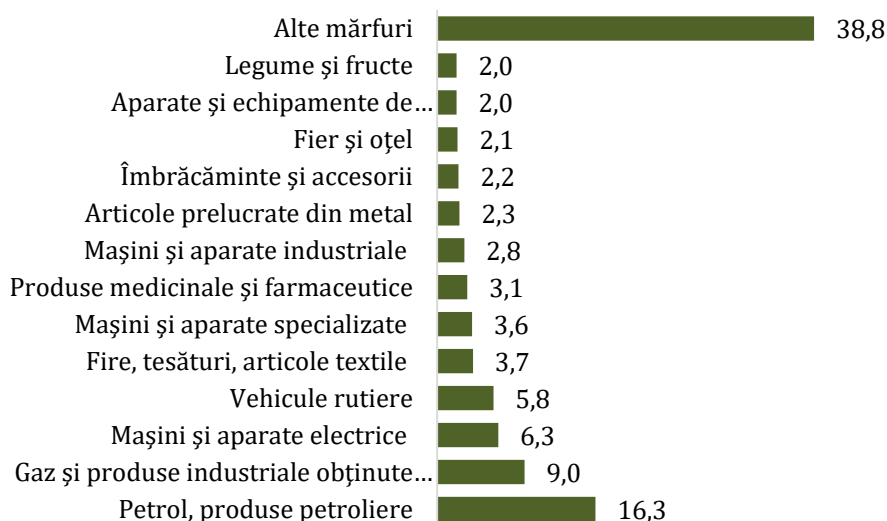
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Analiza evoluției importurilor pe țări în perioada ianuarie-septembrie 2022, comparativ cu perioada similară a anului precedent, înregistrează majorări a importurilor de mărfuri provenite din România de 1,9 ori, Federația Rusă cu 45,1%, Ucraina cu 39,5%, India de 5,8 ori toate pe seama unor livrări considerabile de motorină. Totodată au fost înregistrate majorări a importurilor și din alte țări, toate acestea majorări au influențat creșterea pe total importuri cu 32,6%. În același timp, s-au redus importurile provenite din Belarus cu 21,8%, Austria -cu 17,9%, Argentina cu 62,4%, Vietnam cu 16,7%, atenuând, astfel, creșterea pe total importuri cu 1,0%.

Cererea internă, creșterea prețurilor mondiale la resursele energetice, în special la gaz natural, accentuată de războiul din țara vecină, sunt factorii de bază care au condus la majorarea valorii importurilor. Astfel, majoritatea secțiunilor de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii

importurilor față de ianuarie-septembrie 2021 respectiv, influențând pozitiv evoluția importurilor.

În structura importurilor din ianuarie-septembrie 2022, ponderi importante au deținut următoarele grupe de mărfuri: „petrol, produse petroliere și produse înrudite”, cca 16,3%; „gaz și produse industriale obținute din gaz” - 9,0%; „mașini și aparate electrice și părți ale acestora”- 6,3%.

Figura 4.11. Structura importurilor, pe secțiuni de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie a. 2022, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

În perioada ianuarie-septembrie 2022, comparativ cu perioada similară a anului precedent, au fost înregistrate creșteri a importurilor de petrol, produse petroliere și produse înrudite de 2,5 ori, gaz și produse industriale obținute din gaz de 3,3 ori, pe seama creșterii valorii gazului natural importat din Federația Rusă, de 3,6 ori, semințe și fructe oleaginoase de 2,7 ori, generată de mărirea livrărilor din Ucraina, de 45,1 ori.

Totodată, creșteri a importurilor au fost înregistrate și la alte produse. Toate aceste majorări a importurilor de produse a contribuit la creșterea pe total importuri cu 32,7%.

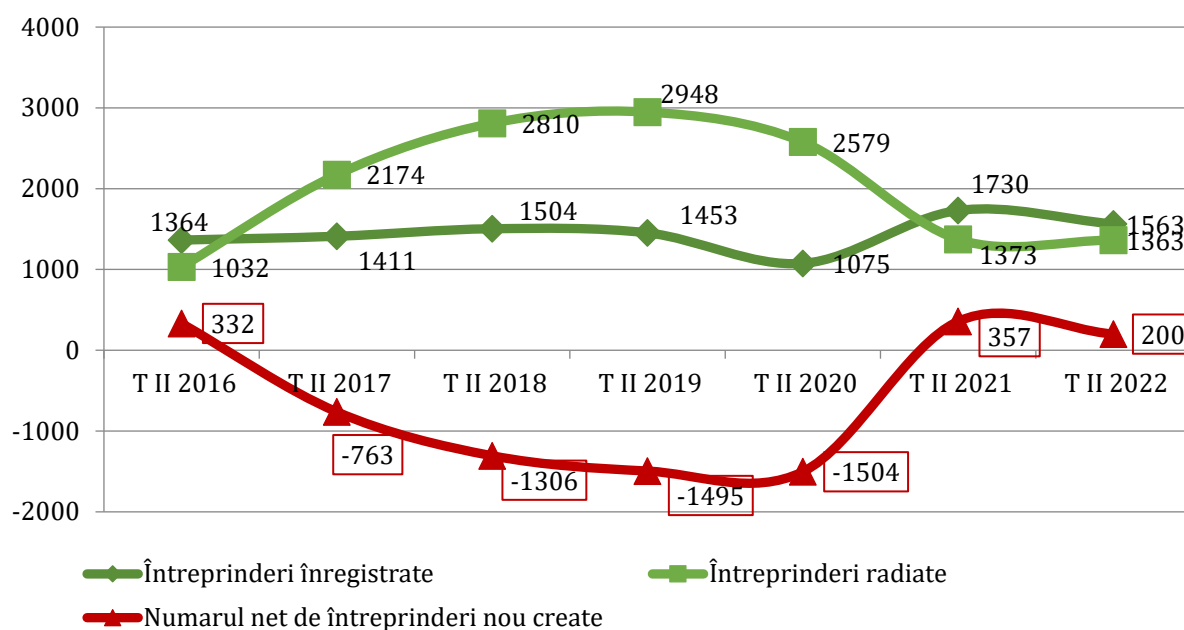
Totodată, s-au înregistrat scăderi la importurile de metale neferoase (-53,1%), produse medicinale și farmaceutice (-11,0%), instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control (-24,7%), articole prelucrate din metal (- 3,2%), construcții prefabricate alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat (- 8,9%), tutun brut și prelucrat (-10,1%), mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor (-26,5%), materiale plastice prelucrate (- 2,2%), atenuând majorarea pe total importuri cu 1,9%.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în trimestrul al II-lea 2021-2022

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.07.2022 Registrul de stat al unităților de drept deținea informații despre 124822 persoane juridice și întreprinzători individuali².

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada TII 2016-2022

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în trimestru II al anului 2022 a marcat o ușoară descreștere de 9,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de Stat în trimestrul al II-lea al anului 2022, au fost înregistrate 1563 întreprinderi noi.

Totodată, în al doilea trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat ușor față de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de Stat în trimestrul II 2022 au fost radiate 1363 de întreprinderi, cu 0,7% mai puțin comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Figura 5.1. reflectă evoluția numărului net de întreprinderi nou create în trimestrul II 2016-2022. Per ansamblu, în trimestrul II 2017-2021 se remarcă o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit semnificativ pe cel al întreprinderilor înregistrate, numărul net de întreprinderi nou create

² www.date.gov.md

atingând o valoare negativă. Soldul negativ al numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat patru ani consecutiv (T II 2017-2020). Spre deosebire de anii precedenți, în al doilea trimestru al anului 2021 și 2022, numărul net de întreprinderi nou create a atins din nou o valoare pozitivă, constituind 357 de unități, respectiv 200 de unități.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T II 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T II 2016	92,0	126,8
T II 2017	103,4	210,7
T II 2018	106,6	129,3
T II 2019	96,6	104,9
T II 2020	74,0	87,5
T II 2021	160,9	53,2
T II 2022	90,3	99,3

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice, www.date.gov.md

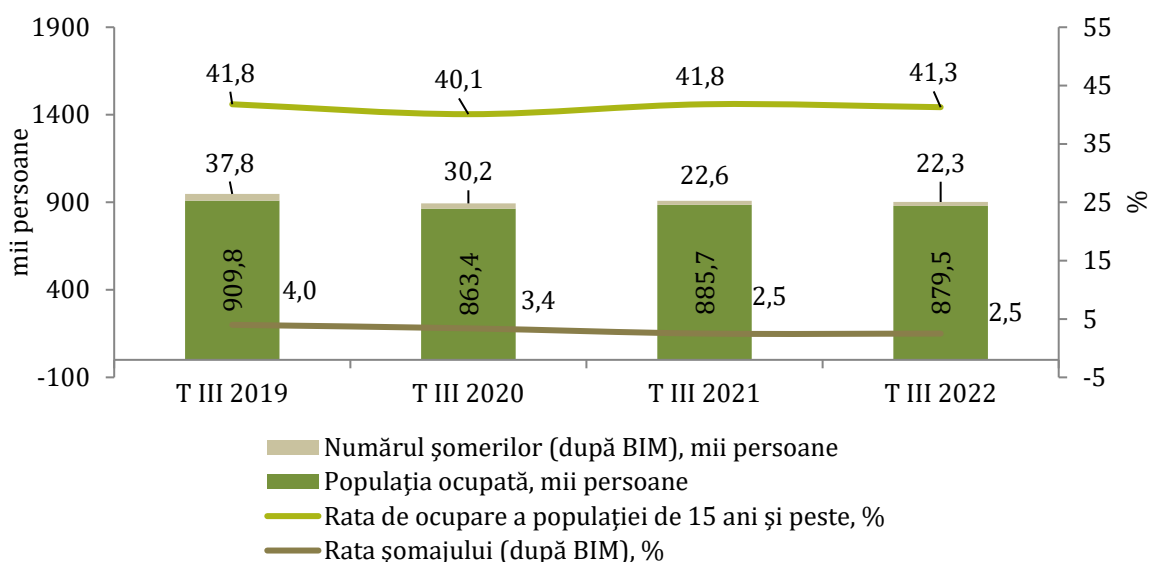
Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Piața forței de muncă

În trimestrul III din anul 2022 rata de ocupare a populației a revenit la valoarea ei pre-pandemică, iar rata șomajului și-a continuat scăderea.

În trimestrul III din anul 2022, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 901,8 mii pers., în descreștere cu 0,7% f.p.s.a.p. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (50,9%) decât femeile (49,1%), precum și mediul urban (54,8%) față de mediul rural (45,2%). Totodată, *rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste* a fost de 42,3%, ceea ce este cu 0,5 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. În rândul persoanelor economic active, indicatorul a fost mai mare la bărbați (46,5%) decât la femei (38,7%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (48,9%) decât în cel rural (38,1%). În grupa de vârstă 15-29 ani, rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 28,0%, în grupa de vârstă 15-64 ani – 50,6%, iar în grupa de vârstă 20-64 ani – 54,4%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-59 ani – femei și 16-62 ani – bărbați) a fost de 54,3%.

Populația ocupată în trimestrul III din anul 2022 a fost de 879,5 mii pers., mai puțin cu 0,7% f.p.s.a.p. (Figura 6.1). O mai mare pondere în populația ocupată au avut-o bărbații,(50,8%) decât femeile (49,2%), precum și mediul rural (55,3%) față de mediul urban (44,7%).

Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în trimestru III din anii 2019-2022³
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

³ În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 41,3%, fiind în ușoară descreștere în comparație cu trimestrul III din 2021 (41,8%). Rata de ocupare a bărbaților(45,3%) a fost mai înaltă decât cea a femeilor (37,8%).

După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban 47,2%, fiind mai mare decât cea din mediul rural 37,5%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-59 ani - femei/16-62 ani - bărbați) a avut valoarea de 53,0%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani - 49,3%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 26,4%.

În privința ratelor de ocupare, diferențele cele mai mari au fost la persoanele cu vârsta de 55-64 ani, în funcție de sexe (rata de ocupare la bărbați a fost cu 17,7 p.p. mai mare decât la femei) și în funcție de mediul de reședință la persoanele cu vârsta de 25-34 ani (rata de ocupare în mediul urban a fost cu 22,1 p.p. mai mare decât în mediul rural), după sexe la persoanele cu vârsta de 45-54 de ani (la bărbați cu 6,1 p.p. mai mică decât la femei).

Numărul persoanelor ocupate în activități agricole în trimestrul III din anul 2022 a fost de 198,6 mii persoane (cu 7,6 mii sau cu 3,7% mai puțin f.p.s.a.p.), sau de 22,6% (cu 0,7 p.p. mai puțin f.p.s.a.p.) din totalul celor ocupați, iar numărul celor ocupați în activități non-agricole a fost de 681,0 mii persoane (cu 1,5 mii sau cu 0,2% mai mult f.p.s.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 13,3%, inclusiv în industria prelucrătoare - 10,7%, iar în construcții - 8,2%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 116,6 mii (în descreștere cu 3,2% f.p.s.a.p.), iar în construcții - 72,3 mii persoane (în scădere cu 7,8% f.p.s.a.p.). În sectorul de servicii au activat 492,0 mii persoane sau 55,9% din numărul total de persoane ocupate (mai mult f.p.s.a.p. cu 11,4 mii persoane sau cu 2,4%).

Populația ocupată în repartizarea după *forma de proprietate* a constituit 71,6% în *sectorul privat* și 28,4% - în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 77,8%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (89,7%).

Munca nedeclarată în rândul salariaților în trimestrul III din anul 2022 a constituit 6,8%, fiind cu 1,2 p.p. mai puțin f.p.s.a.p. După ponderile salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale după sexe, mai mulți sunt bărbați - 8,8% față de femei - 5,0%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care muncesc doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în agricultură (67,7%), construcții (11,0%), comerț (7,4%), precum și alte activități de servicii (4,6%).

În *sectorul informal*, în trimestrul III din anul 2022 au activat 17,4% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 23,8% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal, salariații au constituit 24,3%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 11,7%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 7,4% și totodată primeau "salariu în plic".

Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 19,0 mii. sau 2,2% din totalul persoanelor ocupate față de 2,3% în trimestrul III din anul 2021. Din persoanele ocupate, 7,3% au declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de

muncă, pe motiv că nu sunt satisfăcuți de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în trimestrul III din anul 2022 a constituit 22,3 mii pers., micșorându-se f.p.s.a.p. cu 0,3 mii persoane sau cu 1,3%. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților –52,9% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 64,2%.

Rata șomajului (LU1) la nivelul țării în trimestrul III din anul 2022 a fost de 2,5%, fiind la nivelul trimestrului III din anul 2021. Rata șomajului la bărbați a constituit 2,6%, iar la femei – 2,4%; în mediul urban – 3,5%, iar în cel rural – 1,6%. În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata șomajului a fost de 12,1%.

Rata compusă a sub-ocupării și șomajului (LU2) la nivel de țară în trimestrul III din anul 2022 a constituit 4,6%, fiind mai mică cu 0,2 p.p. f.p.s.a.p. *Rata compusă a șomajului și forței de muncă potențiale (LU3)* a fost de 2,9%, fiind mai mică cu 0,4 p.p. f.p.s.a.p. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forței de muncă (LU4)* a avut valoarea de 5,0%, fiind mai mic cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în trimestrul III din anul 2022 a fost de 1228,3 mii persoane, în creștere cu 1,3% f.p.s.a.p. În populația inactivă se includ: *pensionarii* (46,9%); *elevii și studenții* (12,9% sau 158,9 mii, cu 0,4% mai puțin f.p.s.a.p.); *persoanele care îngrijesc de familie* (persoanele casnice) (12,6% sau 155,3 mii, cu 5,8% mai puțin f.p.s.a.p.); *persoanele care nu doresc să lucreze și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare* (11,2%); *persoanele (declaratate de gospodării) plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an* (7,6% sau 93,5 mii persoane, acest număr majorându-se f.p.s.a.p. cu 38,3% sau cu 25,9 mii persoane); *alte persoane în afara forței de muncă* (8,9%).

Din rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare, o pondere mai mare o au bărbații – 17,9% față de femei – 6,2%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare, la muncă sau în căutare de muncă, pentru o perioadă mai mică de 1 an – 13,7% față de femei – 3,1%. În cadrul activităților de îngrijire a familiei predomină femeile – 21,2% față de 1,3% - bărbații.

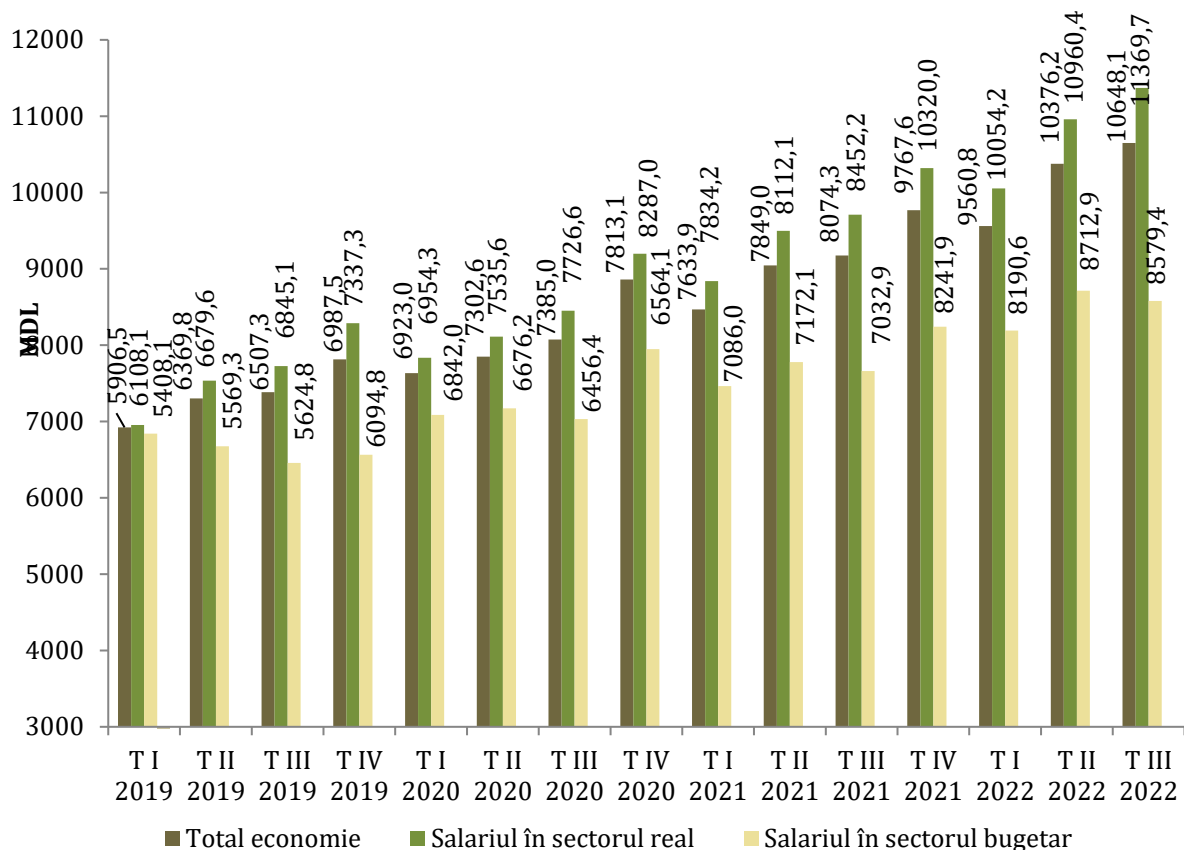
Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În trimestrul III din anul 2022, grupul NEET a avut o pondere de 17,0% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 27,1% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 30,1% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femei decât la bărbați în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 19,8% - femei vs 14,0% - bărbați; 15-29 ani: 36,4% - femei vs 17,5% - bărbați; 15-34 ani: 39,3% - femei vs 20,3% - bărbați).

Remunerarea muncii

Trimestrul III din anul 2022 este caracterizat de o intensificare a reducerii câștigului salarial nominal mediu lunar brut în termeni reali și majorarea decalajului dintre câștigul salarial nominal mediu lunar brut în sectorul real în raport cu cel bugetar.

În trimestrul III din anul 2022 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară⁴ a fost în mărime de 10648,1 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 16,0% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 13,4% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) (Figura 6.2).

În sectorul bugetar, salariul mediu lunar în trimestrul III din anul 2022 a fost în mărime de 8579,4 MDL, în creștere cu 12,0% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 11369,7 MDL, mai mult cu 17,1% f.p.s.a.p. Creșteri mai puternice f.p.s.a.p. ale salariului mediu brut lunar au avut loc la următoarele categorii: *Activități de cazare și alimentație publică* (+25,9%), *Transport și depozitare* (+24,4%), *Activități financiare și de asigurări* (+23,6%), *Informații și comunicații* (+21,6%), *Alte activități de servicii* (+20,1%), *Agricultură, silvicultură și pescuit* (+19,7%), *Artă, activități de recreere și de agrement* (+17,6%).

Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2019 – T III 2022, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate la categoriile: *Informații și comunicații* (26399,6 MDL - de 2,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (20623,4 MDL - de 1,9 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (16990,1 MDL - de 1,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Alte activități de servicii* (13186,2 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități profesionale, științifice*

⁴ La unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare.

și tehnice (12698,6 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (11675,9 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Sănătate și asistență socială* (11207,1 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *Activități de cazare și alimentație publică* (7184,6 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie); *Artă, activități de recreere și de agrement* (7252,7 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie) și *Agricultură, silvicultură și pescuit* (7333,6 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie).

În trimestrul III din anul 2022 numărul mediu de salariați s-a micșorat cu 0,4% f.p.s.a.p. Numărul mediu de salariați s-a majorat esențial f.p.s.a.p. la categoriile *Alte activități de servicii* (+17,5%) și *Activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (+5,5%), iar cele mai semnificative micșorări au avut loc la categoriile *Agricultură, silvicultură și pescuit* (-8,5%) și *Construcții* (-7,4%). În raport cu trimestrul II din 2022 numărul mediu de salariați a avut o micșorare neesențială (cu 1,3%), cele mai mari majorări având loc la *Activități de cazare și alimentație publică* (+1,7%) și *Informații și comunicații* (+1,1%), iar cele mai mari micșorări la categoriile *Tranzacții imobiliare* (-3,8%), *Activități profesionale, științifice și tehnice* (-3,5%) și *Alte activități de servicii* (-3,5%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2022 a constituit 676,0 mii pers. (din care 64,0% femei), sau cu 3,6 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 octombrie 2021. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 526,6 mii persoane (dintre care 68,6% femei) sau cu 4,5 mii mai mult f.p.s.a.p.

La 1 octombrie 2022 primeau pensie de dizabilitate 102,7 mii persoane (din care femei – 52,2%), cu 11,7 mii persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii de urmaș a fost de 11,0 mii persoane (din care femei – 77,8%), cu 18 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul de persoane ce beneficiază de pensii pentru vechime în muncă a constituit 26 persoane (dintre care 17 femei și 9 bărbați), cu 20 persoane mai puțin f.p.s.a.p.

Beneficiari de pensii pentru unele categorii de angajați din aviația civilă au fost în număr de 467 (dintre care bărbați – 77,7%), cu 16 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul celor ce dețin pensii datorită participării la lichidarea avariei de la Cernobâl a constituit 1539 persoane (dintre care bărbați – 94,5%) s-a micșorat cu 57 persoane f.p.s.a.p.

Numărul de beneficiari ai pensiilor pentru militari în termen și membri ai lor de familie a fost de 680 (dintre care 97,1% bărbați), cu 44 mai puțin f.p.s.a.p. Numărul unor angajați din domeniul culturii care au primit pensii a fost de 33 persoane (bărbați – 19 persoane și 14 femei), fiind la același nivel cu perioada similară a anului precedent. Numărul celor ce au obținut pensii anticipate pentru limită de vârstă a constituit 1235 persoane (bărbați – 100%), cu 132 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii anticipate pentru carieră lungă a fost de 4624 persoane (femei – 57,7%), iar numărul persoanelor din alte categorii de pensionari a reprezentat 27,0 mii persoane (bărbați – 76,7%), cu 670 mai puțin f.p.s.a.p.

Numărul total al beneficiarilor de alocații sociale de stat a fost de 77194 persoane (bărbați – 58,1%), cu 6,0 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 14754 persoane (femei – 59,7%), cu 2,6 mii mai mult f.p.s.a.p.

Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane cu dizabilități a fost de 17395 persoane (bărbați – 64,3%), cu 2,4 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul persoanelor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a constituit 28150 persoane (bărbați – 56,5%), cu 349 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a constituit 11069 persoane (bărbați – 60,6%), cu 584 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a constituit 5826 persoane (femei – 61,4%), cu 70 persoane mai mult f.p.s.a.p.

Mărimea medie a pensiei la 1 octombrie 2022 a fost de 3146,74 MDL (cu 24,4% mai mare la bărbați decât la femei), ceea ce este cu 862,37 MDL sau cu 37,8% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 3154,58 MDL (cu 21,3% mai mare la bărbați decât la femei), fiind cu 884,69 MDL sau cu 39,0% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie de dizabilitate a fost în mărime de 2104,51 MDL (cu 7,8% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 530,67 MDL sau cu 33,7% f.p.s.a.p.

Pensia medie de urmaș a avut valoarea de 2447,54 MDL (cu 6,6% mai mare la femei decât la bărbați) și a fost mai înaltă cu 729,98 MDL sau cu 42,5% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii pentru vechime în muncă a fost de 1446,02 MDL (cu 2,2% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 392,55 MDL sau cu 37,3% f.p.s.a.p. Pensia medie pentru unele categorii de angajați din aviația civilă a constituit 12118,08 MDL (cu 41,9% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 1646,39 MDL sau cu 15,7% f.p.s.a.p.

Pensia medie a participanților la lichidarea avariei de la Cernobîl a fost în mărime de 4923,4 MDL (cu 20,7% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 754,01 MDL sau cu 18,0% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a militarilor în termen și membrilor lor de familie a fost de 2170,72 MDL (cu 82,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 350,37 MDL sau cu 19,2% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a unor angajați din domeniul culturii a constituit 2134,57 MDL (cu 23,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 474,17 MDL sau cu 28,6% f.p.s.a.p.

Pensia medie anticipată pentru limită de vârstă a avut valoarea de 3381,36 MDL, mai mult cu 814,34 MDL sau cu 31,7% f.p.s.a.p. Pensia anticipată pentru carieră lungă a constituit 5889,33 MDL (cu 20,1% mai mare la bărbați decât la femei). Pensia medie pentru alte categorii de pensionari a reprezentat 6525,38 MDL (cu 12,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai ridicată cu 1062,10 MDL sau cu 19,4% f.p.s.a.p.

Mărimea medie a alocației sociale de stat a fost de 1328,20 MDL (cu 1,4% mai mare la femei decât la bărbați), mai mare cu 625,86 MDL sau cu 89,1% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 1137,83 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai înaltă cu 544,59 MDL sau cu 91,8% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități a fost de 1111,72 MDL (cu 3,3% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 527,50 MDL sau cu 90,3% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației

sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a reprezentat 1494,67 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai mare cu 711,21 MDL sau cu 90,8% f.p.s.a.p. Alocația socială de stat medie pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a reprezentat 1540,85 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), cu 733,90 MDL mai mult sau cu 90,9% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a fost de 1248,36 MDL (cu 32,5% mai mare la femei decât la bărbați), mai înaltă cu 589,53 MDL sau cu 89,5% f.p.s.a.p.

La 1 octombrie 2022 numărul de beneficiari/copii care au obținut indemnizație unică la nașterea copilului a constituit 22871 persoane/23258 copii sau cu 1,2%/0,87% mai puțin f.p.s.a.p. Mărimea indemnizației unice la nașterea copilului la 1 octombrie 2022 a fost de 10068 MDL, cu 6,4% mai mult f.p.s.a.p.

Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație lunară pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani pentru persoane asigurate a constituit 43993 persoane/45793 copii sau cu 8,0%/8,15% mai puțin f.p.s.a.p. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 2 ani pentru persoane neasigurate a constituit 33543 persoane/34536 copii- cu 0,58%/0,34% mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor indemnizației lunare de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoane asigurate și neasigurate a constituit 1378 persoane/2807 persoane- cu 1,71%/1,6% mai puțin f.p.s.a.p.

Valoarea indemnizației lunare pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani pentru persoane asigurate a constituit 2969,26 MDL, cu 21,8% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 2,0 ani pentru persoane neasigurate a fost de 740 MDL, la fel ca în p.s.a.p. Valoarea indemnizației lunare de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoanele asigurate și cele neasigurate a fost de 370 MDL, la fel ca în p.s.a.p.

La 1 octombrie 2022, conform prevederilor Hotărârii de Guvern Nr. 197 din 23.03.2022, cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă (ceea ce reprezintă echivalentul cuantumulului venitului lunar minim garantat) a constituit 2278,80 MDL. Cuantumul pensiei minime în cazul unei dizabilități severe a fost de 1709,10 MDL, în cazul unei dizabilități accentuate – 1595,16 MDL, în cazul unei dizabilități medii – 1139,40 MDL

Boxa 6.1. Unele schimbări în legislația privind indemnizațiile adresate familiilor cu copii

La 1 septembrie 2022, au intrat în vigoare unele schimbări în legislație privind indemnizațiile adresate familiilor cu copii. Așadar, persoana asigurată aflată în concediul pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani, la toate unitățile în care desfășoară activități, are dreptul la indemnizație lunară pentru creșterea copilului conform următoarelor opțiuni: a) de la data acordării concediului pentru îngrijirea copilului și până la data împlinirii vârstei de 3 ani a copilului; b) de la data acordării concediului pentru îngrijirea copilului pentru o perioadă de 24 luni; c) de la data acordării concediului pentru îngrijirea copilului pentru o perioadă de 12 luni.

Pentru perioada concediului de îngrijire a copilului, după expirarea celor 12 și 24 luni de concediu și până la împlinirea vârstei de 3 ani a copilului, indemnizația lunară pentru creșterea copilului nu se oferă. În cazul solicitării indemnizației lunare pentru creșterea copilului conform opțiunii până la împlinirea vârstei de 3 ani, cuantumul indemnizației va fi de 30% din baza de calcul de la data acordării concediului până la împlinirea vârstei de 3 ani a copilului, dar nu mai puțin decât cuantumul indemnizației minime lunare pentru creșterea copilului persoanei asigurate (740 lei).

În cazul solicitării indemnizației lunare pentru creșterea copilului conform opțiunii pentru o perioadă de 24 luni, cuantumul indemnizației va constitui fie 60% din baza de calcul, de la data acordării concediului pentru 12 luni, dar nu mai puțin decât cuantumul dublu al indemnizației minime lunare pentru creșterea copilului a persoanei asigurate (1480 lei), fie 30% din baza de calcul pentru următoarele 12 luni, dar nu mai puțin decât cuantumul indemnizației minime lunare pentru creșterea copilului a persoanei asigurate (740 lei).

În cazul solicitării indemnizației lunare pentru creșterea copilului conform opțiunii pentru o perioadă de 12 luni, cuantumul indemnizației va constitui 90% din baza de calcul, de la data acordării concediului pentru 12 luni, dar nu mai puțin decât cuantumul triplu al indemnizației minime lunare pentru creșterea copilului a persoanei asigurate (2220 lei). Opțiunea solicitată inițial pentru stabilirea indemnizației pentru creșterea copilului nu poate fi schimbată ulterior.

În cazul concediului pentru îngrijirea copilului utilizat de părinți în fracțiuni, primele 12 luni ale concediului se calculează de la solicitarea inițială a concediului respectiv pentru acest copil. A fost majorat termenul de acordare a concediului paternal de la 56 zile la 12 luni de la nașterea copilului. Așadar, concediul paternal cu o durată de 14 zile calendaristice poate fi acordat tatălui în termen de 12 luni de la nașterea copilului.

ANEXE STATISTICE

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2017	150369.3	104.5	126440.9	103.8	18357.6	107.9	21952.2	103.0	4928.6	104.3	81202.6	102.4	23928.3	108.6
2018	190016.3	104.0	164179.4	104.2	19306.1	101.9	28602.1	104.3	15050.5	116.0	101220.7	103.1	25836.9	102.7
2019	210098.8	103.6	182594.9	103.9	20718.3	97.7	29744.9	102.6	18153.5	115.9	113978.3	103.6	27503.9	101.4
2020	206352.0	93.0	179578.5	93.1	19626.8	73.6	28884.6	95.7	19149.6	103.7	111917.5	94.3	26773.5	92.7
2021	241870.6	113.9	207639.4	113.5	25118.9	145.0	30112.8	112.1	19730.1	84.0	132677.6	114.4	34231.2	117.1
Trimestrul I 2019	41184.8	104.4	35376.6	105.1	1139.4	99.0	6694.4	103.1	2603.3	115.7	24939.6	104.9	5808.1	100.3
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8	43044.25	106.6	2893.6	95.6	7253.7	103.9	6294.35	132.0	26602.7	103.5	6659.8	101.5
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3	56932.1	104.7	9677.7	106.3	8058.6	104.3	6435.4	109.6	32760.3	103.4	7391.4	101.7
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	47241.9	99.9	7007.6	89.1	7738.1	99.4	2820.5	101.7	29675.6	102.9	7644.6	102.0
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	37287.7	101.1	1144.2	102.3	6746.0	98.3	2995.4	108.6	26402.0	100.9	6397.6	99.7
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	39225.7	87.4	3076.0	94.8	6559.7	88.3	5925.6	93.1	23664.5	84.9	5403.8	77.3
Trimestrul III 2020	61719.2	90.3	54644.8	90.5	8819.9	67.8	7661.2	94.5	6939.3	107.2	31224.4	92.8	7074.4	88.8
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	48420.2	95.2	6586.7	68.5	7917.7	101.5	3289.3	114.8	30626.5	98.6	7897.8	106.3
Trimestru I 2021	46523.4	101.8	39487.0	100.7	1260.8	86.1	7292.4	106.1	3107.2	105.5	27826.6	99.6	7036.5	108.6
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5	49535.8	119.2	3539.9	92.1	8115.2	119.9	7462.2	122.0	30418.5	122.2	8161.7	138.3
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	60299.0	105.7	11683.5	128.6	7945.9	104.4	6742.9	90.9	33926.7	103.2	9550.4	128.5
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9	57253.6	120.7	7873.0	164.4	-	-	5563.3	133.2	36011.2	113.0	9482.6	108.4
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	48124.7	101.2	1305.3	97.9	7007.8	96.0	3937.4	95.6	33819.7	105.0	8141.7	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1	55212.0	99.6	3381.5	94.0	8044.7	89.2	4759.0	97.0	39026.8	107.4	9114.3	X
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7	66806.9	89.5	12338.8	78.6	8439.8	87.3	4869.3	95.3	41158.9	92.3	10371.6	91.3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

UTILIZĂRI PIB															
Perioada	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net		
	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2017	150369.3	104.5	104.0	157666.1	104.0	105.3	32864.9	105.3	105.3	2129.9	x	-42291.7	x	x	x
2018	190016.3	104.0	103.2	191142.3	103.2	114.0	46148.1	114.0	114.0	1831.8	x	-49105.9	x	x	x
2019	2100098.8	103.6	102.6	206785.8	102.6	112.9	53713.9	112.9	112.9	1552.2	x	-51953.0	x	x	x
2020	206352.0	93.0	94.1	202773.2	94.1	97.9	53019.0	97.9	97.9	-3085.0	x	-46355.1	x	x	x
2021	241870.6	113.9	113.2	238742.1	113.2	101.7	58514.0	101.7	101.7	10820.6	x	-66206.2	x	x	x
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8	101.7	48885.3	101.7	126.1	15137.1	126.1	126.1	-349.1	x	-13969.25	x	x	x
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3	104.6	56934.6	104.6	110.9	17835.8	110.9	110.9	3352.3	x	-13799.1	x	x	x
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	102.0	57056.6	102.0	103.3	12253.8	103.3	103.3	-759.6	x	-13664.3	x	x	x
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	98.6	45226.5	98.6	109.3	9252.1	109.3	109.3	412.1	x	-11205.4	x	x	x
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	84.5	42236.2	84.5	84.4	12752.7	84.4	84.4	-2164.8	x	-8194.6	x	x	x
Trimestrul III 2020	61719.2	90.3	93.2	55351.3	93.2	106.7	19068.4	106.7	106.7	625.6	x	-13326	x	x	x
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	99.5	59959.2	99.5	93.4	11945.7	93.4	93.4	-1957.8	x	-13629.1	x	x	x
Trimestru I 2021	46523.4	101.8	102.3	48337.8	102.3	114.2	10898.8	114.2	114.2	1537.6	x	-14250.8	x	x	x
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5	122.4	56110.5	122.4	124.5	16630.2	124.5	124.5	2820.5	x	-17863.7	x	x	x
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	110.7	65166.3	110.7	92.1	18224.7	92.1	92.1	3204.6	x	-16746.1	x	x	x
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9	107.4	68502.9	107.4	95.3	15631.2	95.3	95.3	127.8	x	-17526.2	x	x	x
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	102.8	58254.6	102.8	98.0	12081.4	98.0	98.0	873.95	x	-14943.5	x	x	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1	100.3	65587.0	100.3	96.8	15420.6	96.8	96.8	703.2	x	-17384.5	x	x	x
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7	95.2	77423.4	95.2	95.6	17908.1	95.6	95.6	5806.2	x	-23959.3	x	x	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4
2021	5,1	7,0	6,0	1,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2
T IV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0
T I 2021	0,8	2,0	1,2	-1,6
T II 2021	3,0	4,9	4,5	-1,6
T III 2021	4,9	5,8	7,0	0,7
T IV 2021	11,7	15,2	11,1	7,6
T I 2022	19,1	23,8	15,4	17,7
T II 2022	29,3	32,3	21,3	36,8
T III 2022	33,9	37,3	23,3	45,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2021	0,2	1,3	-0,1	-1,0
Februarie 2021	0,6	1,8	1,2	-1,9
Martie 2021	1,5	3,0	2,4	-1,9
Aprilie 2021	2,8	5,1	3,8	-1,6
Mai 2021	3,1	5,0	4,7	-1,5
Iunie 2021	3,2	4,6	5,2	-1,5
Iulie 2021	3,5	4,2	5,5	-0,5
August 2021	4,6	4,8	6,9	1,0
Septembrie 2021	6,7	8,3	8,6	1,5
Octombrie 2021	8,8	12,7	10,0	1,6
Noiembrie 2021	12,4	15,5	11,3	9,7
Decembrie 2021	13,9	17,5	12,1	11,6
Ianuarie 2022	16,6	21,1	13,4	14,8
Februarie 2022	18,5	23,3	14,2	17,0
Martie 2022	22,2	27,0	18,0	21,4
Aprilie 2022	27,1	30,2	19,1	34,4
Mai 2022	29,1	32,5	21,5	35,3
Iunie 2022	31,8	34,3	23,4	40,7
Iulie 2022	33,6	36,4	24,2	43,5
August 2022	34,3	38,4	23,3	45,3
Septembrie 2022	34,0	37,1	22,4	47,3
Octombrie 2022	34,6	36,2	21,8	52,7
Noiembrie 2022	31,4	33,1	21,2	44,7
Decembrie 2022	30,2	31,8	19,9	43,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE							
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al industriei extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria energetică, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produse agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1	
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5	
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8	
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3	0,7	22,5	
2021	8,5	4,6	8,7	7,3		13,7	
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8	
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5	
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7	
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8	
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8	
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9	
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1	
T IV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9	
T I 2021	5,9	1,3	7,3	-10,7	1,8	26,9	
T II 2021	7,5	5,5	8,1	-0,1	5,4	19,9	
T III 2021	7,8	4,9	8,5	-0,2	8,6	15,8	
T IV 2021	12,9	7,4	10,7	42,4	9,1	6,2	
T I 2022	19,3	13,8	13,1	108,1	15,5	8,4	
T II 2022	26,8	26,8	20,5	114,6	24	12,5	
T III 2022	30,0	37,5	23,6	117,4	25,6	22,6	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	-4,3	-2,7
2021	17,7	20,9	2,3	6,1	0,5	-2,1
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-2,0	-4,7
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-5,8	-6,3
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-7,8	-3,6
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	-1,9	4,8
T I 2021	17,5	21,1	-0,5	8,8	0,3	9,3
T II 2021	17,8	21,5	0,4	9,9	1,9	8,9
T III 2021	17,8	21,0	6,0	7,0	6,2	5,0
T IV 2021	17,6	20,1	2,7	-1,4	-2,0	-7,5
T I 2022	18,1	20,3	3,4	-3,8	-6,3	-14,3
T II 2022	18,8	20,1	5,6	-6,4	-11,3	-21,9
T III 2022	19,3	19,5	8,5	-7,1	-12,2	-24,4

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Ianuarie 2021	29865,6	55058,7	75652,0	106967,3	56137,2
Februarie 2021	30452,6	55839,2	76589,9	108123,9	56043,6
Martie 2021	30426,1	55720,9	76528,1	107544,7	54976,0
Aprilie 2021	31690,3	57690,5	78653,7	110392,2	56082,4
Mai 2021	31815,0	58890,4	80021,1	112158,2	56301,3
Iunie 2021	32098,7	59226,6	80536,3	113011,4	55813,6
Iulie 2021	32744,1	60434,0	81923,4	115456,8	56916,9
August 2021	32739,5	59912,2	81591,6	116119,5	57493,0
Septembrie 2021	31926,3	59444,6	81380,7	116426,1	57147,0
Octombrie 2021	31922,0	60160,2	82132,3	117206,8	58519,6
Noiembrie 2021	30819,6	58447,3	80177,0	115643,0	56189,8
Decembrie 2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Ianuarie 2022	30735,7	58536,9	80578,7	117127,3	57449,3
Februarie 2022	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Martie 2022	30266,7	56144,3	76609,7	111999,1	58631,1
Aprilie 2022	30119,7	55849,1	76391,9	110376,4	56682,1
Mai 2022	30188,2	56693,0	77462,0	112967,2	59747,4
Iunie 2022	30601,8	57268,7	78715,9	113845,3	61937,7
Iulie 2022	31023,5	58051,3	79974,0	114796,7	65693,0
August 2022	31053,5	58107,6	81176,1	115440,2	68679,8
Septembrie 2022	31065,8	57603,6	81562,0	115634,1	71668,4
Octombrie 2022	32038,9	59699,9	84313,4	118009,3	73169,2
Noiembrie 2022	32709,1	60402,6	86608,1	121553,5	74396,3
Decembrie 2022	31053,5	58107,6	81176,1	115440,2	68679,8

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %		
Ianuarie 2021	2,65	6636,5	5,15	0	0,15	347,8	32		
Februarie 2021	2,65	5752,4	5,15	0	0,15	201,0	32		
Martie 2021	2,65	5983,6	5,15	0	0,15	175,2	30		
Aprilie 2021	2,65	5224,5	5,15	15,7	0,15	233,6	28		
Mai 2021	2,65	5403	5,15	0	0,15	169,5	26		
Iunie 2021	2,65	5061	5,15	11,7	0,15	178	26		
Iulie 2021	3,65	4104,4	6,15	40	1,15	93,9	26		
August 2021	3,65	3796,7	6,15	0	1,15	112,3	26		
Septembrie 2021	4,65	3250,2	7,15	0	2,15	288,6	26		
Octombrie 2021	5,50	3640,1	7,15/7,50	4,8	2,15/3,50	300,3	26		
Noiembrie 2021	5,50	2914,6	7,50	0	3,50	283,3	26		
Decembrie 2021	6,50	2605,1	7,50/8,50	3,9	3,50/4,50	247,4	26		
Ianuarie 2022	8,50	4223,3	8,50/10,50	4,8	6,50/8,50	343,4	26		
Februarie 2022	10,50	3033,8	10,50/12,50	28,2	8,50/10,50	462,1	28		
Martie 2022	12,50	1584,9	14,50	366,5	10,50	282,1	28		
Aprilie 2022	12,50	1862,8	14,50/17,50	110,0	10,50/13,50	460,6	28		
Mai 2022	15,50	1975,7	17,50/20,50	154,0	13,50/16,50	382,8	30		
Iunie 2022	18,50	2057,6	20,50	63,3	16,50	553,3	32		
Iulie 2022	18,50	2284,5	20,50	48,4	16,50	345,8	34		
August 2022	18,5/21,5	1881,1	20,50/23,5	2,3	16,5/19,5	402,3	34/37		
Septembrie 2022	21,50	1747,1	23,50	73,3	19,50	289,2	40		
Octombrie 2022	21,50	1878,4	23,50	96,8	19,50	331,0	40		
Noiembrie 2022	21,50	3599,9	23,50	-	19,50	866,7	40		
Decembrie 2022	20,00	4798,4	23,5/22,0	-	19,5/18	456,9	40		

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Cresterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Cresterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	1 612,0	28,84	
2019	62 949,2	8,5	69 171	16	5 738,7	30,31	
2020	62 655,3	-0,5	73 274,9	11,1	10 619,6	30,36	
2021	77 373,1	23,5	82 013,6	11,9	4 640,5	31,98	
Trimestrul I 2020	15 028,1	6,3	15 423,0	6,5	394,9		
Trimestrul II 2020	29 036,9	-1,5	32 502,1	2,9	3 465,2		
Trimestrul III 2020	44 635,0	-1,4	49 973	17,1	5 338,0		
Trimestrul IV 2020	62 655,3	-0,5	73 274,9	11,1	10 619,6		
Trimestrul I 2021	16 698,8	11,1	17 294,6	12,1	595,8		
Trimestrul II 2021	34 933,2	20,3	38 380	18,1	3 446,8		
Trimestrul III 2021	54 076,8	21,2	56 523,5	13,1	2 446,7		
Trimestrul IV 2021	77 373,1	23,5	82 013,6	11,9	4 640,5		
Trimestrul I 2022	20 075,9	20,2	21 281,6	23,1	1 205,7		
Trimestru III 2022	41 703,3	19,4	45 130,4	17,6	3 427,1		
Trimestru III 2022	65 568,5	21,3	86 516,1	19,4	19 166,8		

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligățiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	Depozite ale fizice/total depozite	Depozite ale pers. juridice/total depozite	Depozite în valută/total depozite	Reven. activelor	Reven. capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
T I 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
T II 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
T III 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1
T IV 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93
T I 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96
T II 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04
T III 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	3,1	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și Profitabilitatea, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %		
	Total Active, mil. MDL,*	Total Obligațiuni, mil. MDL,*	Total Credite, mil. MDL,*	Total Depozite, mil. MDL,*	depozite ale fizice/total depozite	depozite pers. juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	ROA	ROE	princi- piul I	princi- piul I > 20%	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13
Martie 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
Aprilie 2021	106528,8	88232,3	47892,3	80682,3	65,94	34,06	41,46	1,45	8,67	0,7	49,88	3,53	0,61	7,05	3,99
Mai 2021	108792,4	90232,1	48736,3	82481,8	64,53	35,47	41,19	1,61	9,67	0,72	50,39	3,11	0,45	6,81	4,04
Iunie 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
Iulie 2021	112253,4	93844,5	51519,3	84814,32	64,32	35,68	41,65	1,81	10,95	0,73	49,15	3,15	0,49	6,88	3,9
August 2021	112965,7	94320,6	52445,8	85390,84	63,51	36,49	42,41	1,90	11,55	0,74	48,74	3,13	0,44	6,78	3,8
Septembrie 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	0,36	6,84	4,06
Octombrie 2021	115341,1	96304,7	54127,9	87349,83	62,31	37,69	42,13	1,99	12,19	0,75	48,36	3,38	0,37	7,92	4,1
Noiembrie 2021	114907,7	65621,6	54786,1	86790,26	62,79	37,21	42,76	2,06	12,61	0,75	48,17	3,92	0,38	8,54	4,04
Decembrie 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93
Ianuarie 2022	117194,8	97526,9	55856,0	88358,85	63,32	36,68	43,22	2,39	14,93	0,74	0	4,86	0,37	9,09	4,21
Februarie 2022	118465,5	98376,8	56936,1	87891,74	62,74	37,26	44,52	2,58	14,98	0,74	0	4,98	0,37	9,21	4,13
Martie 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96
Aprilie 2022	116002,0	95389,8	57752,9	82458,23	61,48	38,52	43,51	2,67	15,76	0,75	0	6,6	0,37	10,2	3,97
Mai 2022	118606,1	97609,8	59436,0	85259,40	60,55	39,45	44,12	2,87	16,88	0,75	0	8,2	0,42	10,5	3,96
Iunie 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04
Iulie 2022	122155,3	100628,9	59958,1	85786,80	60,80	39,20	43,13	2,71	16,17	0,74	0	10,2	0,44	12,7	4,27
August 2022	123020,8	101056,7	60113,8	87935,05	60,14	39,86	42,62	3,05	17,36	0,74	0	11,33	0,6	13,16	4,31
Septembrie 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	3,1	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI

Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
Trimestrul I 2020	-4745,59	23,9	4578,9	276,5
Trimestrul II 2020	-4990,29	-7,98	4753,77	370
Trimestrul III 2020	-5430,0	22,43	4875,10	424
Trimestrul IV 2020	-5428,2	68,55	4747,79	416,2
Trimestrul I 2021	-5283,77	58,86	4571,28	365,34
Trimestrul II 2021	-5679,4	32,3	4660,63	430,77
Trimestrul III 2021	-5734,08	25,37	-4759,38	406,68
Trimestrul IV 2021	-5660,97	6,43	4800,73	409,03
Trimestrul I 2022	-6115,29	131,61	4880,74	351,38
Trimestrul II 2022	-5840,94	137,66	4832,36	442,11
Trimestrul III 2022	-5686,98	94,87	4899,22	510,59

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
2021	10321	2371,5	5068,5	2881	3144,4	466,2	1919,4	758,8	7176,6	1905,3	3149,1	2122,2	-4032,2	43,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7
Trimestrul IV 2021	3143,5	814,8	1456,5	827,2	1041,4	143,2	630,4	267,5	2102,4	671,6	826,1	604,7	1061,3	49,5
Trimestrul I 2022	3100,4	731,5	1611,8	757,1	1062,8	102,6	713,5	246,7	2037,6	628,9	898,3	510,4	974,8	52,2
Trimestrul II 2022	3540,2	833,1	1789,4	917,7	1228,7	308,4	696,3	224,0	2311,5	524,7	1093,1	693,7	1082,8	53,2
Trimestrul III 2022	3371,6	876,6	1614,8	880,2	986,2	316,3	530,8	139,1	2.385,4	560,3	1084,0	741,1	1399,2	48,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN																
Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %					Ritmii de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %					Ritmii de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %					Ritmii de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	Total	CSI	UE	Alte țări		
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8			
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27			
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2			
2020	-8,4	-8,7	-12	0,1	-10,6	-14,2	-8,8	-4,9	-7,3	-7	-14,4	0,5	-4,3			
2021	30,6	40	22,8	38,7	32,5	44,6	27,5	169	27,5	23,7	17,0	30,4	-4,6			
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	48	-7,1			
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6			
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6			
Trimestrul IV 2020	-0,4	-10,8	-3,1	15,7	-3,2	-23,4	-0,6	8,9	0,9	-6,4	-4,8	17,6	4,7			
Trimestrul I 2021	11	8,2	6,9	30,6	5,6	18	-1,8	56,7	13,6	5,6	12,9	21,9	-28,3			
Trimestrul II 2021	55	39,5	265	56	31	-2,5	42,1	29,4	66,9	56,4	73,4	64,9	200			
Trimestrul III 2021	27,4	33,8	14,7	47,4	31,9	41	3	260	25,6	32,2	22,3	24,6	21,2			
Trimestrul IV 2021	35,9	76,0	19,6	30,8	42,7	40,5	26,3	200	32,8	86,0	14,9	20,0	24,2			
Trimestrul I 2022	38,7	54,8	37,6	278	55,2	-8,4	162	185	31,4	174	22,8	111	12,5			
Trimestrul II 2022	49,9	74,1	44,7	41,8	89,3	19,6	65,9	71,4	34,8	37,4	33,8	34,4	1,3			
Trimestrul III 2022	30,8	44,8	34,1	14,5	27,8	76,4	23,7	61,0	32,0	14,1	39,9	37,0	1,4			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICI COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorii ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
2020	88,9	92,6	107,6	94,05	82,6	98,1
2021	127,7	134,7	109,6	114,2	117,0	117,8
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul I I 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7
Trimestrul I 2021	101,4	113,6	113,6	104,1	89,3	109,2
Trimestrul II 2021	130,6	166,8	110,6	116,0	118,1	143,8
Trimestrul III 2021	136,1	125,8	108,1	115,1	125,9	109,1
Trimestrul IV 2021	142,7	132,7	105,9	121,6	134,7	109,2
Trimestrul I 2022	155,2	131,4	108,7	127,1	142,7	103,4
Trimestrul II 2022	189,8	134,6	107,9	117,6	175,9	114,5
Trimestrul III 2022	127,8	131,9	113,5	117,4	112,5	112,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

MEDIUL DE AFACERI												
Numărul întreprinderilor pe regiuni, un.						Numărul întreprinderilor după mărime, un.						
Perioada	Total pe republica	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
2015	51216	33279	6301	7586	2690	1360	51216	50555	1268	5849	43438	
2016	52320	33916	6402	7890	2724	1388	52320	51626	1299	5780	44547	
2017	54313	34902	6706	8367	2842	1496	54313	53573	1328	6061	46184	
2018	56463	36011	7046	8819	2951	1636	56463	55705	1299	6374	48032	
2019	56714	35445	7287	9174	3107	1701	56714	55918	1375	6487	48056	
2020	58063	36056	7534	9458	3220	1795	58063	57247	1363	6322	49562	
2021	60305	36915	8028	10088	3392	1882	60305	59357	1443	6579	51335	
Numărul mediu de salariați pe regiuni, pers.												
Perioada	Total pe republica	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
2015	510268	305549	87628	69217	32478	15396	510268	316937	102205	109755	104977	
2016	512474	308743	86537	68997	32858	15339	512474	313533	101529	107156	104848	
2017	528607	319456	88471	71281	32982	16417	528607	323277	103460	112028	107789	
2018	540277	325556	89480	73961	34031	17249	540277	328018	99311	117030	111677	
2019	552113	332562	90897	77830	33447	17377	552113	336059	102984	118662	114413	
2020	526738	315279	87261	74819	32096	17283	526738	316823	99379	113983	103461	
2021	532454	320778	87842	74206	32284	17344	532454	314925	95853	114369	104703	
Venitul din vânzări pe regiuni, mln lei												
Perioada	Total pe republica	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro	
2015	282253,43	206554,69	32986,57	28432,78	8423,3	5856,1	282253,4	119398,8	39558,5	48356,5	31483,8	
2016	300733,43	216760,34	35846,76	32127,3	9208,89	6790,13	300733,4	124954,4	41303,7	50079,3	33571,4	
2017	330963,91	236596,39	39607,7	36798,96	10482,51	7478,34	330963,9	137506,1	45237	56090,4	36178,7	
2018	356663,48	255383,89	41053,98	41172,47	11340,04	7713,1	356663,5	144160,8	44738,78	60531,53	38890,44	
2019	397910,57	286546,12	43964,93	46854,62	11788,43	8756,47	397910,6	157346,6	50432,6	63515,67	43398,28	
2020	381896,06	272002,72	45280,68	44980,57	11339,29	8292,8	381896,1	150112,07	48304,67	61124,65	40682,75	
2021	488014,15	347201,69	55872,74	56678,15	15669,52	12592,05	488014,2	183569,7	57124,17	76339,75	50105,78	

MEDIUL DE AFACERI

Perioada	Rezultatul financiar (profit) până la impozitare pe regiuni, mln lei						Rezultatul financiar (profit) până la impozitare după mărirea întreprinderilor, mln lei				
	Total pe republica	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	Sectorul IMM, dintre care:	Mijlocii	Mici	Micro
2015	3453,47	2388,55	-96,23	727,36	250,93	182,86	3453,5	2905	1195,4	1631,4	78,2
2016	15026,07	10672,36	1499,57	1719,1	763,12	371,92	15026,1	5878,5	2101,3	2229,8	1547,4
2017	24634,58	18479,88	2137,01	2464,66	1034,4	518,63	24634,6	10568,9	3322,9	3811,5	3434,4
2018	23081,93	17364,7	1959,11	2612,14	700,01	445,96	23081,93	11220,02	3544,43	4536,38	3139,21
2019	26247,42	20220,67	2327,28	2685,15	651,51	362,83	26247,42	12386,37	3572,97	5341,45	3471,95
2020	18541,38	13921,14	1942,67	2271,39	278,84	127,35	18541,38	9050,91	2830,72	3761,53	2458,66
2021	40416,51	27101,85	4733,56	5090,57	2285,11	1205,42	40416,51	20237,44	5774,83	7532,8	6929,82

Sursa: datele BNS

Note

Informația este elaborată după sediul central al întreprinderii mamă.

Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender

Conform datelor din situațiile financiare prezentate de către entitățile, cu excepția organizațiilor necomerciale, băncilor, companiilor de asigurări, asociațiilor de economii și împrumut a cetățenilor.

Mărirea întreprinderilor

Criteriile de raportare la sectorul întreprinderilor mici și mijlocii sunt determinate conform Legii Republicii Moldova nr. 179 din 21 iulie 2016 'Cu privire la întreprinderile mici și mijlocii: a) număr mediu anual de salariați (numărul mediu scriptic al personalului în perioada de gestiune) de până la 250, si b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 50 de milioane de lei sau dețin active totale (active imobilizate și active circulante) de până la 50 de milioane de lei.

MEDIUL DE AFACERI		
Perioada	Înregistrarea și radierea întreprinderilor Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
2021	6834	6603
Ian.2019	560	584
Feb.2019	541	626
Mar.2019	592	1234
Apr.2019	553	1400
Mai.2019	444	706
Iunie 2019	456	842
Iulie 2019	528	1084
Aug. 2019	445	876
Sept. 2019	558	665
Oct. 2019	489	780
Noiem. 2019	494	723
Dec. 2019	476	646
Ian.2020	629	1421
Feb.2020	607	2407
Mar.2020	309	835
Apr.2020	117	904
Mai 2020	451	1280
Iunie 2020	507	395
Iulie 2020	606	221
Aug.2020	476	176
Sept. 2020	681	1327
Oct. 2020	582	960
Noiem. 2020	483	1091
Dec. 2020	446	893
Ian.2021	506	632
Feb.2021	545	807
Mar.2021	631	1049
Apr.2021	631	268
Mai 2021	515	256
Iunie 2021	584	849
Iulie 2021	528	538
Aug. 2021	535	217
Sept. 2021	683	498
Oct. 2021	505	546
Noiem. 2021	603	543
Dec. 2021	568	400

Sursa: Agenția Servicii Publice. www.date.gov.md

Perioada	REMUNERAREA MUNCII									
	Câștigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %			
	USD		EUR	MDL		USD	EUR	MDL		EUR
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5	110,3	107,5	110,8	103,7			
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9	107,5	108,5	110,8	102,9			
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6	109,3	115,5	110,1	105,8			
Trimestrul IV 2020	8859,9	517,2	433,9	113,4	115,5	107,3	112,3			
Trimestrul I 2021	8468,6	484,1	401,1	110,9	111,5	101,9	110,0			
Trimestrul II 2021	9044,5	507,3	421,3	115,2	114,8	104,8	111,8			
Trimestrul III 2021	9175,7	515,4	437,0	113,6	107,3	106,2	108,3			
Trimestrul IV 2021	9767,6	555,0	485,1	110,2	107,3	111,8	98,7			
Trimestrul I 2022	9560,8	528,4	470,8	112,9	109,2	117,4	94,8			
Trimestrul II 2022	10376,2	551,2	516,5	114,7	108,7	122,6	88,7			
Trimestrul III 2022	10648,1	551,1	546,1	116,0	106,9	125,0	86,6			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE																	
Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industria	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și activități obligatorii	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5387,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6
Trimestrul IV 2020	8859,9	5553,0	8183,5	8270,8	7873,5	6982,4	5141,8	20310,8	16006,0	6927,2	11201,7	6578,7	10656,3	7663,5	10571,1	6310,0	10955,5
2020	8107,5	5167,3	7673,6	7728,1	7346,4	6647,3	5105,7	18685,3	14555,0	6587,7	10378,1	6273,7	9769,4	7023,3	8718,9	5752,8	9957,2
Trimestrul I 2021	8468,6	4835,7	7655,0	7211,5	7462,6	6655,1	5105,0	19914,5	15428,9	6888,4	10791,1	6516,4	9876,3	7149,2	10639,2	5908,4	9998,1
Trimestrul II 2021	9044,5	5206,4	8197,0	7880,2	7982,3	7156,5	5184,8	21753,9	16698,6	7304,3	11421,3	6773,0	10273,5	7593,7	11574,7	6169,3	10525,7
Trimestrul III 2021	9175,7	6126,0	8528,5	8530,5	8408,8	7856,6	5706,4	21703,6	16684,9	7537,1	11775,5	6989,9	10348,4	7184,7	10833,9	6169,1	10981,4
Trimestrul IV 2021	9767,6	6850,4	8953,8	8774,8	8804,6	7827,6	5723,8	22335,3	18666,9	7767,6	12351,0	7269,5	11085,8	7832,2	12132,9	6903,5	11630,8
2021	9115,9	5790,9	8333,6	8106,2	8163,5	7376,8	5442,9	21429,3	16878,3	7371,6	11582,9	6887,8	10395,7	7440,5	11299,5	6289,2	10784,9
Trimestrul I 2022	9560,8	6258,2	8633,6	8158,8	8715,6	7587,4	6130,4	24489,0	17365,9	7764,0	11475,7	6963,0	10829,8	7833,6	10781,4	6610,7	11791,3
Trimestrul II 2022	10376,2	6667,2	9533,9	9138,4	9246,1	8363,9	6658,2	26517,9	20401,2	8460,0	12668,9	7759,6	11790,6	8288,6	11730,3	7258,9	12566,3
Trimestrul III 2022	10648,1	7333,6	10123,7	9913,1	9703,7	9775,4	7184,6	26399,6	20623,4	8712,0	12698,6	8039,5	11675,9	8126,2	11207,1	7252,7	13186,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

Perioada	INFRAȚIUNI																							
	Infrați-uni înregis-trate - total (cauze)	Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)			Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)								Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)			Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falsi	Total	Huliganism		
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335		
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342		
2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289		
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493		
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804		
Trimestrul IV 2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
Trimestrul I 2021	6318	n/d	37	40	n/d	48	n/d	1672	26	119	n/d	n/d	n/d	230	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	248		
Trimestrul II 2021	12900	n/d	69	66	n/d	108	n/d	3455	40	230	n/d	n/d	n/d	426	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	513		
Trimestrul III 2021	19760	n/d	101	114	n/d	173	n/d	5483	50	355	n/d	n/d	n/d	604	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	856		
Trimestrul IV 2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
Trimestrul I 2022	5961	n/d	37	36	n/d	57	n/d	1549	24	114	n/d	n/d	n/d	252	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	250		
Trimestrul II 2022	13131	n/d	70	58	n/d	119	n/d	3554	35	253	n/d	n/d	n/d	486	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	516		
Trimestrul III 2022	20136	n/d	110	112	n/d	195	n/d	5636	52	374	n/d	n/d	n/d	706	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	824		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:

Redactor-șef: Elena Șoldan, redactare
Alexandru Sandulescu, design copertă, tehnoredactare

Bun de tipar: 25.01.2023, Tirajul 100 ex.
Coli de tipar 5,75, Coli editoriale 7,5, Com. 9

Serviciul Editorial, INCE, 2023
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md